

Programmabegroting 2014

Inhoudsopgave

1 Aanbiedingsbrief	2
2 Bestuurlijke samenvatting	4
3 Beleidsprogramma's	12
3.1 Burger en bestuur	13
3.2 Veiligheid	19
3.3 Verkeer en vervoer	23
3.4 Economische zaken, landbouw en visserij, recreatie en toerisme	28
3.5 Jeugd	33
3.6 Sport, Kunst en Cultuur	38
3.7 Sociale Zaken en Werk	42
3.8 Maatschappelijke ondersteuning en zorg	48
3.9 Milieu	53
3.10 Leefomgeving	59
3.11 Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien	65
4 Paragrafen	67
4.1 Lokale heffingen	68
4.2 Weerstandvermogen en risicobeheersing	73
4.3 Onderhoud kapitaalgoederen	83
4.4 Financiering	86
4.5 Bedrijfsvoering	91
4.6 Verbonden partijen	93
4.7 Grondbeleid	97
4.8 Krimp	99
5 Financieel perspectief	102
5.1 Toelichting financiële meerjarenraming	103
5.2 Bezuinigingen	108
5.3 Overzicht van baten en lasten	110
5.4 Investerings	111
5.5 Overzicht van incidentele baten en lasten	112
5.6 Jaarlijks terugkerende arbeidskosten	113
Bijlagen	114
Bijlage 1: Kerndata	115
Bijlage 2: Overzicht en toelichting reserves en voorzieningen	116
Bijlage 3: Overzicht geplande investeringen	119
Bijlage 4: Overzicht Personele lasten	122
Bijlage 5: Emu saldo	123

1 Aanbiedingsbrief

Geachte Raad,

Bijgaand ontvangt u de programmabegroting 2014 en de meerjarenraming 2015-2017. De voor u liggende programmabegroting is de laatste begroting die wij opstellen in onze bestuursperiode. In de begroting is aangegeven wat we willen behalen en welke doelen we verwachten te bereiken met de daarvoor beschikbaar te stellen middelen.

In het collegeprogramma 2010-2014 hebben wij als college er nadrukkelijk voor gekozen om een andere rol in te nemen in de relatie tussen de gemeente en de inwoners, ondernemers en maatschappelijke instellingen. Als regisseur en stimulator van initiatieven die profijt opleveren voor onze gemeente en haar inwoners verleiden we hen om mee te doen en meer verantwoordelijkheid te nemen voor hun eigen bestaan en leefomgeving. We moedigen slimme oplossingen voor maatschappelijke uitdagingen en creatieve ideeën die passen in een vitale samenleving aan. Dat doen we door een andere manier van werken. We zoeken veel meer de verbinding met de samenleving en gaan van buiten naar binnen werken. Goede resultaten van deze vernieuwende werkwijze hebben we bereikt bij thema's als Krimp & Leefbaarheid, PROloog, toerisme, jeugd en jongerenwerk, wegenonderhoud, burgerparticipatie en omgang met inwoners. Als college werken wij er nadrukkelijk naar toe om de andere manier van werken integraal in te voeren. Dat vraagt om een cultuuromslag in de ambtelijke organisatie. We blijven daarbij oog houden voor een sociale samenleving waarin ook de meest kwetsbare inwoners zich blijvend beschermd weten. Juist in deze economisch slechtere periode is het van belang dat inwoners kunnen blijven meedoen.

Het is geen gemakkelijk proces geweest om de inkomsten en uitgaven met elkaar in evenwicht te brengen. De economische crisis, een lagere uitkering uit het Gemeentefonds en bezuinigingen die het Rijk bij de decentralisaties van de uitvoering van de Participatiewet, de jeugdzorg en de Awbz aan gemeenten oplegt, reduceren onze financiële middelen fors. Dit vraagt om een efficiëncyslag met ook een andere manier van werken.

Om een sluitend meerjarenperspectief te kunnen presenteren, hebben we voor ruim € 1,2 miljoen aan maatregelen getroffen. Daardoor kunnen wij u een sluitende begroting presenteren per 2015 en volgende jaren. De opgave waarvoor we staan is niet gering. Wij zijn ons ervan bewust dat de effecten van de maatregelen indringend en voelbaar zijn voor onze inwoners, onze partners en ook voor de gemeentelijke organisatie. We nemen onze verantwoordelijkheid in die situatie en zien het als taak om de balans op orde te brengen en onze uitgaven af te stemmen op onze inkomsten.

In deze begroting zitten belangrijke bestuurlijke keuzes:

- we reorganiseren de gemeentelijke organisatie tot een compacte en wendbare organisatie die is toegerust op de uitdagingen die de snel veranderende samenleving van de gemeente vraagt; we denken daarbij met name aan slimme oplossingen bij de aanstaande decentralisaties;
- we voeren integraal de andere manier van werken in;
- we werken verder aan de projecten PROloog en Krimp & Leefbaarheid, subsidiebeheer, economische zaken, en recreatie en toerisme als uitvoering van het collegeprogramma;
- we temporiseren onderhoud van de infrastructuur;
- we besparen op voorzieningen;
- we herijken bestaand beleid;
- we ontschotten subsidieverstrekkings- en herijken bijdragen in gemeenschappelijke regelingen;
- bij het uitvoeren van de decentralisaties willen we een efficiëncyslag leveren op het gebied van werk, zorg en inkomen;
- we stimuleren allianties tussen ingezetenen, de marktsector en andere overheden;
- we treffen een voorziening van € 2.775.000 voor de reorganisatie.

We zijn dit najaar concreet aan de slag gegaan met de voorbereidingen van de gemeentelijke reorganisatie. Met slim opereren in de vorm van aanvragen uit allerlei fondsen proberen we de economische vitaliteit en leefbaarheid overeind te houden, zo de nadelige gevolgen van het Rijksbeleid te beperken en de financiële armslag te vergroten.

Wij hebben als college de lastige klus geklaard om de begroting per 2015 sluitend te krijgen. Wij hebben hiervoor aangegeven wat onze keuzes zijn en vinden het verantwoord om de maatregelen die uit die keuzes voortvloeien uit te voeren.

Leens, 10 oktober 2013

Het College van burgemeester en wethouders van de gemeente De Marne,

B.W. Verwey,
secretaris

F.H. Wiersma,
burgemeester

2 Bestuurlijke samenvatting

2.1 Inleiding

De financiële positie en de vooruitzichten van De Marne zijn zorgelijk. Zoals we in de aanbestedingsbrief al schreven, hebben we als college de nodige inspanningen verricht om de inkomsten en uitgaven met elkaar in evenwicht te brengen. Door de economische crisis, een lagere uitkering uit het Gemeentefonds en de bezuinigingen die het Rijk bij de decentralisaties oplegt, nemen onze financiële middelen fors af. Concreet hebben we structureel ruim € 1,2 miljoen aan bezuinigingsmaatregelen opgenomen. Een reorganisatie leidt tot een slankere organisatie, we temporiseren onderhoud in de infrastructuur en hebben bespaard op voorzieningen. Daarmee is de begroting van 2015 sluitend. Met het doorvoeren van de maatregelen voldoen we aan de wettelijke eisen voor een gemeentelijke begroting conform de BBV.

2.2 Uitgangspunt begroting 2014

Deze begroting is gebaseerd op de meicirculaire 2013 en de septembercirculaire 2013. Voor de jaren 2015-2017 is op basis daarvan een financiële vertaling gemaakt.

2.3 Decentralisaties

Als gevolg van de overheveling van de decentralisatiegelden AWBZ, jeugdzorg en participatie stijgt het Gemeentefonds fors. We hebben de cijfermatige effecten van de decentralisaties, dat wil zeggen de gevolgen daarvan op onze uitkering uit het Gemeentefonds, neutraal opgenomen in die zin dat er netto geen effect is op het begrotingssaldo. Bij de decentralisaties zoeken we organisatorisch naar slimme combinaties om effect en efficiencyvoordelen te behalen. De toename van activiteiten die als gevolg van de decentralisaties zal optreden, heeft verschillende effecten voor de gemeentelijke organisatie. Bij de overheveling van de middelen naar het Gemeentefonds legt het Rijk de gemeenten een aanzienlijke korting op. Voor ons ligt er met ingang van 2015 dus een stevige opgave om binnen het gekorte budget op effectieve en efficiënte manier uitvoering te geven aan de decentralisaties. Tegelijkertijd bieden de decentralisaties mogelijkheden voor een andere invulling van werkwijze en nieuwe functies. Zowel de noodzaak als de mogelijkheden om anders te werken manifesteren zich hier uitdrukkelijk. Wij zullen dit bij de detaillering van onze plannen betrekken.

2.4 Naar een andere besturingsfilosofie en nieuwe organisatie

De rol van de overheid is de afgelopen jaren sterk veranderd onder invloed van maatschappelijke ontwikkelingen, het mondiger worden van burgers en het schaarser worden van de beschikbare middelen. Een gemeente is, veel meer dan het gemeentebestuur en de gemeentelijke organisatie, een gemeenschap van mensen met hun creativiteit, een manier van met elkaar omgaan in een continu veranderende omgeving. Dit sociale kapitaal is in De Marne volop aanwezig. We maken daarvan al gebruik en dat willen en zullen we veel meer moeten doen, gelet op de terugtrekkende overheid. De gemeente gaat minder zelf activiteiten uitvoeren. De gemeente is regisseur, stuurt veel minder op inhoud maar verleidt mensen om mee te doen. Nauw verweven met deze cultuuromslag zetten we in de slankere organisatie bewust en integraal in op de andere manier van werken. Die vraagt een houding van zelfverantwoordelijkheid, proactiviteit, flexibiliteit, enthousiasme en betrokkenheid van medewerkers. Om het pakket aan benodigde bezuinigingsmaatregelen daadwerkelijk te realiseren, heeft het college keuzes gemaakt die aan de raad worden voorgelegd: keuzes over taken die we gaan uitvoeren, keuzes over het type organisatie dat daar bij past en keuzes over de besturingsfilosofie.

2.5 Beleidsuitgangspunten en doelstellingen

Burger en bestuur

De voorbereidingen voor de noodzakelijke ambtelijke reorganisatie zijn reeds gestart. We bouwen het KCC verder uit. We continueren vooralsnog de intergemeentelijke samenwerking en bereiden ons voor op de komende herindeling.

Veiligheid

In 2013 is de nieuwe intergemeentelijke regeling voor de regionale brandweer tot stand gekomen. De gemeentelijke korpsen worden per 1 januari 2014 overgedragen aan het bestuur van de Veiligheidsregio. In de begroting is de jaarlijkse bijdrage aan de regionale rampenbestrijdingsorganisatie opgenomen.

Verkeer en vervoer

We werken samen met onze inwoners aan de openbare ruimte, zodat die schoon, goed bereikbaar, veilig, duurzaam en groen is. We bereiken dit door de aanleg, beheer en onderhoud van wegen, bruggen, beschoeiingen, fietspaden, verlichting en door groen in de leefomgeving. Belangrijke projecten zijn de N361 en de aanpassingen in de infrastructuur rondom Lauwersoog.

Economie, landbouw, visserij, recreatie en toerisme

De lokale economie is de motor om onze samenleving vitaal en leefbaar te houden, in het bijzonder de landbouw, de visserij en het toerisme. Passend in het plattelandskarakter zijn er kansen voor innovatieve duurzame economische ontwikkelingen. We stimuleren groei van de werkgelegenheid in de toeristische sector. We zetten stevig in op regiomarketing om De Marne beter op de kaart te zetten. We ontwikkelen nieuwe vormen van winkelsamenwerking, we zetten in op duurzame groei in de visserij, op PROloog en versterking van de recreatieve functie van Lauwersoog.

Jeugd

Het is belangrijk om oog te hebben voor de behoeften van de jongeren en hen een omgeving te bieden die hen stimuleert en uitnodigt om in onze gemeente te blijven wonen.

We investeren in lokale voorzieningen voor de jeugd van 0 tot 23 jaar en geven uitvoering aan het jeugd- en jongeren werk. We zorgen voor het in stand houden (en uitbreiden) van de jeugdsozen en hangplekken en voeren het project “Jongeren aan zet” uit.

Vanaf 2015 zijn wij verantwoordelijk voor alle vormen van ondersteuning, hulp en zorg aan jongeren. De voorbereidingen voor deze decentralisatie zijn in volle gang. Daarnaast zijn wij wettelijk verantwoordelijk voor goed geoutilleerde toekomstbestendige onderwijshuisvesting. Hiervoor is het IHP (Integraal HuisvestingsPlan) in 2013 vastgesteld en in 2014 vervolgen we de uitvoering daarvan.

Sport, Kunst en Cultuur

Sport zet mensen letterlijk en figuurlijk in beweging. In samenwerking met inwoners zorgen we voor een accommodatie- en activiteitsaanbod dat mensen in beweging brengt en houdt. We stimuleren ontwikkeling van eigen initiatieven en ondersteunen verenigingen middels het “Huis voor de sport”. Belangrijke aandachtspunten in 2014 zijn de voortzetting van de exploitatie en het beheer van het zwembad in Leens. Op het gebied van Kunst en Cultuur is in het Woon- en Leefbaarheidsplan vastgesteld dat cultuur een belangrijke drager is van leefbaarheid en identiteit, waarbij lokale initiatieven de ruimte krijgen. We geven deze ruimte in de vorm van subsidiëring van activiteiten in sociaal-cultureel werk, kunst- en cultuur en muziekonderwijs.

Sociale zaken

We garanderen een bestaansminimum voor inwoners die aantoonbaar niet in hun eigen levensonderhoud kunnen voorzien in de vorm van basisvoorzieningen. We hanteren daarbij een strenge selectie aan de poort. Het aantal werklozen loopt sinds 2012 op ten gevolge van de

voortdurende economische recessie. In regioverband treffen we samen met partners voorbereidingen voor de uitvoering van de Participatiewet.

Maatschappelijke ondersteuning en zorg

We hebben speciaal aandacht voor die mensen die kwetsbaar zijn in onze samenleving: mensen met een beperking, ouderen, mantelzorgers, zorgmijders en mensen die betrokken zijn bij huiselijk geweld. Met de inzet van een coördinator vitaliteit versterken we de sociale samenhang en leefbaarheid in de dorpen. In overeenstemming met het Rijksbeleid bevorderen we dat onze inwoners actief meedoen aan onze samenleving.

Milieu

Een gezond milieu en een goede leefomgeving zijn belangrijke waarden in onze gemeente. We realiseren ons dat we zorgvuldig met hulpbronnen moeten omgaan en werken aan een leefomgeving waarin ook toekomstige generaties kwaliteit van leven hebben. We doen dat met duurzame investeringen in de fysieke leefomgeving (bodem, water, lucht en natuur) en in duurzame energiebronnen, en door energiebesparingen.

Leefomgeving

Krimp, vergrijzing en ontgroening en de gevolgen daarvan zijn voor ons belangrijke aandachtspunten. Het vraagt niet alleen onze inzet, maar ook die van de inwoners, andere overheden, maatschappelijke instellingen en bedrijven. We beschermen bestaande landschapswaarden en dorpsstructuren. We investeren in een passend woningaanbod voor alle doelgroepen en in bereikbaarheid, en geven verder gestalte aan gebiedsontwikkeling.

De vorming van de Omgevingsdienst Groningen wordt per 1 november 2013 geëffectueerd. Van onze formatie gaan zeven medewerkers (5,9 fte) over naar de Omgevingsdienst. De gemeente blijft eerste aanspreekpunt voor burgers en bedrijven bij vergunning- en handhavingszaken. Het vergunningenloket krijgt vorm in het KCC.

2.6 Bestuurlijke samenvatting Financieel

Onderstaande tabel geeft de ontwikkeling van de baten en lasten weer bij ongewijzigd beleid. Duidelijk is dat de sterke daling van de baten, voornamelijk als gevolg van een daling van de algemene uitkering, leidt tot een groot jaarlijks begrotingstekort.

Overzicht baten/lasten	Begroting 2014	Begroting 2015	Begroting 2016	Begroting 2017
Totaal lasten	27.835.602	26.967.045	26.933.933	26.694.040
Totaal baten	26.388.602	25.924.045	25.761.933	25.544.039
Resultaat voor reserve mutaties	-1.447.000	-1.043.000	-1.172.000	-1.150.000

Een situatie die niet acceptabel is, waardoor ingrijpen noodzakelijk is.

De omvang van het begrote financiële tekort is zodanig dat het verder hanteren van de 'kaasschaaf-methode' om het tekort terug te dringen niet realistisch is.

Dit betekent dat er keuzes moeten worden gemaakt. Deze keuzes worden nader toegelicht in onderdeel 2.7 Reorganisatie en besparende maatregelen 2014-2017.

In de onderstaande tabel wordt weergegeven wat de financiële consequenties zijn van de voorgenomen keuzes.

Ontwikkeling begrotingsresultaat na reorganisatie	2013	2014	2015	2016	2017
a omvang algemene reserve 1/1	8.301.000	4.900.000	1.412.344	1.516.688	1.712.032
b omvang bestemde reserves 1/1	1.166.000	1.550.000	1.615.000	1.537.000	1.452.000
	9.467.000	6.450.000	3.027.344	3.053.688	3.164.032
c mutaties algemene reserves	-3.401.000	-1.512.000	-965.000	-1.088.000	-1.067.000
d mutaties bestemde reserves	384.000	65.000	-78.000	-85.000	-84.000
(negatief = onttrekking; positief = storting)	-3.017.000	-1.447.000	-1.043.000	-1.173.000	-1.151.000
REORGANISATIE>>>>					
<u>kosten voorziening:</u>					
salariskosten		-2.485.000			
kosten VWNW		-90.000			
competentieontwikkeling		-200.000			
Totaal kosten voorziening		-2.775.000			
<u>effecten reorganisatie:</u>					
daling personele kosten		786.000	786.000	786.000	786.000
daling kosten subsidies/voorzieningen		63.344	83.344	297.344	297.344
corrigeren oude taakstellingen		-50.000	-50.000	-50.000	-50.000
daling kosten onderhoud		-	250.000	250.000	250.000
e Totaal kosteneffect van de reorganisatie (negatief = meer kosten; positief = daling kosten)		-1.975.656	1.069.344	1.283.344	1.283.344
i Nieuw resultaat voor reserve mutaties		-3.422.656	26.344	111.344	133.344
a+c+e omvang algemene reserve 31/12	4.900.000	1.412.344	1.516.688	1.712.032	1.928.376
a+d omvang bestemde reserve 31/12	1.550.000	1.615.000	1.537.000	1.452.000	1.368.000
f	6.450.000	3.027.344	3.053.688	3.164.032	3.296.376
g omvang BR afvalstoffenheffing	197.000	171.000	146.000	122.000	99.000
f-g aanwezig weerstandsvermogen	6.253.000	2.856.344	2.907.688	3.042.032	3.197.376
h benodigd weerstandsvermogen	2.000.000	2.160.000	2.160.000	2.160.000	2.160.000
(f-g)/h ratio	3,1	1,3	1,3	1,4	1,5

Voorgaande tabel wordt hierna verder toegelicht.

Begroot financieel resultaat bij ongewijzigd beleid

Het totaal van de regels (c+d) totaliseert het verwachte en begrote financiële resultaat bij ongewijzigd beleid en sluit daarmee aan bij de tabel waarin het totaal van de baten en de lasten wordt weergegeven.

Kosten en effecten van de reorganisatie

In het middelste grijs gearceerde gedeelte worden de financiële effecten van de reorganisatie weergegeven.

Allereerst zijn de kosten van de personele reorganisatie opgenomen. Uitgaande van een maximum variant wordt een voorziening opgenomen ter grootte van € 2.775.000.

Het effect van deze personele reorganisatie is een jaarlijkse daling van de personele lasten met € 786.000.

Daarnaast worden verschillende andere maatregelen genomen die we toelichten in onderdeel 2.7.

Door de financiële effecten van de reorganisatie ontstaat er een sluitende begroting in 2015 en verder (zie regel i).

Ontwikkeling Algemene en bestemde reserves

De kosten van de reorganisatie worden ten laste gebracht van de Algemene Reserve, waardoor deze sterk daalt in 2014 naar in totaal € 1,4 miljoen (regel a+c+e).

Omdat in de jaren 2015 en verder sprake is van een sluitende begroting dan wel een positief resultaat neemt de omvang van de Algemene Reserve weer licht toe in die periode.

Weerstandsvermogen

In het onderste grijs gearceerde gedeelte van de tabel geven we de gevolgen van de reorganisatie op het weerstandsvermogen weer.

Voor het opvangen van de bedrijfsvoeringrisico's is vermogen nodig. Deze kwantificeren we bij het benodigde weerstandsvermogen (regel h). We hebben aangenomen dat deze constant is.

Het aanwezige weerstandsvermogen daalt sterk als gevolg van de reorganisatiekosten.

Het weerstandsvermogen uitgedrukt in een ratio daalt sterk naar ongeveer 1,4. Deze waarde wordt gekwalificeerd als voldoende.

2.7 Reorganisatie en besparende maatregelen 2014-2017

2.7.1 Keuzes

We hebben als college voor ruim € 1,2 miljoen aan maatregelen getroffen om een meerjarenperspectief te kunnen presenteren met een sluitende begroting per 2015 en volgende jaren.

In deze begroting zitten belangrijke bestuurlijke keuzes:

- we reorganiseren de gemeentelijke organisatie tot een compacte en wendbare organisatie die is toegerust op de uitdagingen die de snel veranderende samenleving van de gemeente vraagt; we denken daarbij met name aan de aanstaande decentralisaties;
- we voeren integraal de andere manier van werken in;
- we werken verder aan de projecten PROloog en Krimp & Leefbaarheid, subsidiebeheer, economische zaken, en recreatie en toerisme als uitvoering van het collegeprogramma;
- we temporiseren onderhoud van de infrastructuur;
- we besparen op voorzieningen;
- we herijken bestaand beleid;
- we ontschotten en subsidieverstrekingen en herijken bijdragen in gemeenschappelijke regelingen;
- bij het uitvoeren van de decentralisaties willen we een efficiëncyslag leveren op het gebied van werk, zorg en inkomen;
- we stimuleren allianties tussen ingezetenen, de marktsector en andere overheden;
- we treffen een voorziening van € 2.775.000 voor de reorganisatie.

Door deze maatregelen door te voeren voldoen we aan de wettelijke eisen voor een gemeentelijke begroting conform de BBV. We blijven nadrukkelijk sturen op de financiële positie en zien erop toe dat taakstellingen en bezuinigingen daadwerkelijk worden geïmplementeerd.

In onderstaande tabel geven wij weer welke maatregelen we treffen voor een sluitende begroting per 2015. We geven op hoofdlijnen een toelichting.

Structureel effect bezuinigingen		
<i>(postief = besparing, negatief = extra kosten)</i>		
	<i>fte</i>	<i>bedrag</i>
personeel	12,00	65.500
bezuiniging subsidies/voorzieningen		297.344
correctie eerder opgenomen taakstellingen <i>(zie par. 5.2)</i>		-50.000
bezuiniging onderhoud wegen		150.000
bezuiniging onderhoud gebouwen		40.000
bezuiniging buitendienst		60.000
Totaal (per jaar)		1.283.344

Een specificatie van de besparingen op de subsidies vindt u in de tabel die hierna volgt.

Overzicht overige bezuinigingen	2014	2015	2016	2017
internationale contacten	4.500	4.500	4.500	4.500
juridische zaken	20.000	20.000	20.000	20.000
straatmeubilair	3.844	3.844	3.844	3.844
opbrengsten grondbedrijf	35.000	35.000	35.000	35.000
woonvoorziening/subsidie Volksgezondh.		20.000	20.000	20.000
jeugd- en jongerenwerk			34.000	34.000
bibliotheekwerk			140.000	140.000
ontschotten verschillende subsidies			30.000	30.000
maatschappelijk werk incl huisv.			10.000	10.000
Sub totaal subsidies/voorzieningen	63.344	83.344	297.344	297.344
Correctie eerder opgenomen taakstellingen (zie paragraaf 5.2)	-50.000	-50.000	-50.000	-50.000
onderhoud wegen		150.000	150.000	150.000
onderhoud gebouwen		40.000	40.000	40.000
buitendienst		60.000	60.000	60.000
Sub totaal onderhoud	-	250.000	250.000	250.000
Totaal	13.344	283.344	497.344	497.344

2.7.2 Reorganisatie

We besparen per saldo 12 fte op de personeelsformatie. Dit komt neer op een bedrag van € 786.000. We zijn dit najaar begonnen met de voorbereidingen van de reorganisatie, het integraal invoeren van de andere manier van werken (met meer zelfverantwoordelijkheid, proactiviteit en flexibiliteit van medewerkers) en met een andere besturingsfilosofie, waarbij we gebruik maken van het sociale kapitaal dat in De Marne volop aanwezig is. Als regisseur sturen we veel minder op inhoud en verleiden we burgers om mee te doen.

2.7.3 Overige besparingen

Internationale contacten

De post internationale contacten ad € 4.500 vervalt.

Juridische zaken

We besparen € 20.000 op de post juridische zaken.

Straatmeubilair

Door een eerder sanering van het areaal bankjes en afvalbakken is deze begrotingspost overbodig geworden. Vervanging en incidentele verzoeken voor het plaatsen van een bankje ca. worden uit de begrotingspost recreatieve voorziening gehaald. De besparing bedraagt € 3.844.

Opbrengsten grondbedrijf

De verhoging van de opbrengsten grondbedrijf bedragen € 35.000.

Woonvoorziening/subsidie Volksgezondheid

We hebben deze post krappert gebudgetteerd. Dat levert per 2015 structureel een bedrag van € 20.000 op.

Jeugd- en jongerenwerk

De met de Voorjaarsbrief gevraagde extra middelen kunnen we met ingang van 2016 besparen door slimme combinaties in de uitvoering van de decentralisaties. Dit levert een bedrag van € 34.000 aan besparingen op in het jeugd- en jongerenwerk.

Bibliotheekwerk

Rekening houdend met contractafspraken is vanaf 2016 een besparing op het bibliotheekwerk van € 140.000 mogelijk. Vanaf die datum wordt de bibliotheekfunctie met het overgebleven bedrag anders ingevuld.

Ontschotten subsidies kunst en cultuur, sociaal-cultureel werk en ouderensubsidies

De ontschotting van de subsidies en een andere manier van werken leveren € 30.000 aan besparingen op per 2016.

Maatschappelijk werk inclusief huisvesting

Door het invullen van onze regiefunctie kunnen we € 10.000 realiseren per 2016.

Corrigeren eerder opgenomen bezuinigingen

De post “corrigeren eerder opgenomen bezuinigingen” van € 50.000 heeft betrekking op taakstellende besluiten die reeds eerder in uw raad zijn vastgesteld. Wij hebben in het licht van de aankomende reorganisatie naar alle eerder afgesproken taakstellingen gekeken en deze beoordeeld op het realiteitsgehalte. In deel II paragraaf 5.2 lichten we de taakstellingen en de haalbaarheid daarvan toe.

Onderhoud wegen

Door te temporiseren en onderdelen uit het jaarlijks onderhoudsprogramma uit te stellen en door te schuiven is vanaf 2015 op de uitvoering en advisering een besparing van € 150.000 te realiseren.

Onderhoud gebouwen

Door versobering van de uitvoering en het op verantwoorde wijze doorschuiven van vervangingstermijnen van gepland onderhoud naar latere jaren realiseren we vanaf 2014 een besparing van € 40.000.

Buitendienst

Wanneer medewerkers bij de buitendienst gebruik maken van een uittredingsregeling geeft dit een besparing van € 120.000 op de personele kosten. De niet meer uitgevoerde taken dienen echter in het groeiseizoen te worden opgevuld door inhuur van medewerkers van derden. De uiteindelijke besparing is € 60.000.

3 Beleidsprogramma's

3.1 Burger en bestuur

3.1.1 Inhoud van het programma

De gemeenteraad en het college geven invulling aan het democratische besluitvormingsproces en ze krijgen daartoe ambtelijke ondersteuning van de gemeentelijke organisatie. Het gemeentebestuur acteert in diverse netwerken om de belangen van onze gemeente te behartigen en onderhoudt contacten binnen die netwerken. Dit programma gaat over de relatie tussen de gemeente De Marne en haar ingezetenen, tussen de overheid en de burgers en ook over de informatiebelangen van onze inwoners en de burgergerichte dienstverlening die ze van de overheid mogen verwachten. Om dat te kunnen bieden werken we aan een compacte en flexibele organisatie die opereert als regisseur, netwerker en verbinder om zelfredzaamheid en actief meedoen te stimuleren.

3.1.2 Maatschappelijk doel

We bieden inwoners, bedrijven en instellingen conform onze wettelijke taak en vanuit maatschappelijke betrokkenheid onze dienstverlening aan. We hanteren daarbij de principes van de democratische rechtsstaat en voeren onze taken effectief, efficiënt en transparant uit. Eigen kracht van onze ingezetenen, wederzijds vertrouwen en een houding van “ja, mits” zijn onze leidmotieven.

3.1.3 Wat willen we bereiken?

De volgende doelstellingen hebben we geformuleerd:

Doelstelling 1:
Inrichten van een effectief en efficiënt besluitvormingsproces en transparant zijn over de uitvoering daarvan.

Activiteiten

1. Continue aandacht voor besluitvormingsprocessen en mogelijke verbeteringen op een pragmatische manier.
2. Bevorderen burgerparticipatie en daar gericht in investeren.

Binnen de gemeentelijke organisatie en bij inwoners, bedrijven en instellingen brengen we participatie en zelfredzaamheid continu onder de aandacht en we passen participatie bij beleidsontwikkeling en uitvoering daadwerkelijk toe.

3. Reorganiseren van de gemeentelijke organisatie.

We starten in de tweede helft van 2013 met de reorganisatievoorbereidingen. De reorganisatie loopt in 2014 door. We willen een compacte en flexibele organisatie die adequaat inspeelt op nieuwe ontwikkelingen in de samenleving, die meer aan de inwoners overlaat en in netwerken de rol van verbinder en regisseur op zich neemt.

Doelstelling 2: Versterken van de positie van De Marne.

Activiteiten

1. Lobbyen en netwerken: regionaal, provinciaal, landelijk en in VNG-verband.

Doelstelling 3: Continueren van de intergemeentelijke samenwerking.

Activiteiten

1. Intensiveren samenwerking op het gebied van bedrijfsvoering.

We werken in BMW-verband samen op de onderdelen SoZa en Werk, personeelsbeleid en I&A. De behoefte aan digitale dienstverlening neemt toe. Daarom zetten we in op de doorontwikkeling daarvan om de vakafdelingen en programma's te ondersteunen. We werken verder samen in de Omgevingsdienst Groningen (ODG) en de Veiligheidsregio.

Doelstelling 4: Bezinnen op de toekomstige herindeling.

Activiteiten

1. Beraden op aanbevelingen uit het rapport van de Visitatiecommissie en de visie daarop van de Provincie Groningen.

In opdracht van de VGG en de Provincie Groningen heeft de Visitatiecommissie "Bestuurlijke Toekomst Groningen" onderzoek verricht naar de bestuurlijke draagkracht van de Groningse gemeenten. De Visitatiecommissie heeft begin 2013 de uitkomsten van haar onderzoek aan de Provincie gepresenteerd en aanbevelingen gedaan. In haar rapport "Grenzeloos Gunnen, Advies over de maatschappelijke urgente vernieuwing van de bestuurlijke organisatie en de bestuurscultuur in Groningen" beveelt ze aan om de gemeentelijke kaart in de provincie te herinrichten van 23 naar 6 gemeenten. De Provincie heeft haar visie op de aanbevelingen neergelegd in "Visie op de bestuurlijke organisatie in Groningen" d.d. 2 juli 2013. De gemeente De Marne deelt de mening dat opschaling nodig is. De discussie over de voorgestelde clustering gaan wij nog verder voeren. De Provincie hanteert in haar visie een tijdpad en gaat er daarbij vanuit dat de onderhandelingen in 2014 uitmonden in een vast te stellen herindelingsontwerp.

Doelstelling 5 : Verbeteren van de dienstverlening in lijn met de landelijke ontwikkelingen en opzetten van een Klant contact centrum (KCC).

Activiteiten

1. Verder ontwikkelen van KCC.

In 2012 zijn we gestart met het project KCC. De ontwikkeling daarvan gebeurt in fasen. Hiervoor hebben we een routekaart opgesteld waarin we de activiteiten t/m 2015 beschreven hebben. In 2013 werden we geconfronteerd met bezuinigingen. Dit had zijn weerslag op het project. We hebben de routekaart daarom aangepast en de ambities getemporeerd. We focussen ons er in 2013 en 2014 op om de eerstelijns dienstverlening van het KCC verder en goed in te richten, en daarna de ontwikkelingen voor de tweede lijn op te pakken.

2. Trainen van medewerkers.

De medewerkers krijgen opleiding om hun vaardigheden aan de balie en aan de telefoon te verbeteren. Door opleiding en gebruik van de aan te schaffen software (kennissysteem) kunnen zij efficiënter en klantvriendelijker werken. Hierdoor kunnen in 2014 meer taken uit de organisatie naar de eerstelijns dienstverlening worden doorgeschoven en voldoen we aan de in het kwaliteitshandvest vastgelegde eisen.

3. Digitaal aanbieden van producten.

De gemeentelijke website is een belangrijk speerpunt voor het KCC. We willen dat inwoners en ondernemers optimaal geholpen worden door ook meer producten en diensten digitaal aan te bieden.

4. Aanpassen huisvesting aan wettelijke maatstaven.

We willen in 2014 de huisvesting op bescheiden wijze aanpassen aan de wettelijke en gewenste maatstaven van een goede dienstverlening.

Doelstelling 6 :

Tijdig, juist en rechtmatig uitvoeren van de taken van Burgerzaken.

Activiteiten

1. Uitvoeren van de wet GBA en de Burgerlijke Stand. De afdeling burgerzaken is leverancier van persoonsgegevens voor de gehele overheid.

De kwaliteit van de GBA voldoet voor alle onderdelen, proces, privacy en integriteit van de (persoons-) gegevens, aan de wettelijke normen. De dienstverlening aan de burger is onderdeel van het KCC. Wij willen de kwaliteit van de GBA minimaal op het landelijk voorgeschreven niveau houden. De kwaliteitsmonitor is hiervoor het meetinstrument.

2. Werkzaamheden Basis Registratie Personen (BRP).

Basis Registratie Personen (BRP) gaat de huidige Gemeentelijke basisadministratie van persoonsgegevens (GBA) vervangen. De invoering van de BRP vindt in het land gefaseerd plaats. In de BRP worden de persoonsgegevens van alle ingezetenen en niet-ingezetenen opgeslagen. De systematische verstrekking van persoonsgegevens vindt straks vanuit de BRP plaats. De invoering van de BRP brengt veranderingen met zich mee. De Wet vormt de nieuwe wettelijke basis voor het bijhouden, verstrekken en afnemen van persoonsgegevens. Gemeenten gaan hiervoor gebruik maken van Burgerzakenmodules. Als gevolg hiervan veranderen niet alleen rollen en taken binnen de afdeling Burgerzaken, maar ook binnen andere afdelingen. In BMW verband sluiten we in 2015 aan op de BRP. Er zijn raakvlakken met de andere basisregistraties en de implementatie van het zaakgericht werken (DMS).

3. Organiseren verkiezingen en referenda.

Wanneer er verkiezingen worden uitgeschreven, zorgen we ervoor dat deze goed kunnen verlopen. Voor 2014 zijn er verkiezingen uitgeschreven voor de gemeenteraad en het Europees Parlement. Nieuw is dat alle stembureauleden verplicht bij iedere verkiezing moeten worden opgeleid. Dit is in de Kieswet geregeld. Het Kabinet is bovendien van plan om in 2015 de verkiezingen van de Provinciale Staten te combineren met de waterschapsverkiezingen. Het is de bedoeling dat de gemeente deze verkiezingen uitvoert. De Tweede Kamer beslist hier nog over.

4. Verstrekken van reisdocumenten, rijbewijzen, afschriften, verklaringen omtrent het gedrag, en documenten voor huwelijken, geboorte en overlijden.

We zorgen er vanuit een dienstverlenende instelling voor dat we flexibel kunnen inspringen op vragen vanuit de samenleving. Daarom werken wij door aan de verdere professionalisering van onze medewerkers.

Doelstelling 7 :**Continue aandacht voor het betrekken van de dorpsbesturen bij het gemeentelijk beleid.****Activiteiten**

1. Jaarlijks overleg tussen het college en de besturen van de dorpsverenigingen.

Het overleg concentreert zich steeds meer op beleidsmatige zaken, maar er blijft ruimte voor onderwerpen die op het terrein van de uitvoering liggen. Voorafgaand aan het overleg met de dorpsverenigingen vindt er een schouw onder leiding van de teamleider buitendienst plaats. De teamleider is de verbindende schakel tussen de gemeente en de dorpsverenigingen voor uitvoeringswerkzaamheden en de daarbij behorende afspraken die uit de schouw naar voren zijn gekomen. We zorgen voor een goede communicatie en zien erop toe dat de gemeente de uitgezette vragen afhandelt en, dat de afspraken een vervolg krijgen. Ook de vitaliteitscoördinator zorgt voor de verbinding tussen de gemeente en de dorpen. Een convenant ligt aan de basis van het overleg met de dorpsverenigingen.

Doelstelling 8 :**Aansluiten van de gemeentelijke communicatie op de behoeften van de burgers.****Activiteiten**

1. Vormgeven aan gemeentelijke communicatie in overeenstemming met de in de Participatienota genoemde richtlijnen.

De uitgangspunten van onze burgergerichte dienstverlening zijn: openheid, toegankelijkheid, bekwaamheid, betrouwbaarheid en integriteit. De kaders voor de gemeentelijke communicatie en voor participatie van burgers en andere betrokkenen bij het gemeentelijk beleid zijn vastgelegd in de participatienota van onze gemeente. Er is een toenemende aandacht voor sociale media. In dit verband kijken we ook naar de mogelijkheden van dienstverlening door het KCC. Via Twitter kondigen wij berichten aan. We houden onze website actueel en publiceren actualiteiten wekelijks in de Ommelander Courant.

3.1.4 In welke documenten is relevant beleid vastgelegd?Wetgeving

- Wet op de Jeugdzorg;
- Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo);
- Wet Ontwikkelingskansen door Kwaliteit en Educatie (OKE);
- Wet Kinderopvang en kwaliteitseisen peuterspeelzalen;
- Wet op het Primair Onderwijs;
- Wet op het Voortgezet Onderwijs;
- Leerplichtwet.

Beleidsdocumenten

- Verordening voorzieningen huisvesting onderwijs gemeente De Marne 2012;
- Verordening ruimte- en inrichtingseisen peuterspeelzalen gemeente De Marne 2011;
- Handhavingsbeleidsplan Kinderopvang en Peuterspeelzalen 2013;
- Beleidsnota Wmo 2011-2014;

- Integraal huisvestingsplan De Marne;
- Waddenmodel;
- Beleidsnotitie Doelgroepen bepaling en toeleiding VVE in de gemeenten Bedum, De Marne en Winsum;
- RMC-wet;
- Beleidsnotitie Jongeren in de Marne -“Ontmoeten en participeren” (2008);
- Startnotitie Centrum voor Jeugd en Gezin gemeente De Marne;
- Verordening leerlingenvervoer 2011.

3.1.5 Meting

Prestatie indicatoren	streefwaarde 2012	streefwaarde 2013	streefwaarde 2014
Afhandeling bezwaarschriften binnen wettelijke termijn	100%	100%	100%

Kengetallen	resultaat 2012	streefwaarde 2013	streefwaarde 2014
• aantal bezoekers website	44.296	25.000	30.000
• aantal verkiezingen	1	0	2
• aantal klachten	0	2	2
• aantal persberichten	85	250	250

3.1.6 Wat mag het kosten?

Programma 1 Burger en bestuur

Product (x € 1000)	Rekening 2012	Begroting 2013	Begroting 2014	Begroting 2015	Begroting 2016	Begroting 2017
Bestuursorganen	1.849	1.368	1.503	1.461	1.396	1.391
Juridische zaken	181	173	213	213	212	212
Communicatie	338	290	443	368	352	351
Documenten en verklaringen	353	379	446	443	442	440
Verkiezingen	41	21	86	44	44	44
Saldo lasten	2.762	2.231	2.690	2.528	2.446	2.438
Bestuursorganen	328	0	0	0	0	0
Juridische zaken	0	0	0	0	0	0
Communicatie	2	0	0	0	0	0
Documenten en verklaringen	149	141	147	141	141	141
Verkiezingen	0	0	0	0	0	0
Saldo baten	479	141	147	141	141	141
Saldo voor reserve mutaties	-2.283	-2.090	-2.543	-2.386	-2.305	-2.296
Toevoeging reserves	0	0	0	0	0	0
Onttrekking reserves	0	0	232	127	82	82
Saldo na reserve mutaties	-2.283	-2.090	-2.311	-2.259	-2.223	-2.214

3.1.7 Verklaring van de verschillen

De stijging in de kosten van het product Bestuursorganen in 2014 wordt vooral veroorzaakt doordat er meer uren geschreven worden bij het KCC. De kosten bij communicatie stijgen in 2014 vooral door de invoering van het zaakgericht digitaal werken. De hogere kosten van het product Documenten en verklaringen wordt veroorzaakt door de invoering van de basis registratie personen. De kosten van de verkiezingen zijn in 2014 hoog, doordat er in dat jaar twee verkiezingen zijn: voor het Europese Parlement en de gemeenteraad.

3.2 Veiligheid

3.2.1 Inhoud van het programma

Dit programma omvat de beleidsuitgangspunten voor de brandweezorg, openbare orde en veiligheid, bijzondere wetten en crisisbeheersing/rampenbestrijding. Veiligheid is een breed begrip. Wij investeren structureel in sociale veiligheid, openbare orde en de ontwikkelingen binnen de brandweer, politie en crisisbeheersing/rampenbestrijding. We werken met verschillende disciplines samen aan verbetering van de lokale veiligheid en wetswijzigingen voor het verbeteren van de regierol van de gemeente op die gebieden. De verantwoordelijkheid voor de uitvoering van het veiligheidsbeleid ligt bij de burgemeester.

3.2.2 Maatschappelijk doel

De Marne is een veilige gemeente om te wonen, leven, werken en te vertoeven.

3.2.3 Wat willen we bereiken?

De volgende doelstellingen hebben we geformuleerd:

Doelstelling 1:
Regionalisering van de brandweezorg en rampenbestrijding.

Activiteiten

1. Volledige regionalisering brandweer en rampenbestrijding.

Op 1 januari 2014 zal de gemeentelijke brandweer De Marne, inclusief haar dagdienst en vrijwillig personeel, volledig worden geregionaliseerd en zal deze, samen met de multidisciplinaire taken op het gebied van Crisisbeheersing, geheel opgaan in een nieuwe organisatie, de Veiligheidsregio Groningen. Voor de Veiligheidsregio verandert er door de regionalisering van de brandweer zodanig veel dat een “eigen” bestuur en bedrijfsvoering gerechtvaardigd is. Hiervoor zal de huidige gemeenschappelijke regeling Hulpverlening en Openbare Gezondheidszorg (GR H&OG), mede gezien de noodzakelijke ontvlechting uit de gemeentelijke organisatie van de gemeente Groningen, worden ontbonden en twee nieuwe gemeenschappelijke regelingen worden vastgesteld, te weten een GR Veiligheidsregio en een GR Publieke Gezondheid en Zorg Groningen. De gemeenteraad zal worden gevraagd haar zienswijze kenbaar te maken over de nieuwe gemeenschappelijke regelingen. Daarnaast wordt ook de rampenbestrijding in de gemeente De Marne per 1 januari 2014 geregionaliseerd. Die neemt dan een positie in binnen de Veiligheidsregio.

2. Afspraken borgen voor bedrijfsvoering.

Voor de begroting van de gemeente De Marne betekent de regionalisering van de brandweer dat zij jaarlijks een financiële bijdrage aan de Veiligheidsregio levert. Deze bijdrage is reeds opgenomen in de huidige begroting en is gebaseerd op de kosten voor de te leveren brandweezorg en crisisbeheersing en is exclusief de kosten van de huisvesting van de huidige twee brandweerkazernes in Wehe-den Hoorn en Zoutkamp. Over het continueren van het gebruik van deze gebouwen (huur of verkoop) zullen nog aparte afspraken worden gemaakt tussen het bestuur van de Veiligheidsregio en de gemeente De Marne. Voor de begroting van de gemeente De Marne betekent de regionalisering van de rampenbestrijding dat zij jaarlijks een bijdrage aan de regionale rampenbestrijdingsorganisatie levert. Ook deze bijdrage is reeds opgenomen in de huidige begroting.

3. Gestalte geven aan gewijzigde rol gemeenteraad.

Op grond van het gestelde in de Wet Veiligheidsregio's is de rol van de gemeenteraad in relatie tot brandweezorg en multidisciplinaire crisisbeheersing veranderd.

- Minimaal eens in de vier jaar wordt de raad geconsulteerd door het Veiligheidsbestuur over het Regionaal Risicoprofiel en het Beleidsplan Veiligheidsregio Groningen. In 2012 is het Regionaal Risicoprofiel vastgesteld en naar verwachting zal in 2014 het Beleidsplan Veiligheidsregio Groningen opnieuw worden vastgesteld;
- De raad maakt jaarlijks haar gevoelens kenbaar over de begroting en de jaarrekening van de gemeenschappelijke regelingen op het gebied van Veiligheid en Gezondheid;
- Het thema brandweezorg en crisisbeheersing komt jaarlijks aan de orde in de gemeenteraad.

4. Gestalte geven aan gewijzigde rol van het College van burgemeester en wethouders (B&W).

Naast de veranderde rol van de raad is de rol van het college van B&W ook veranderd:

- het college is verantwoordelijk voor het treffen van een gemeenschappelijke regeling en openbaar lichaam met de aanduiding Veiligheidsregio;
- het college is belast met de organisatie van de brandweezorg en crisisbeheersing en heeft deze taak overgedragen aan de Veiligheidsregio;
- de burgemeester blijft aan het stuur. Als lid van het Algemeen bestuur van de Veiligheidsregio stuurt hij op de strategische hoofdlijnen, blijft hij verantwoordelijk voor de crisisbeheersing en brandweezorg in de gemeente, overlegt hij periodiek met de clustercommandant over brandweezorg en crisisbeheersing in de gemeente, blijft hij lokaal verbonden met de blus- en hulpverleningsgroepen (korpsavond brandweer, jubilea en bestuurlijk gezicht bij inzetten van de brandweer), heeft hij het gezag bij branden en ongevallen tijdens incidenten binnen de gemeentegrenzen, heeft hij het opperbevel bij crisis en dreigende rampen en is hij vanuit die rol het gezicht van het bestuur en communiceert hij daarover met de media.

5. Vervullen ambassadeursrol door brandweerpersoneel.

De brandweermedewerkers zelf, het dagdienstpersoneel en de vrijwilligers c.q. part-time professionals, zijn de ambassadeurs van de brandweer. Zij staan midden in de samenleving en zijn een belangrijke speler in het veld. Oog voor de belastbaarheid van de brandweermensen en de zorg voor vakbekwame medewerkers staan daarbij hoog in het vaandel. Er zal daarom nadrukkelijk worden geïnvesteerd in een goede relatie tussen bestuur, burgers en ondernemers, waarbij de clustercommandant het aanspreekpunt zal zijn en gezicht van de organisatie richting de gemeenteraad, het college en de gemeenschap in de meest brede zin. Het cluster waar De Marne deel vanuit maakt omvat ook de gemeenten Winsum, Bedum en Ten Boer.

Doelstelling 2:

Een voor al onze inwoners sociale en veilige leefomgeving met een minimum aan criminaliteit en overlast.

Activiteiten

1. Uitvoeren van het vastgestelde Uitvoeringsprogramma Integrale Veiligheid 2013.

Dit programma is een jaarlijkse uitwerking van het Integraal Veiligheidsbeleid 2011-2015. In het eerste kwartaal van 2014 wordt het nieuwe uitvoeringsprogramma Integrale Veiligheid 2014 voorgelegd aan de raad.

2. Preventieprojecten om (jeugd)criminaliteit te voorkomen.

We voeren regelmatig overleg met de politie over actuele situaties en de vorderingen in de uitvoering van de prioriteiten in het veiligheidsbeleid die de gemeente heeft vastgesteld. In een projectmatige aanpak geven we vorm aan criminaliteitspreventie en het terugdringen van overlast.

Voorbeelden van preventieprojecten zijn:

- preventieproject scholen ter voorkoming van en bestrijding jeugdcriminaliteit, onder andere door voorlichtingslessen door een buurtagent en door Halt;
- aanpak terugdringen en voorkomen overlast oud en nieuw vieringen en controles op te vroeg afsteken van (illegaal) vuurwerk;
- voorkomen van overlast tijdens de Hemelvaartsmarkt in Eenrum;
- voorkomen van overmatig alcoholgebruik door jongeren (convenant Alcohol & Jongeren).

3. Uitvoeren van de Wet Tijdelijk Huisverbod.

- opleggen, verlengen en /of intrekken van het tijdelijk huisverbod;
- (eventuele) beroepszaken en voorlopige voorzieningen tegen een opgelegd huisverbod afhandelen;
- het regelen van een opvanglocatie voor de uithuisgeplaatste (geweldpleger);
- het regelen van zorghulp voor het slachtoffer/de slachtoffers en de geweldpleger.

4. Samenwerking Veiligheidshuis Groningen.

- terugdringen van overlast en criminaliteit in samenwerking met het Openbaar Ministerie, de politie, Bureau jeugdzorg, reclassering, en de leerplichtambtenaar op het gebied van preventie, repressie en nazorg in een persoonsgebonden en soms thematische aanpak;
- ontwikkelen van een integrale aanpak tegen (jeugd)overlast in de openbare ruimte door een gezamenlijk aanpak.

5. Nut en noodzaak hangplekken.

Jeugdoverlast wordt door veel buurtbewoners als bedreigend ervaren en geeft veel mensen een onveilig gevoel. Ook geluidsoverlast, achtergelaten afval en vernielingen zijn een veel gehoorde klacht. Jongeren daarentegen willen gewoon graag een plek hebben om samen te komen en elkaar te ontmoeten. Hangplekken realiseren kan overlast voor omwonenden beperken. Voorwaarde is wel een zekere mate van zelfwerkzaamheid door de jongeren (en hun ouders).

3.2.4 In welke documenten is relevant beleid vastgelegd?

Wetgeving

- Gemeentewet;
- Algemene Wet Bestuursrecht;
- Wet tijdelijk huisverbod;
- Algemene Plaatselijke Verordening (APV);
- Drank- en Horecawet;
- Wet Veiligheidsregio's;
- Wet Algemene bepalingen Omgevingsrecht (Wabo);
- Arbowet;
- Besluit kwaliteit brandweerpersoneel;
- Besluit kwaliteit Veiligheidsregio's;
- Besluit Rampen en Zware ongevallen (BRZO);
- Besluit Externe Veiligheid;

- Verordening brandweezorg en rampenbestrijding;
- Brandbeveiligingsverordening;
- Rechtspositieregeling vrijwilligers bij de gemeentelijke brandweer;
- Brancherichtlijnen brandweer (diverse).

Beleidsdocumenten

- Integraal Veiligheidsbeleid 2011-2015;
- Uitvoeringsplan Integraal Veiligheid 2013;
- Handboek Huisverbod uitvoering burgemeesterstaken regio Groningen (juni 2009);
- Convenant Alcohol & Jongeren;
- Raamplan Crisismanagement Groningen i.c. het Gemeentelijk Rampenplan;
- Regionaal Beheersplan Rampenbestrijding 2005-2009;
- Convenant Crisisbeheersing Groningen;
- Gemeenschappelijke regeling Hulpverlening en Openbare Gezondheidszorg (H&OG);
- Incidentbestrijdingsplan Waddenzee 2011;
- Regionaal Repressief Dekkingsplan (herijking oktober 2005);
- Evenementenbeleid (2005 vastgesteld door gemeenteraad).

3.6.5 Meting

De meting zal onderdeel uitmaken van de jaarlijkse verantwoording (begroting en jaarrekening) van de Veiligheidsregio.

3.6.6 Wat mag het kosten?

Programma 2 Veiligheid

Product <i>(x € 1000)</i>	Rekening 2012	Begroting 2013	Begroting 2014	Begroting 2015	Begroting 2016	Begroting 2017
Brandweezorg en rampenbestrijding	974	902	801	828	837	822
Openbare orde en veiligheid	235	255	169	169	168	168
Saldo lasten	1.209	1.157	970	997	1.006	990
Brandweezorg en rampenbestrijding	36	2	0	0	0	0
Openbare orde en veiligheid	4	5	10	10	10	10
Saldo baten	40	7	10	10	10	10
Saldo voor reservemutaties	-1.168	-1.150	-960	-987	-996	-980
Toevoeging reserves	0	0	0	0	0	0
Ottrekking reserves	0	0	0	0	0	0
Saldo na reservemutaties	-1.168	-1.150	-960	-987	-996	-980

3.6.7 Verklaring van verschillen

De kosten van het product brandweezorg en rampenbestrijding dalen doordat er in verband met regionalisering van de brandweer minder interne uren worden doorberekend. De kosten van Openbare orde en veiligheid zijn lager doordat een aantal vergunningverleningen is overgedragen naar de ODG.

3.3 Verkeer en vervoer

3.3.1 Inhoud van het programma

Een goede inrichting van de openbare ruimte heeft invloed op de kwaliteit van wonen, werken en vertoeven. Daarom werken we aan de aanleg, het beheer en onderhoud van (water)wegen, bruggen, beschoeiingen, fietspaden, openbare verlichting en het groen in de openbare ruimte. We ontwikkelen ook het verkeers-en vervoersbeleid.

3.3.2 Maatschappelijk doel

Wij werken samen met onze inwoners aan een fysieke omgeving die schoon, goed bereikbaar, veilig, duurzaam en groen is.

3.3.3 Wat willen we bereiken?

De volgende doelstellingen hebben we geformuleerd:

Doelstelling 1:
In het fysieke domein meer overlaten aan de inwoners.

Activiteiten

1. Inzetten op betrokkenheid en medeverantwoordelijkheid van inwoners.
Wij vervullen waar dat mogelijk is de rol van regisseur en facilitator.

Doelstelling 2:
Effectief en efficiënt beheer, en onderhoud van de infrastructuur.

Activiteiten

1. Uitvoering regulier onderhoud genoemd in de uitvoeringsplannen Groen, Wegen en Riolerings.
Basis is het Meerjaren Uitvoeringsprogramma GVVP. Aan de hand van de operationele plannen bekijken we of het mogelijk is om samen met andere beheeronderdelen en/of gemeenten projecten aan te besteden. Met de uitvoering van de rioolwerken Jan Zijlmasingel in Leens en Leensterweg –Schapenweg in Ulrum zijn de knelpunten meegenomen.

Doelstelling 3:
Verbeteren van de verkeersveiligheid en bewerkstellingen afname aantal ernstige verkeersongevallen.

Activiteiten

1. Aanpakken N361, N388 en N983.
2. Realiseren rondweg rond Mensingeweer.
3. Vernieuwen van de brug te Mensingeweer.

We werken de komende jaren aan belangrijke verkeerstechnische verbeteringen van de N361. Deelprojecten zijn verbeteren van de verkeersafwikkeling deel provincie Groningen

en aanpassing tracé Ranum-Mensingeweer, Mensingeweer –Menneweer met aanpak van de kruispunten. Het project Proloog leidt in en rondom Lauwersoog tot veel aanpassingen in de infrastructuur. Over de plannen voor de veranderingen hebben we nauw overleg met de Provincie en de andere betrokken gemeenten. Afhankelijk van nog te voeren procedures en eventuele grondonteigening schatten we in dat de uitvoering start in 2014 en doorloopt tot in 2015.

4. Realiseren fietspad Eenrum/Baflo in de komende jaren.

De komende periode werken we in overleg met betrokken bewoners en belangengroeperingen hard aan de plannen voor een definitief ontwerp en bestek. Volgens de planning vindt aanleg plaats in 2014/2015.

5. Deelnemen aan overleg met de Provincie en belangengroeperingen (LTO de Marne, LTO Noord, Cumela, politie en andere betrokkenen over de Agrologistiek en studie naar adequate oplossingen.

Agro logistiek gaat over verkeers- en vervoersbewegingen in de landbouwsector, die gebruik maakt van de openbare weg. Het doel van het project is het opstellen van een toekomstvisie als kader voor het gebruik van de plattelandswegen in gemeente De Marne. Een concreet maatregelenplan maakt deel uit van het project om het landbouwverkeer in goede banen te leiden en de overlast van brede voertuigen te verminderen. LTO Noord is initiatiefnemer, in nauwe samenwerking met onze gemeente, de Provincie en andere belangengroepen. LTO Noord, onze gemeente en de Provincie dragen financieel bij aan het opstellen van het plan.

6. Autoluw maken en herstelwerkzaamheden Trekweg Stort-Warfhuizen.

De Trekweg voldoet niet aan de gebruikseisen voor het huidige verkeer en verkeert in slechte staat. Er is sinds 2012 een nieuwe ontsluitingsweg gerealiseerd vanaf de Klaarkampenweg. Hierdoor is een gedeelte van de Trekweg (Wehesterbrug-Stort) autoluw gemaakt. Het overblijvende deel (Wehesterbrug-Warfhuizen) is in voorbereiding om autoluw gemaakt te worden. Bebording met breedte- en aslastbeperking is geplaatst. De beperking geldt ook voor de Wehesterbrug, die in eigendom is van het Waterschap. In 2014 werken we verder aan het zoveel mogelijk autoluw maken van de Trekweg.

7. Verkeerseducatie conform het uitvoeringsprogramma GVVP.

Doelstelling 4:

De infrastructuur van wegen voldoet eind 2014 aan het onderhoudsbeeld van het wegenbeheerplan 2010-2014.

Activiteiten

1. Jaarlijkse wegeninspectie.

De visuele inspectie van wegen is in het najaar van 2013 uitgevoerd.

2. Uitvoeren beheer- en uitvoeringsplan wegen 2010-2014.

Het beheer- en uitvoeringsplan was drager bij de aanbesteding van het onderhoud. Door innovatieve aanbesteding kunnen we met de huidige middelen de doelstelling realiseren. In 2014 komt er een nieuwe aanbesteding voor het wegenonderhoud. Tijdens werkzaamheden aan het riool moeten we steeds vaker op delen van de weg groot onderhoud plegen. We moeten ook anders werken, omdat asfalt met teerproducten is verontreinigd en omdat de fundatie vaak onvoldoende sterk is. Een deel van het budget gebruiken we voor aanpassing van de bermen.

3. Opstellen van een voortgangsrapportage over het kwaliteitsniveau van de wegen.

We stellen de voortgangsrapportage in het najaar 2013 op. De uitkomsten daarvan verwerken we in beleids- en uitvoeringsplannen om daarna waar nodig het beheerplan bij te stellen.

Doelstelling 5:

De kwaliteit van de openbare verlichting verbeteren tot een moderne verlichtingsinstallatie; effectuering in 2019.

Activiteiten

1. Vervangen van ca. 250 technisch versleten lichtmasten.

In 2013 zijn ca. 30 technisch versleten lichtmasten vervangen.

2. Opstellen van een rapportage energieverbruik voor de doelstellingen Taskforce Verlichting.

De Taskforce Verlichting is ingesteld door VROM om te adviseren over energie-efficiënte verlichting. De doelen zijn in een rapport geformuleerd.

3. Uitvoeren van het beheer- en uitvoeringsplan openbare verlichting.

We hebben een achterstand in het onderhoud. In het in 2011 opgestelde uitvoeringsplan hebben we aangegeven welk onderhoud het meest urgent is. In de Kadernota 2013-2016 is voor openbare verlichting geen prioriteit aangebracht. In 2014 pakken we vervanging van openbare verlichting bij lopende projecten op indien dit mogelijk is. We besteden in samenwerking met andere Groningse en Drentse gemeenten en de Provincie Groningen het beheer en onderhoud van openbare verlichting aan.

4. Opstellen van een voortgangsrapportage over het kwaliteitsniveau van de openbare verlichting in 2014.

We nemen verbeterpunten uit de rapportage in beleid, beheer en uitvoeringsplannen mee.

Doelstelling 6:

De bebording in de gemeente voldoet eind 2019 aan het onderhoudsbeeld.

Activiteiten

1. Uitvoeren van onderhoud van de bebording conform het beheerplan bebording 2012-2019.

De uitvoering nemen we zo mogelijk mee in het regulier onderhoud.

Doelstelling 7:

De bruggen in de gemeente voldoen eind 2033 aan het onderhoudsbeeld.

Activiteiten

1. Werken aan doelstellingen beleidsplan en maatregelenplan.

Het in 2012 door de raad vastgestelde beleidsplan bruggen en het maatregelenplan vormen de basis voor het uitvoeringsplan. In de Voorjaarsbrief 2013 hebben we de in het beleidsplan genoemde bedragen naar beneden bijgesteld. In het uitvoeringsplan nemen we op welke investeringen nodig zijn om onze doelstelling te behalen.

Doelstelling 8:**De beschoeiingen, steigers en kademuren voldoen eind 2033 aan het onderhoudsbeeld****Activiteiten**

1. Opstellen van uitvoeringsplan beschoeiingen, steigers en kademuren.

Het in 2012 door de raad vastgestelde beleidsplan beschoeiingen vormt de basis voor het uitvoeringsplan. Op basis van het beleidsplan en een maatregelenplan is het uitvoeringsplan opgesteld. We hebben met de Voorjaarsbrief 2013 de in het beleidsplan vastgestelde budgetten voor investeringen en onderhoud gehalveerd en de planning 10 jaar opgeschort. Eind 2013 hebben we in beeld wat het risico van een langere doorlooptijd is en of uitvoering mogelijk is op basis van de naar beneden bijgestelde budgetten.

Doelstelling 9:**Het groen heeft ultimo 2014 een verzorgde uitstraling. We beheren en onderhouden het groen structureel effectief en efficiënt.****Activiteiten**

1. Uitbesteden van eenvoudig onderhoudswerk aan Ability.

We monitoren de aan producten bestede uren. In 2013 vergelijken we door middel van onderzoek de productiviteit en kosten van uitbesteding aan Ability met die van een marktpartij. Zo krijgen we zowel inzicht in hoe de beschikbare middelen worden ingezet als hoe dat het meest efficiënt kan.

2. Omvormen openbaar groen van arbeidsintensief naar arbeidsextensief.

We betrekken de inwoners bij de planvorming. Op basis van de in 2012 vastgestelde beleidsnotitie dragen we overhoekjes over aan bewoners. Burgers kunnen een stukje groen ter adoptie krijgen. Dat stukje onderhouden ze dan zelf. Wij ondersteunen de bewoners met advies. Het adoptiegroen is openbaar toegankelijk. De gemeente blijft eigenaar.

3.3.4 In welke documenten is relevant beleid vastgelegd?Wetgeving

- Algemene Wet Bestuursrecht;
- Gemeentewet;
- Wet Gemeenschappelijke Regelingen;
- Wet openbaarheid van bestuur.

Verordeningen en beleidsdocumenten

- Algemene Plaatselijke Verordening: raad 29 oktober 2002, laatste wijziging 25 maart 2008;
- Verordening Rekenkamercommissie: raad 13 december 2005;
- Reglement van orde gemeenteraad: raad 18 februari 2003, laatste wijziging 28 september 2010;
- Regeling burgerinitiatief: raad, 28 september 2004;
- Klachtverordening: raad, 19 december 2000, laatste wijziging 21 april 2009;
- Inspraakverordening: raad, 28 oktober 2003;
- Reglement behandeling bezwaarschriften: burgemeester en wethouders, 12 september 2006;
- Mandaatstatuut: 23 oktober 2007, laatste wijziging 19 mei 2009;
- Convenant samenwerking Bedum, De Marne en Winsum, 22 juni 2010.

3.3.5 Meting

Prestatie indicatoren	Resultaat 2012	streefwaarde 2013	streefwaarde 2014
Percentage asfaltwegen zeer slecht/slecht ¹⁾	10%	5%	10%
Percentage klinkerwegen zeer slecht / slecht ¹⁾	2%	0%	7%
Aantal ernstige Verkeersongevallen	6	6	6
Percentage technisch versleten lichtmasten en armaturen	17%	13%	12%
¹⁾ Het percentage loopt op door een ander gebruik van de beschikbare middelen.			

3.3.6 Wat mag het kosten?

Programma 3 Verkeer en Vervoer

Product (x € 1000)	Rekening 2012	Begroting 2013	Begroting 2014	Begroting 2015	Begroting 2016	Begroting 2017
Wegen	2.064	2.804	2.148	1.880	1.983	1.929
Groenvoorzieningen	1.278	1.511	1.358	1.356	1.355	1.351
Bruggen	95	93	215	163	162	161
Watersportvoorzieningen	231	226	349	324	320	318
Saldo lasten	3.668	4.634	4.069	3.723	3.821	3.759
Wegen	13	10	10	10	10	10
Groenvoorzieningen	18	1	1	1	1	1
Bruggen	0	0	0	0	0	0
Watersportvoorzieningen	14	4	4	4	4	4
Saldo baten	45	15	15	15	15	15
Saldo voor reservemutaties	-3.622	-4.619	-4.054	-3.708	-3.806	-3.744
Toevoeging reserves	5	145	0	124	0	0
Onttrekking reserves	0	700	526	473	163	163
Saldo na reservemutaties	-3.627	-4.064	-3.528	-3.359	-3.643	-3.581

3.3.7 Verklaring van de verschillen.

De daling van de lasten van het product wegen in 2014 ten opzichte van 2013 komt doordat in 2013 eenmalig door middel van een toegezegde subsidie wordt geïnvesteerd in de aanpassing van de provinciale weg N361.

In de voorjaarsbrief is aangekondigd dat op grond van de vastgestelde beleidsplannen Bruggen en Beschoeiingen elk jaar (gedurende een periode van tenminste 10 jaren) vanaf 2015 € 50.000 voor de bruggen en € 100.000 voor beschoeiingen beschikbaar wordt gesteld. In het jaar 2014 wordt eenmalig € 100.000 voor de bruggen en € 120.000 voor de beschoeiingen opgenomen.

3.4 Economische zaken, landbouw en visserij, recreatie en toerisme

3.4.1 Inhoud van het programma

Economische bedrijvigheid, in het bijzonder de sectoren landbouw, visserij en toerisme, is de motor om onze samenleving vitaal en leefbaar te houden. We spannen ons daarom in om de lokale economie te versterken en kijken voortdurend naar nieuwe en innovatieve mogelijkheden.

3.4.2 Maatschappelijk doel

Wij zijn een economisch bedrijvige gemeente waar, passend binnen het plattelandskarakter, voortdurend kansen voor innovatieve duurzame economische ontwikkeling en kansen op groei van de werkgelegenheid zijn.

3.4.3 Wat willen we bereiken?

De volgende doelstellingen hebben we geformuleerd:

Doelstelling 1:
Handhaving van het werkgelegenheidsaanbod.

Activiteiten

1. Inzetten op handhaving van de huidige werkgelegenheid.

We zien dat de werkgelegenheid in diverse branches afneemt. We hopen dit met extra inspanningen in andere sectoren, met name in de toeristische sector, op te vangen. Het werkgelegenheidsregister van Nederland (LISA) geeft voor 2012 3920 banen en 1000 vestigingen aan. In De Marne hebben we verschillende branches die zorgen voor werkgelegenheid. Veel bedrijven staan door de economische crises onder druk. Europees, landelijk en provinciaal zijn er vele debatten om de economie weer op gang te brengen. Investeren in werkgelegenheid binnen onze regio is speerpunt van ons economisch beleid.

2. Inzetten op groei van de werkgelegenheid in de toeristische sector.

Door kansen te benutten, met name in de toeristische sector en door een goede marketingstrategie uit te zetten, kan de economie en daarmee de werkgelegenheid in onze regio groeien.

3. Nieuwe vormen van winkelsamenwerking organiseren.

We benaderen ondernemers actief en organiseren nieuwe vormen van winkelsamenwerking voor het winkelcentrum Leens. Een voorbeeld daarvan is de Marrenmarkt in de maand september met een mogelijke verlenging en uitbreiding t/m Kerst 2013 met mogelijke langere vestiging van winkels.

4. Inzetten op duurzame groei bij de visserij (= landelijke trend).

Voor de visserij wordt landelijk sterk ingezet op duurzame visserij. Op Europees niveau was hiervoor geld beschikbaar vanuit het Europees Visserij Fonds (EVF). Er is een nieuw fonds opgericht voor de financiering van het gemeenschappelijk Visserijbeleid het Europees Fonds Maritieme Zaken en Visserij (EFMZV). Dat is vooral een ondersteunend fonds om tot een innovatieve, duurzame en economisch zelfstandige tak te komen.

Er wordt ingezet op technieken om de zeebodem minder om te ploegen, op ontwikkelen van innovatieve netten en op het selectiever vissen, zodat de bijvangst wordt beperkt.

Als gemeente hebben wij weinig invloed op de landelijke regelgeving. We zijn wel actief betrokken bij visserijprojecten, zoals North Sea Fish.

5. Ontwikkelingen in de landbouw (= landelijke trend).

We nemen een trend waar van meer behoefte aan biologische producten. Ook de teelt van streekproducten neemt toe. Het ligt niet in de lijn van de verwachting dat dit de lokale werkgelegenheid op korte termijn beïnvloedt.

6. Ontwikkelingen PROloog en versterken recreatieve functie Lauwersoog.

Door te investeren in projecten streven we naar groei van werkgelegenheid en vergroting van de toeristische aantrekkingskracht van onze regio. Met het project PROloog geven we daaraan een belangrijke impuls. Voor een uitgebreidere beschrijving verwijzen wij naar programma 10 Leefomgeving, doelstelling 4 gebiedsgerichte ontwikkeling.

7. Op ons nemen van de regierol.

Vanuit onze regierol kunnen we inspelen en vooruitdenken op ontwikkelingen in de sectoren. Meedenken, nieuwe trends signaleren, bemiddelen, aansporen, stimuleren, ondersteunen en knelpunten inzichtelijk maken. De coördinator EZRT vervult de rol van coördinator en verbinder. EZRT werkt nauw samen met de bewoners en ondernemers; ZZP-ers en het MKB, om de economische aantrekkelijkheid te versterken en de werkgelegenheid te bevorderen.

8. Actief nieuwe invulling(en) zoeken voor Bedrijvenpark De Marne.

Doelstelling 2: Versterken van een duurzaam ondernemersklimaat.

Activiteiten

1. Overleg voeren met diverse sectoren.

We voeren overleg met de diverse sectoren in de gemeente, met het ondernemersplatform De Marne, de branches LTO en de toeristische sector waarvoor in september 2013 het toeristisch Platform wordt opgericht. We hebben incidenteel overleg met de visserijsector.

2. Afleggen bedrijfsbezoeken.

De portefeuillehouder EZ en de coördinator EZRT leggen bedrijfsbezoeken af. Door contact met de individuele ondernemers houden we feeling met hoe het met de sectoren gaat, kijken we naar onderlinge samenwerkingsmogelijkheden binnen of buiten de branche en onderzoeken we de meerwaarde. We zoeken ook naar mogelijkheden voor ontwikkeling en vernieuwing.

3. Ondernemersplatform/netwerk.

Het ondernemersplatform is het brede overlegorgaan van de gemeente. Hier komen diverse beleidszaken aan de orde. Zo kunnen we de belangen van de ondernemers meenemen in beleidsvorming.

4. Bedrijvenpark De Marne/Winkelcentrum de Marren.

Naar aanleiding van de aanbevelingen uit het rapport van de Stec-groep over de toekomst van het bedrijventerrein werken we op dit moment aan een toekomstvisie voor het

bedrijvenpark De Marne. Bij de visievorming betrekken we ook andere belanghebbenden. De toekomstvisie is na de zomer gereed.

Indien nodig, werken we vervolgens de toekomstvisie uit in een nieuw bestemmingsplan met beeldkwaliteitseisen. Daarbij zetten we in op het mogelijk maken van een zo breed mogelijk pakket aan economische activiteiten.

We voeren actief acquisitie om bedrijven aan te trekken, concepten te bedenken en naar initiatieven te zoeken die geschikt zijn om een nieuwe invulling aan het bedrijvenpark c.q. het winkelcentrum de Marren te Leens te geven. Met de inzet van de coördinator EZRT kijken we sterk naar mogelijkheden voor nieuwe samenwerkingsvormen, flexibele bouw, tijdelijke invulling, innoverende bedrijven en indoor activiteiten binnen de recreatieve en toeristische sector (R&T).

5. Project Kiek over Diek.

In samenwerking met de Provincie en gemeenten voeren we het project Kiek over Diek uit. Een provinciale projectleider stuurt het project aan. Wij zijn vertegenwoordigd in de werkgroep. In 2013 en 2014 worden er toeristische overstappunten (TOP's) ontwikkeld en aangelegd. Dit zijn markeringspunten en startpunten waar de bezoeker naartoe wordt geleid en waar hij zijn auto kan achterlaten om vervolgens vandaar te fietsen of te wandelen in een landelijke omgeving. Vanaf elke TOP kan hij bewegwijzerde of beschreven routes volgen. De TOP's bieden parkeergelegenheid, basale voorzieningen, zoals een picknickbank en prullenbak, en informatie over de omgeving. In onze gemeente worden TOP's ontwikkeld in Lauwersoog, Zoutkamp, Westpolder en Pieterburen aan zee.

Doelstelling 3: Meer overnachtingen in De Marne bewerkstelligen.

Activiteiten

1. Uitvoering geven aan toeristisch beleidsplan.

Door onze gemeente sterker in de markt te zetten en met een aantrekkelijk toeristisch profiel naar buiten te treden, kunnen we bewerkstelligen dat er meer overnachtingen worden gerealiseerd. Er zijn goede kansen voor verdere toeristische ontwikkeling in de Marne. Die moeten benut worden. Hierop zetten we met het uitvoeringsprogramma R&T actief in. Dat doen we samen met de ondernemers. Daarnaast bieden factoren als de uitbreiding van vliegveld Eelde, de status van de Waddenzee als Werelderfgoed en de ontwikkeling van Lauwersoog als poort naar de Waddenzee zeer goede perspectieven voor de groei van het toerisme in De Marne.

Doelstelling 4: Goed gastheerschap en informatievoorziening in de recreatieve sector waarborgen.

Activiteiten

1. Overhevelen goed gastheerschap en informatieverstrekking.

Het gastheerschap en de informatievoorziening zijn tot 2014 ondergebracht bij VVV Lauwersland. De VVV maakt de toerist wegwijs in onze gemeente. In 2014 streven we ernaar om in overleg met de ondernemers en conform hun wens, het gastheerschap bij hen onder te brengen. We brengen ondernemers met elkaar in contact, verbinden en stimuleren samenwerking. We willen de basis van het gastheerschap (promotie, folders, website) onderbrengen bij Marketing Groningen. We streven er ook naar om in 2014 middels een

nieuwe of bestaande toeristische organisatie de informatievoorziening te waarborgen. Verder vragen we offertes aan en stellen beleidsnotities op.

Doelstelling 5:
Versterken van de recreatieve en toeristische voorzieningen.

Activiteiten

1. Streven naar eenduidigheid in bewegwijzering.

Het beleidsplan Recreatie en Toerisme 2013 laat zien dat we over veel parels in onze gemeente beschikken. Voor de toerist zijn die echter niet altijd goed te vinden. Wij streven daarom naar eenduidige bebording en eenduidige marketing.

2. Consolideren van de identiteit van het gebied.

We willen de identiteit van ons gebied uitdiepen en consolideren. Daardoor vinden de losse elementen hun verbinding in de context van het gebied en kan het gebied toeristisch beter op de kaart worden gezet.

3. Toeristische aantrekkelijkheid promoten.

Naast promotie van de Waddenzee en Lauwersmeer is het van belang dat De Marne haar eigen gezicht meer laat zien. We brengen een sterk en aantrekkelijk eigen gezicht naar buiten, sporen ondernemers aan om dat ook te doen en om arrangementen op te stellen.

3.4.4 In welke documenten is relevant beleid vastgelegd?

- Provinciaal beleid, o.a. Provinciaal Omgevingsplan 2009;
- Bestemmingsplannen;
- Beleidsvisie Recreatie en Toerisme;
- Woon- en Leefbaarheidsplan;
- Uit de wet voortvloeiende overige regelgeving.

3.4.5 Meting

Effect-indicatoren	Resultaat 2012	Streefwaarde 2013	Streefwaarde 2014
- Nieuwe inschrijvingen Kamer van Koophandel	48	50	50
- Faillissementen	0	0	0
Kengetallen	Resultaat 2012	Streefwaarde 2013	Streefwaarde 2014
- Aantal overnachtingen (aanslag toeristenbelasting)	215.000	250.000	275.000
- Werkgelegenheidscijfers	2230	2230	2230
- Bedrijfsbezoeken	7	10	10
- Inschrijvingen Kamer van Koophandel	692	690	690

3.4.6 Wat mag het kosten?

Programma 4 Economische zaken, landbouw en visserij, recreatie en toerisme

Product (x € 1000)	Rekening 2012	Begroting 2013	Begroting 2014	Begroting 2015	Begroting 2016	Begroting 2017
EZRT, beleid en beheer	353	360	350	347	348	345
Saldo lasten	353	360	350	347	348	345
EZRT, beleid en beheer	11	7	7	7	7	7
Saldo baten	11	7	7	7	7	7
Saldo voor reserve mutaties	-342	-353	-342	-340	-340	-338
Toevoeging reserves	0	0	16	16	16	16
Onttrekking reserves	28	28	47	47	47	47
Saldo na reserve mutaties	-314	-325	-311	-309	-309	-307

3.5 Jeugd

3.5.1 Inhoud van het programma

De jeugd heeft de toekomst: zij zal over een aantal jaren zelf aan het roer staan. We investeren in lokale voorzieningen voor de jeugd van 0 tot 23 jaar op grond van de wettelijke taken en de lokale gemeentelijke beleidsuitgangspunten. Vanaf 2015 zijn wij ook verantwoordelijk voor alle vormen van ondersteuning, hulp en zorg aan jongeren. Die verantwoordelijkheid omvat de financiering en inkoop van alle vormen van jeugdzorg: de provinciale (geïndiceerde) jeugdzorg, de jeugdbescherming en jeugdreclassering, de gesloten jeugdzorg, geestelijke gezondheidszorg voor jeugdigen (jeugd-GGz), zorg voor jeugdigen met een licht verstandelijke beperking (jeugd-lvb) en geestelijke gezondheidszorg binnen het jeugdstrafrecht (forensische zorg). Ook zijn wij wettelijk verantwoordelijk voor goed geoutilleerde toekomstbestendige onderwijshuisvesting waarin ook andere voorzieningen een plek kunnen vinden.

3.5.2 Maatschappelijk doel

Wij zijn een gemeente waar jongeren gezond, veilig en actief kunnen opgroeien en hun talenten optimaal kunnen ontwikkelen, inzetten en benutten. We binden jongeren aan onze gemeente door hen een goede leef-, leer- en werkomgeving te bieden.

3.5.3 Wat willen we bereiken?

De volgende doelstellingen hebben we geformuleerd:

Doelstelling 1:
Zorgen voor aantrekkelijke jongerencentra en andere initiatieven die jongeren stimuleren om elkaar te ontmoeten, zichzelf te ontplooiën en te participeren in de samenleving.

Activiteiten

1. Uitvoeren jeugd- en jongerenwerk.

Het jeugd- en jongerenwerk begeleidt het in stand houden van 6 jeugdsozen en 2 hangplekken, en draagt bij aan een effectief en actief netwerk voor en door jongeren in de Marne. In 2014 gaan we verder met de uitvoering van het geactualiseerde actieplan jeugdvoorzieningen uit 2012. De sterke basisinfrastructuur binnen het jongerenwerk die er nu is, willen we in stand houden. Ze heeft een positieve invloed op de leefbaarheid in de dorpen.

2. Uitvoering project “Jongeren aan zet”.

Het project anticipeert op toekomstige krimpproblemen en heeft als doel de sociale cohesie in (krimpende) dorpen te verbeteren en eigen initiatieven van (jeugdige) inwoners in het dorp te stimuleren. Een onderdeel van het project is uitbreiding van hangplekken van 2 naar 5. Het project is eind april 2014 afgerond.

3. Realiseren jeugdsoos Eenrum.

We willen een nieuwe jeugdsoos in Eenrum realiseren binnen het reguliere jongerenwerk middels fondsenwerving. In samenwerking met het bestuur van de jeugdsoos zorgt Barkema & De Haan voor een sluitende realisatiebegroting van de jeugdsoos.

4. Subsidiëren van jeugdsozen.

De jeugdsoosbesturen krijgen huursubsidie en een subsidie om activiteiten te kunnen organiseren.

Doelstelling 2:

Jeugdigen tot 23 jaar en hun ouders opvoedings- en opgroeiondersteuning geven wanneer zij daar behoefte aan hebben.

Activiteiten

1. Het groeimodel van het Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG) verder uitwerken.

Het CJG is een laagdrempelige plek waar ouders en kinderen terecht kunnen met allerlei vragen over opvoeden en opgroeien. Het is ingericht als netwerkorganisatie tussen de kernpartners GGD, AMW, jongerenwerk, MEE en Bureau Jeugdzorg, en is in BMW-verband opgezet. Er zijn twee inlooppunten in de gemeente: in Ulrum en in Leens. Ook bestaat het CJG uit twee websites (één voor ouders en één gericht op jongeren) en een telefonische dienst. Als samenwerkingsverband is het CJG nog steeds in ontwikkeling. In 2013 zijn de kernpartners gestart met het ontwikkelen van een gezamenlijk werkplan. In 2014 moet dit plan en het hieruit voortvloeiende communicatieplan uitgevoerd worden. Deze plannen geven uitvoering aan de in het samenwerkingsconvenant geformuleerde visie: ontzorgen en normaliseren van opvoedproblemen. Een belangrijk onderdeel hiervan is ervoor zorgen dat hulpverleners beter aansluiten op de sociale omgeving van de cliënt. Dit vraagt van hulpverleners een andere manier van denken.

2. Uitvoering van de verwijzindex en monitoren van de voortgang.

Organisaties die de backoffice van het CJG vormen, gebruiken de verwijzindex Zorg voor Jeugd Groningen (ZvJG) als signaleringssysteem om risicojongeren in beeld te brengen en om versnippering in de zorgketen tegen te gaan. In 2013 onderzoeken wij het gebruik van ZvJG. Op basis van de uitkomsten van dit onderzoek voeren we in 2014 de aanbevelingen uit.

3. Voorbereiden op decentralisatie jeugdzorg.

In 2013 en 2014 werken we aan het ontwerp van de toekomstige inrichting van de jeugdzorg en de voorbereidingen voor invoering op 1 januari 2015. De Marne pakt de decentralisatie samen met de gemeenten Bedum, Winsum en Eemsmond op, waarbij nadrukkelijk de verbinding met het CJG wordt gezocht. Daarnaast transformeert ook het jeugdzorgstelsel. Het gaat om een inhoudelijke verandering van cultuur, werkwijzen en verhoudingen. Het accent komt meer te liggen op preventie, eerder ondersteunen en gebruikmaken van de eigen kracht van jeugdigen, ouders en hun sociale omgeving. Het is een geleidelijk veranderingsproces dat ook na 2015 nog doorgaat. Zowel kernpartners in het CJG als toekomstige organisaties die wij contracteren voor de uitvoering van de jeugdzorgtaken dienen beter gebruik te maken van de pedagogische civil society en te werken volgens de principes van ontzorgen en normaliseren.

4. Deelname aan het Waddenmodel.

Het Waddenmodel is een structurele samenwerkingsrelatie tussen gemeenten in Noord-Groningen om een sluitende aanpak van jongeren naar onderwijs en werk te realiseren. Binnen dat model voeren we de aanpak van voortijdige schoolverlaten uit. De leerplichtambtenaar van De Marne geeft uitvoering aan het Waddenmodel. De aanpak werpt zijn vruchten af: in De Marne is het aantal vroegtijdig schoolverlaters in de afgelopen

zes jaar met 50% gedaald.

Doelstelling 3:

Jeugdigen in de leeftijd 0 tot 23 jaar volgen onderwijs in kwalitatief goede gebouwen en kunnen eventueel aanspraak maken op leerlingenvervoer.

Activiteiten

1. Uitvoering geven aan leerlingenvervoer.

In het schooljaar 2012-2013 hebben 75-80 leerlingen gebruik gemaakt van leerlingenvervoer. In bepaalde gevallen kunnen ouders van leerlingen die niet zelfstandig naar school kunnen reizen, gebruik maken van de vergoeding leerlingenvervoer. De lokale regels hierover liggen vast in de verordening leerlingenvervoer. In 2014 blijven we alle aanvragen strikt toetsen aan de verordening. Met ingang van het schooljaar 2013-2014 zijn we gestart met de OV-coach: een voorziening waarbij de leerling gebruik maakt van een Ipod om zelfstandig te kunnen reizen met het OV in plaats van een taxi.

2. Beschikbaar stellen van locaties voor de peuterspeelzaal en handhaving Wet Kinderopvang.

De gemeente draagt 75 % van de huurkosten van Stichting Peuterspeelzaalwerk De Marne. Deze bijdrage maakt onderdeel uit van de jaarlijkse exploitatiesubsidie. Met de jaarlijkse exploitatiesubsidie wordt naast de huisvesting ook een deel van de werkzaamheden van de coördinator en de (VVE) geschoolde leidsters bekostigd. De peuterspeelzaallocaties vallen onder de Wet Kinderopvang en kwaliteitseisen peuterspeelzalen en worden, evenals locaties voor kinderopvang (voornamelijk Kids2b) en gastouderopvang, geïnspecteerd door de GGD. Die heeft alle locaties van gastouders gecontroleerd. Voor peuterspeelzalen en kinderopvang hebben we in 2011 handhavingsbeleid opgesteld. Met ingang van 2014 is de bezuinigings-taakstelling op het peuterspeelzaalwerk van € 15.000 gerealiseerd.

3. Uitvoering onderhoud schoolgebouwen voor het basisonderwijs conform het huisvestingsprogramma.

In De Marne streven wij ernaar om iedereen in de leeftijd van 0 tot 23 in kwalitatief goede gebouwen onderwijs te laten volgen. In 2013 is het beleidsrijk integraal huisvestingsplan (IHP) vastgesteld. Daarin komen o.a. de (meerjaren)onderhoudsplannen voor de schoolgebouwen tot stand. In 2014 vervolgen we de uitvoering volgens de vastgestelde planning. Wij ondernemen verder stappen om de plannen voor de nieuw te bouwen school in Leens te concretiseren. Per 2015 zijn de schoolbesturen verantwoordelijk voor het buitenonderhoud van de scholen. We gaan in 2014 met schoolbesturen in gesprek om de overgang zo soepel mogelijk te laten verlopen.

Doelstelling 4:

Vroegtijdig signaleren en terugdringen van onderwijsachterstanden bij 2- tot 4-jarigen.

Activiteiten

1. Ondersteunen van de Stichting Peuterspeelzaalwerk De Marne.

We ondersteunen Stichting Peuterspeelzaalwerk naast de reguliere subsidie met een rijkssubsidie voor- en vroegschoolse educatie (VVE). Omdat deze rijkssubsidie niet voldoende is voor een VVE-aanbod hebben we de VVE-middelen zelf aangevuld.

2. Continueren en verbeteren VVE-aanbod.

De VVE is sinds 2011 onderdeel van de Wet Ontwikkelingskansen door Kwaliteit en Educatie (Wet OKE). In BMW-verband bepalen we in overleg met de peuterspeelzalen, kinderopvang en jeugdgezondheidszorg de VVE-doelgroep. Dat is in 2011 gebeurd.

In 2013 heeft de onderwijsinspectie ook in onze gemeente naar de kwaliteit van het VVE-aanbod gekeken. In het onderzoeksrapport staan een paar verbeterpunten.

Deze verbeterpunten gaan over VVE op locatie (het derde dagdeel VVE op de peuterspeelzaal) en over de doorgaande leerlijn tussen voorschool (peuterspeelzaal) en het basisonderwijs. In 2014 zijn de knel- en verbeterpunten uit het inspectierapport en uit de evaluaties op locatieniveau opgepakt en verbeterd en zijn er afspraken met scholen gemaakt over de doorgaande leerlijn. Via de Lokaal Educatieve Agenda (LEA) vindt bestuurlijke afstemming plaats. De gemeenten hebben hierin de regie. In 2014 biedt de peuterspeelzaal-locatie in Ulrum een derde dagdeel VVE aan peuters aan die vallen onder de in 2011 vastgestelde doelgroep. Stichting Peuterspeelzaalwerk ontvangt hiervoor subsidie. Ze heeft met de jeugdgezondheidszorg afspraken gemaakt over de toeleiding naar het derde dagdeel VVE. En er is regelmatig overleg over de plaatsing. Ook de kindcoördinator spreektaalontwikkeling van onze gemeente is nauw betrokken bij het VVE-dagdeel. Met de middelen die we hebben, realiseren we een zo goed mogelijk VVE-aanbod. Het huidige VVE-aanbod voldoet echter niet aan alle wettelijke eisen door de beperkte Rijksmiddelen voor VVE. Bovendien sluiten de wettelijke eisen niet aan op de plattelandssituatie van De Marne.

3.5.4 In welke documenten is relevant beleid vastgelegd?

Wetgeving

- Wet op de Jeugdzorg;
- Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo);
- Wet Ontwikkelingskansen door Kwaliteit en Educatie (OKE);
- Wet Kinderopvang en kwaliteitseisen peuterspeelzalen;
- Wet op het Primair Onderwijs;
- Wet op het Voortgezet Onderwijs;
- Leerplichtwet.

Beleidsdocumenten

- Verordening voorzieningen huisvesting onderwijs gemeente De Marne 2012;
- Verordening ruimte- en inrichtingseisen peuterspeelzalen gemeente De Marne 2011;
- Handhavingsbeleidsplan Kinderopvang en Peuterspeelzalen 2013;
- Beleidsnota Wmo 2011-2014;
- Integraal huisvestingsplan De Marne;
- Waddenmodel;
- Beleidsnotitie Doelgroepen bepaling en toeleiding VVE in de BMW gemeenten;
- Beleidsnotitie Jongeren in de Marne -“Ontmoeten en participeren” (2008);
- Startnotitie Centrum voor Jeugd en Gezin gemeente De Marne;
- Verordening leerlingenvervoer 2011.

3.5.5 Meting

Effect indicatoren	resultaat 2012	streefwaarde 2013	streefwaarde 2014
<ul style="list-style-type: none"> Leerlingenvervoer aanbieden zoals bij wet verplicht is (open einde regeling); aantal vervoerde leerlingen Percentage doelgroepkinderen dat deelneemt aan Voor-Vroegschoolse educatie (VVE) Aantal inlooppunten CJG Het aantal vervoerde leerlingen per jaar is vooraf niet in te schatten.	51 50% 2	80 50% 2	75 50% 2

3.5.6 Wat mag het kosten?

Programma 5 Jeugd

Product (x € 1000)	Rekening 2012	Begroting 2013	Begroting 2014	Begroting 2015	Begroting 2016	Begroting 2017
Opvoeden en opgroeien	489	485	509	689	755	681
Scholing en werk	1.013	920	873	836	782	776
Vrije tijdsvoorzieningen	467	312	323	313	312	310
Saldo lasten	1.969	1.717	1.705	1.839	1.849	1.768
Opvoeden en opgroeien	18	42	42	29	29	29
Scholing en werk	17	5	5	5	5	5
Vrije tijdsvoorzieningen	140	63	63	63	63	63
Saldo baten	174	110	110	97	97	97
Saldo voor reservemutaties	-1.795	-1.607	-1.595	-1.742	-1.752	-1.671
Toevoeging reserves	83	0	0	0	0	0
Onttrekking reserves	102	0	65	38	38	38
Saldo na reservemutaties	-1.776	-1.607	-1.530	-1.704	-1.714	-1.633

3.6 Sport, Kunst en Cultuur

Sport

3.6.1 Inhoud van het deelprogramma

Sport is niet alleen leuk, maar draagt in positieve zin ook bij aan een gezonde leefstijl, fysieke en psychische gezondheid, individuele ontplooiing, zelfredzaamheid, participatie, sociale samenhang en aan voorkoming van overgewicht. Investeren in sport is investeren in de samenleving, omdat in zowel de georganiseerde als ongeorganiseerde sport velen betrokken zijn als sporter, vrijwilliger of toeschouwer. In samenwerking met anderen willen we zorgen voor een accommodatie- en activiteitsaanbod dat mensen in beweging brengt en houdt. Dat zorgt voor meer vitaliteit en leefbaarheid.

3.6.2 Maatschappelijk doel

Op sportief gebied nemen onze inwoners actief en/of passief deel aan sportactiviteiten. Ze maken gebruik van voorzieningen en hebben een gezonde en actieve leefstijl.

3.6.3 Wat willen we bereiken?

De volgende doelstellingen hebben we geformuleerd:

Doelstelling 1:
Faciliteren en stimuleren van actieve deelname aan sport en beweegactiviteiten.

Activiteiten

1. Ontwikkelen en aanbieden van sport- en bewegingsaanbod.

Op 31 december 2013 eindigt de stimuleringsregeling NASB (Nationaal Actieplan Sport en Bewegen). Voor 2014 zijn middelen toegewezen om sport- en beweegactiviteiten te stimuleren door een "buurt-sportcoach" in te zetten. We gaan dit in 2014 continueren. Dit moet ertoe leiden dat het lokale sport- en beweegaanbod beter aansluit op de vraag en er meer lokaal maatwerk komt. Ook lokale partijen zoals onderwijs, jeugd, ouderen en gezondheidsorganisaties stimuleren sport en beweging met als doel een grotere sportdeelname, en een gezondere en actievere leefstijl van inwoners. We werken volgens een uitvoeringsprogramma en jaarplanning.

2. Verenigingsondersteuning door het Huis voor de Sport Groningen.

Op aanvraag verstrekt Het Huis voor de Sport aan alle verenigingen en aan de consultant advies en informatie.

Doelstelling 2:
Stimuleren en ondersteunen van breedtesportactiviteiten.

Activiteiten

1. Onderlinge samenwerking tussen de verschillende verenigingen bevorderen.

De gemeente kenmerkt zich door een divers verenigingsleven. Diverse grotere en kleinere activiteiten worden ontplooid voor zowel de eigen leden, de gemeenschap als anderen, wat de sociale binding versterkt. Sport- en beweegactiviteiten opzetten waarbij verschillende disciplines worden betrokken, vergroot de samenwerking tussen de verschillende partijen. We doen verder onderzoek naar mogelijke wijziging in beheer en exploitatie van het zwembad.

Doelstelling 3:
Handhaven van het aantal sportaccommodaties en de kwaliteit ervan, mits daarvoor voldoende draagvlak en draagkracht is.

Activiteiten

1. Overdragen beheer en onderhoud.

Een groot deel van het beheer en onderhoud van de voetbalvelden hebben we overgedragen aan de verenigingen. We hebben de volledige overdracht van de tennisbanen afgerond.

2. Exploitatie van het zwembad.

In 2014 moet er duidelijkheid komen over het toekomstig beheer en de exploitatie van het zwembad. Het is noodzakelijk om op de exploitatie van het zwembad een bezuiniging te realiseren. Een combinatie van wijziging in het beheer en energiebesparende maatregelen moet resulteren in behoud van zwembad De Marne.

3.6.4 In welke documenten is relevant beleid vastgelegd?

- Nederlandse Norm Gezond Bewegen;
- Uitvoeringsplan Buurt-Sportcoach.

3.6.5 Meting

Effect indicatoren	resultaat 2012	streefwaarde 2013	streefwaarde 2014
Sportverenigingen:			
• aangesloten bij een bond	35	35	32
• niet aangesloten	15	15	14
Gemeentelijke accommodaties:			
• sportvelden, gymlokalen, tennisbanen)	6	5	5
• complex voor voetbal	23	23	23
• idem tennis	6	6	6
• gymlokalen/sporthal	3	3	3
• zwembad	7	7	7
• divers t.b.v. buitensport	1	1	1
	20	20	20

3.6.6 Wat mag het kosten?

Zie tabel na programma onderdeel Kunst en Cultuur.

Kunst en Cultuur

3.6.7 Inhoud van het deelprogramma

We vinden kunst en cultuur en sociaal-culturele voorzieningen belangrijk voor maatschappelijke participatie, de leefbaarheid binnen de dorpen en de ontwikkeling van de inwoners op het gebied van cultuur. Dat willen wij met een goede basisstructuur en een laagdrempelig en kwalitatief hoogwaardig aanbod van culturele voorzieningen en diensten mogelijk maken. Dit geldt voor zowel de actieve als passieve deelname aan cultuuractiviteiten.

3.6.8 Maatschappelijk doel

We zijn een veelzijdige gemeente met een eigen cultuurhistorische uitstraling van de kernen waarin een stimulerend kunst- en cultuurklimaat heerst. Inwoners kunnen actief en/of passief deelnemen aan culturele, kunstzinnige en erfgoedactiviteiten, en kunnen gebruik maken van de daartoe ingerichte voorzieningen.

3.6.9 Wat willen we bereiken?

De volgende doelstellingen hebben we geformuleerd:

Doelstelling 1:
Versterken van het culturele karakter van De Marne en bevorderen van de sociale samenhang en leefbaarheid in dorpen door sociaal cultureel aanbod.

Activiteiten

1. Subsidiëren van instellingen en activiteiten op het gebied van kunst en cultuur, sociaal-cultureel werk en muziekonderwijs.

We voeren het subsidiebeleid conform de verordening uit.

2. Uitvoeren Startnotitie Kunst en Cultuur en opstellen cultuurnota en beleidsregels.

Wij willen het culturele karakter waar nodig blijvend versterken, en lokale initiatieven de ruimte geven en het culturele karakter waar nodig blijvend versterken. We subsidiëren diverse initiatieven en activiteiten op gebied van sociaal cultureel werk, kunst en cultuur, en muziekonderwijs. In 2014 voeren we de actiepunten uit de Startnotitie Kunst en Cultuur verder uit: het openluchttheater in Zoutkamp en instellen van een (adviserende) werkgroep Kunst en Cultuur. We gaan in 2014 afhankelijk van de nog te maken keuzes over het subsidiebeleid, nieuwe beleidsregels opstellen voor subsidieverstrekingen.

Doelstelling 2:
Bieden van een goede bibliotheekvoorziening.

Activiteiten

1. Realiseren taakstellende bezuinigingen op bibliotheekwerk.

Voor 2014 moeten we taakstellende bezuiniging van € 25.000 voor de Bibliotheekpunten Eenrum en Zoutkamp realiseren. De bezuinigingen op de bibliotheekpunten heeft geresulteerd in het opzeggen van het product bibliotheekpunt Eenrum per 1 januari 2014. In 2014 geven we in samenwerking met Biblionet uitvoering aan de bibliotheekvoorziening. De besluitvorming ten aanzien van de visie Biblionet provincie Groningen heeft invloed op de

dienstverlening die Biblionet in de toekomst nog kan bieden en zodoende ook op de inhoud van de BCF (Beleidsgestuurde Contract Financiering).

2. Oprichten werkgroep kunst en cultuur.

In het derde kwartaal van 2013 hebben wij een traject opgestart om een werkgroep Kunst en Cultuur op te richten voor De Marne, met vertegenwoordigers uit het culturele veld. In de laatste maanden van 2013 zoeken we samen met de werkgroep naar de juiste werkvorm. Het is de bedoeling dat deze werkgroep in 2014 gaat functioneren als knooppunt in het culturele veld in De Marne en een rol gaat spelen in de advisering aan de gemeente over nieuwe beleidskaders voor subsidies, voor zowel kunst, cultuur als sociaal-cultureel.

3.6.10 In welke documenten is relevant beleid vastgelegd?

- Startnotitie kunst en cultuur De Marne "Raamwerk 2008-2012".

3.6.11 Meting

Kengetallen	resultaat 2012	2013	2014
Bibliotheek	1	1	1
Halteplaatsen bibliobus	0	0	0
Muziek-, zang-, en toneelverenigingen	25	25	25
Volksdansgroepen	4	4	4
Galerieën	10	10	10
Bezoekerscentra/natuur-doe-centrum	3	3	3
Musea	7	7	7
Openbare tuinen	7	7	7
Culturele Centra	3	3	3

3.6.12 Wat mag het kosten?

Programma 6 Sport, Kunst en Cultuur

Product (x € 1000)	Rekening 2012	Begroting 2013	Begroting 2014	Begroting 2015	Begroting 2016	Begroting 2017
Sport	922	814	807	739	749	745
Kunst en cultuur	436	444	414	421	417	416
Saldo lasten	1.358	1.258	1.221	1.160	1.166	1.160
Sport	89	86	76	76	76	76
Kunst en cultuur	0	70	1	1	1	1
Saldo baten	89	156	77	77	77	77
Saldo voor reserve mutaties	-1.269	-1.102	-1.145	-1.083	-1.089	-1.084
Toevoeging reserves	25	0	0	0	0	0
Onttrekking reserves	83	0	15	15	15	15
Saldo na reserve mutaties	-1.211	-1.102	-1.130	-1.068	-1.074	-1.069

3.7 Sociale Zaken en Werk

3.7.1 Inhoud van het programma

Met de uitvoering van sociaal beleid begeleiden we werklozen en uitkeringsgerechtigden naar de arbeidsmarkt, zodat ze zelfstandig en onafhankelijk van de overheid in hun eigen levensonderhoud kunnen voorzien. Voor inwoners die dat niet kunnen, zorgen we voor een financieel vangnet en maatschappelijke ondersteuning om zelfredzaamheid en actief meedoen in onze samenleving te stimuleren. Binnen dit programma valt ook de inburgering van nieuwkomers.

3.7.2 Maatschappelijk doel

Onze inwoners kunnen door middel van werk duurzaam in hun eigen inkomen voorzien, bij voorkeur in onze eigen regio. We garanderen met voorzieningen een bestaansminimum voor inwoners die aantoonbaar niet in hun eigen levensonderhoud kunnen voorzien.

3.7.3 Wat willen we bereiken?

De volgende doelstellingen hebben we geformuleerd:

Doelstelling 1:
Adequaat inspelen op veranderingen in het sociale domein.

Activiteiten

1. Investeren in zelfredzaamheid van werklozen en uitkeringsgerechtigden.

Niet alleen vanuit de veranderde visie van de overheid op hoe een samenleving het beste kan functioneren, maar ook vanuit financiële noodzaak gaan we in 2014 fors investeren in de zelfredzaamheid en eigenverantwoordelijkheid van uitkeringsgerechtigden. Ten gevolge van de voortdurende economische recessie lopen de aantallen werklozen en uitkeringsgerechtigden fors op. Vanwege het na-ijleffect (werklozen ontvangen vaak eerst een WW-uitkering en komen daarna pas in de bijstand) verwachten wij dat de aantallen nog zullen oplopen, ook als de economie herstellende is. Zowel de vraag om een bijstandsuitkering als het beroep op schuldhulpverlening, de voedselbank en andere ondersteunende voorzieningen neemt toe. We zien ook een duidelijke stijging van het beroep op de bijzondere bijstand voor de kosten van bewindvoering. En dat terwijl de gemeentelijke budgetten voor ondersteuning van mensen afnemen, we een groter beroep moeten doen op de algemene middelen en wij ook voor een forse gemeentelijke bezuinigingsopgave staan.

2. Samenwerking met andere gemeenten en ketenpartners intensiveren.

Samen met onze partners Sociale Zaken en Werk (SoZaWe) in BMW-verband ontwikkelen we sociaal beleid. We willen deze samenwerking en die met Ability intensiveren om te komen tot een gezamenlijke werkleeromgeving en tot één uitvoeringsorganisatie, waarvan in ieder geval het werkplein Noord-Groningen, SoZaWe en Ability deel uitmaken. Het Werkplein Noord-Groningen (BMW-gemeenten) en het Werkplein Eemsdelta (DAL-gemeenten) werken al zeer nauw samen voor een effectieve en gerichte werkgeversbenadering en in andere gezamenlijke projecten: de versnellingsagenda (specifieke projecten voor doelgroepen), aanpak van de jeugdwerkloosheid (WerkinZicht) en samenwerken in de Eemshaven).

Vanuit het werkplein Winsum werken we nu ook op locatie in Nijlicht in de Eemshaven samen met het werkplein Eemsdelta.

3. Voorbereiden uitvoering Participatiewet.

In 2014 bereiden we in regioverband de uitvoering van de Participatiewet voor. Die treedt per 1 januari 2015 in werking. Onder de Wet vallen alle mensen met een grotere afstand tot de arbeidsmarkt. De middelen voor re-integratie, educatie en inburgering van het Participatie-budget omvatten in 2015 slechts een derde van het budget in 2011. Het aantal UWV-werkpleinen krimpt drastisch tot 25. De vestigingsplaats van het centrale werkplein voor de arbeidsmarktregio Groningen is de stad Groningen. De regio beslaat het gebied van de gehele provincie Groningen en Noord-Drenthe, inclusief Assen.

Doelstelling 2:

In BMW-verband 1% onder het niveau blijven van de totale arbeidsmarkt regio Groningen; dit voor het totale bestand gemeentelijke uitkeringsgerechtigden (WWB/IOAW/IOAZ/BZ).

Activiteiten

1. Zorgen voor snelle intakes en strenge selectie aan de poort.

We willen de doelstelling behalen door snelle intakes en strenge selectie aan de poort, zodat alleen degenen die echt recht op financiële ondersteuning hebben verder worden geholpen. En we willen de aanvraag binnen 4 weken hebben afgerond, zodat we geen voorschotten meer hoeven te verstrekken.

2. Kansrijke werkzoekenden meteen bemiddelen.

Indien er een match is tussen een werkzoekende en een vacature, stellen we de uitkeringsaanvrager bij de eerste melding direct voor aan de werkgever via het VacatureServicePunt.

3. Jongeren tot 27 jaar adequaat begeleiden.

Jongeren beneden de 27 jaar leiden we terug naar bekostigd onderwijs (studiefinanciering en BOL). We zetten extra in op de beroepsbegeleidende leerweg (BBL). Voor jongeren tot 27 jaar die een uitkering vragen, geldt een wettelijke wachttijd van 4 weken waarin ze op zoek moeten gaan naar werk.

4. Uitvoeren beleidsplan Hoogwaardige Handhaving.

We voeren in 2014 hoogwaardige handhaving en themacontroles uit conform het beleidsplan.

Doelstelling 3:

80% van de nieuwe uitkeringsgerechtigden heeft binnen 10 werkdagen een werk- en een uitkeringsintake en weet aan welke activiteiten hij/zij deelneemt.

Activiteiten

1. Adequaar werken volgens nieuwe aanvraagprocessen en procedures.

We handelen 80 % van de nieuwe aanvragers binnen 10 werkdagen af. De resterende 20% handelen we ruim binnen de wettelijk termijn van 8 weken af.

2. Zorgen voor adequate digitale ondersteuning.

We optimaliseren onze wettelijke uitvoering van sociale voorzieningen door de aanvraagprocedure verder te digitaliseren, door integratie van UWV-applicaties en door een betere koppeling met gegevensbronnen, zoals de gemeentelijke basisadministratie (GBA), het SUWI-net (netwerk overheidsdiensten) en de Belastingdienst. Ook maken we de werkprocessen in het uitkeringssysteem lean.

Doelstelling 4:

Uitkeringsgerechtigden met direct kans op werk bemiddelen op het werkplein, waarbij 75% binnen 6 maanden werk heeft.

Activiteiten

1. Investeren in de groep direct bemiddelbaren.

Bij nieuwe aanvragen maken we een onderscheid tussen direct bemiddelbaar naar werk, bemiddelbaar op de langere termijn (binnen een half tot twee jaar) en niet bemiddelbaar. We bemiddelen alle klanten van wie we inschatten dat ze direct kans hebben op werk via het werkplein.

2. Zorgen voor afstemming van kwalificaties van uitkeringsgerechtigde werkzoekenden op de huidige en toekomstige vraag.

Het is belangrijk dat werkzoekenden met behoud van uitkering hun werknemersvaardigheden onderhouden. We willen mobiliteit ondersteunen, belemmeringen weg nemen en vrijwilligerswerk en participatie extra stimuleren. We regelen sollicitatietraining en werkplekken bij reguliere werkgevers om ervaring op te doen. We stimuleren uitzendwerk en intensiveren onze samenwerking met uitzendbureaus. We zorgen voor reuring in de tent en doen aan jobhunting.

Doelstelling 5:

Uitkeringsgerechtigden die op termijn kans hebben op de arbeidsmarkt opnemen in de werkleeromgeving; 50% heeft binnen een jaar werk.

Activiteiten

1. Testen en trainen van niet direct-bemiddelbare werkzoekenden.

Het opdoen van werkervaring en behalen van een startkwalificatie zal de kansen op regulier werk vergroten. Samen met Ability zijn we in 2012 gestart met de opzet van een Test- en Trainingscentrum. Alle nieuwe aanvragers die niet behoren tot de doelgroep direct-bemiddelbaren leiden we toe naar het centrum. Ze doen in dat verband gedurende maximaal 13 weken werkervaring op en krijgen trainingen. Indien werkzoekenden binnen deze doelgroep meer ondersteuning nodig hebben in de vorm van training, opleiding of werkervaring, zoeken we naar een werkervaringsplek bij reguliere werkgevers of bij de gezamenlijke werkleeromgeving (Ability en projecten).

2. Werven en realiseren van voldoende werkervaringsplekken bij reguliere werkgevers, projecten en in de eigen leerwerkomgeving.

We hebben een gezamenlijke werkleeromgeving met Ability. Andere werkleeromgevingen zijn: Stichting Historische Visserijmuseum Zoutkamp, Supermarkt Sauwerd, Museum Wierdenland, Museum Hoogeland en Horecaproject Zonnehuisgroep (Leens). Zoals eerder al genoemd, nemen we ook deel aan regionale projecten om de jeugdwerkloosheid aan te pakken, werken we aan de versnellingsagenda en werken we samen in de Eemshaven.

Doelstelling 6:**Invulling geven aan maatschappelijke ondersteuning (Pact van Samenredzaamheid, Meedoen en vrijwilligerswerk).****Activiteiten**

1. Stimuleren van maatschappelijke activiteiten.

We zetten mensen met een grotere afstand tot de arbeidsmarkt aan om actief mee te doen in de samenleving en begeleiden hen daarin zoveel mogelijk binnen de daarvoor al aanwezige voorzieningen. Zo kunnen ze vrijwilligerswerk verrichten of mensen die afhankelijk of hulpbehoevend zijn, helpen. Deze wettelijk genoemde tegenprestatie voor de uitkering geeft uitkeringsgerechtigden niet alleen een positief gevoel van eigenwaarde, maar zorgt ook voor een positieve impuls aan noaberschap. We proberen om voldoende aanbod van activiteiten en vrijwilligerswerk in het volledige werkgebied te realiseren. Mensen met een grotere afstand op de arbeidsmarkt die maatschappelijk actief zijn, kunnen doorgroeien naar een werkleertraject en uiteindelijk naar regulier werk.

2. Samenwerken met alle ketenpartners rondom de ondersteuning van niet-zelfredzame inwoners.

Samen met alle ketenpartners rondom de ondersteuning van niet-zelfredzame inwoners willen we kijken of we een effectief netwerk kunnen vormen. We willen met alle partijen afspraken maken in een zogenaamd Pact van Samenredzaamheid om de samenleving te versterken. Het project Meedoen waarin we klanten begeleiden die meer ondersteuning nodig hebben, is in 2013 afgerond. Het was daarbinnen vaak nodig om gericht te zoeken naar een geschikte plek voor vrijwilligerswerk of werkervaringsplek. Daarmee hebben we al voorwerk verricht als voorbereiding op een goede uitvoering van de Wajong-regeling waarvan de uitvoering als onderdeel van de Participatiewet in 2015 bij gemeenten komt te liggen. Borging van de in het project opgedane ervaringen gebeurt door die te linken aan het Steunpunt Vrijwilligers. Dat steunpunt behoudt haar reguliere taken van werven van vrijwilligersvacatures; ze bemiddelt naar die vacatures en werft maatschappelijke stages. We willen daarnaast meer begeleiding voor de doelgroepen realiseren door samenwerking met werkcoaches en het Steunpunt Vrijwilligers.

Doelstelling 7:**Alle burgers met een inkomen tot 110% van het sociaal minimum maken gebruik van inkomensondersteunende voorzieningen.****Activiteiten**

1. Herijken minimabeleid.

De afgelopen jaren namen de individuele aanvragen voor bijzondere bijstand niet toe, terwijl het gebruik van aanpalende voorzieningen als schuldhelpverlening, voedselbank, en thuisadministratie Humanitas wel toenamen. Daarmee lijkt de behoefte aan ondersteuning ook in onze regio wel groter geworden. Wij vinden het daarom nodig om het minimabeleid en de inzet van middelen te herijken. Bij een individuele vraag willen we maatwerk leveren. We werken in BMWE-verband aan voorstellen voor nieuw minimabeleid met daarin ook ruimte voor de ondersteunende organisaties in ons werkgebied. Verder willen we gebruik blijven maken van de diensten van onze ketenpartners (maatschappelijk werk, gemeentelijke kredietbank en vrijwilligersorganisaties) en dat indien mogelijk, uitbreiden.

2. Actief informeren van alle inwoners die vallen onder de doelgroep voor de voorzieningen.

3.7.4 In welke documenten is relevant beleid vastgelegd?

Wetten

- Wet werk en bijstand (WWB);
- Wet sociale werkvoorziening (WSW);
- Wet inburgering (WI);
- Wet stimulering arbeidsparticipatie (Wet STAP);
- Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ);
- Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW);
- Besluit bijstandverlening zelfstandigen (Bbz).

Beleidsdocumenten

- Werk aan de Winkel;
- Ketenjaarplan 2013;
- Handhavingsplan Sociale Zaken.

Verordeningen

- Afstemmingsverordening;
- Verordening Cliëntenparticipatie;
- Verordening Handhaving Wet werk en bijstand;
- Verordening toeslagen en verlagingen;
- Re-integratie verordening Soc.Zaken en Werk;
- Verordening langdurigheidstoelage;
- Verordening Wet inburgering.

3.7.5 Meting

Effect indicatoren	streefwaarde 2012	streefwaarde 2013	streefwaarde 2014
• Uitkeringsbestand		0 %	+10 % ¹⁾
• Cliënten die direct-bemiddelbaar zijn		33,33%	33,33%
¹⁾ De streefwaarde van 10% is gebaseerd op de aantallen ultimo juni 2013			

Prestatie indicatoren	streefwaarde 2012	streefwaarde 2013	streefwaarde 2014
• Doorlooptijd aanvraag – toekenning		1 week	2 weken
• Doorlooptijd aanvraag – traject		1 week	2 weken
• Inzet werk- leer- en scholingsinstrumenten		66,66 %	33,33%

Kengetallen	realisatie 2012	prognose 2013	Prognose 2014
- Cliënten in de WWB	203	202	240
- Plaatsingen vanuit WWB-uitkering in regulier werk	25	25	40
- Bijz. bijstand chronisch zieken gehandicapten	128	150	150
- Toekenningen participatiefonds	145	150	150
- Toekenningen langdurigheidtoeslag	114	150	150
- Toekenningen computerregeling	2	10	10
- Tegemoetkoming scholieren VO	10	14	14
	Onderverdeling:	Onderverdeling:	Onderverdeling:
- Cliënten in schuldhelpverlening			
Budgetbeheerregeling	86	100	110
Crisissituaties	5	8	10
Spreekuurbezoek	201	250	260
Afgifte WSNP-verklaringen	8	15	20
Deelname OGGZ-overleg	16	25	25

3.7.6 Wat mag het kosten?

Programma 7 Sociale zaken en Werk

Product (x € 1000)	Rekening 2012	Begroting 2013	Begroting 2014	Begroting 2015	Begroting 2016	Begroting 2017
Inkomensvoorzieningen	3.757	3.951	4.204	4.204	4.204	4.204
Reïntegratie	3.001	2.564	2.521	2.519	2.519	2.519
Inburgering	40	9	14	14	14	14
Ondersteuning	807	392	412	412	412	412
Saldo lasten	7.604	6.916	7.151	7.149	7.149	7.149
Inkomensvoorzieningen	3.461	3.327	3.600	3.601	3.600	3.609
Reïntegratie	2.750	2.341	2.179	2.198	2.198	2.198
Inburgering	20	9	14	14	14	14
Ondersteuning	75	54	32	32	32	32
Saldo baten	6.306	5.731	5.826	5.845	5.845	5.854
Saldo voor reservemutaties	-1.299	-1.185	-1.325	-1.304	-1.304	-1.295
Toevoeging reserves	42	72	18	15	0	0
Onttrekking reserves	0	0	0	68	56	56
Saldo na reservemutaties	-1.341	-1.257	-1.343	-1.251	-1.248	-1.239

3.7.7 Verklaring van verschillen

Op grond van ervaringsgegevens over de periode januari –augustus 2013 is aangetoond dat het cliëntenbestand als gevolg van de economische recessie aanzienlijk gaat toenemen. De lasten zijn nu (2014 en verder) berekend op een cliëntenbestand van 240 en dat is een stijging van 20% ten opzichte van januari 2013.

3.8 Maatschappelijke ondersteuning en zorg

3.8.1 Inhoud van het programma

Maatschappelijke ondersteuning en zorg gaat alle inwoners van De Marne aan. We hebben speciale aandacht voor maatschappelijk kwetsbare groepen: mensen met een beperking, ouderen, mantelzorgers, zorgmijders en mensen die betrokken zijn bij huiselijk geweld. Een speerpunt van ons beleid vormt de sociale samenhang en leefbaarheid in de dorpen. Die willen we versterken. Dat is nodig om de gevolgen van krimp, vergrijzing en ontgroening het hoofd te bieden. We richten ons erop om in overeenstemming met het Rijksbeleid inwoners aan te zetten om actief mee te doen in onze samenleving.

3.8.2 Maatschappelijk doel

Onze inwoners zijn zelfredzaam en verbonden met de samenleving en doen daarin actief mee. Wij zorgen samen met hen voor de mensen die vanwege beperkingen hulp nodig hebben. We letten erop dat die bij ondersteuning de regie in eigen handen houden.

3.8.3 Wat willen we bereiken?

De volgende doelstellingen hebben we geformuleerd:

Doelstelling 1:
Bevorderen van de sociale samenhang (in relatie tot leefbaarheid) van dorpen.

Activiteiten

2. Monitoren wonen & leefbaarheid.

We organiseren themabijeenkomsten over sociale samenhang, veiligheid en zorg in de dorpen. We meten de sociale samenhang en ondernemen waar nodig actie. Ook rond informele zorg organiseren we in 2014 themabijeenkomsten. Bij dit onderdeel is er een relatie met programma 3.10 Leefomgeving en het Woon- en Leefbaarheidsplan.

3. Inzetten coördinator Vitaliteit en faciliteren dorpsinitiatieven.

De Marne is een gemeente met van oudsher een goede sociale samenhang. De vitaliteitscoördinator is aanspreekpunt voor de dorpen en makelaar richting gemeente. Zij ondersteunt initiatieven, zorgt voor een goede informatieverstrekking aan de dorpen en is binnen de gemeentelijke organisatie aanjager van een andere werkopstelling bij dorpsinitiatieven. Als vervolg op het project Vitale dorpen is er een vitaliteitsbudget voor (cofinanciering van) dorpsinitiatieven en dorpshuizen beschikbaar gesteld.

4. Inzet welzijnswerk.

In samenwerking met de gemeente Winsum is het welzijnswerk in 2012 opnieuw aanbesteed bij Stichting Welzijn & Dienstverlening (SW&D). Op dit moment zijn er twee welzijnswerkers in De Marne actief. Zij voeren werkzaamheden uit ten behoeve van de ontmoetingspunten, ondersteuning van de vrijwillige beheercommissies, mantelzorgers, seniorenvoorlichters en de vrijwillige thuishulporganisaties; ze houden één keer per week spreekuur in het gemeentehuis (Zorgloket).

5. Ondersteunen van vrijwilligers.

De WMO gaat in eerste instantie uit van de eigen kracht van inwoners. Als iemand zichzelf niet kan redden, kijken we naar voorliggende voorzieningen en het sociale netwerk van mensen. Er is een toenemende behoefte aan vrijwilligers. In 2014 hebben we de veranderende vraag en aanbod van vrijwilligerswerk ingebed in de opdracht aan het Steunpunt Vrijwilligerswerk De Marne en Winsum.

Doelstelling 2:

Inwoners de mogelijkheid bieden om zelfstandig, gezond en sociaal te participeren in de samenleving.

Activiteiten

1. Ontwikkelen zelfsturende ontmoetingspunten.

Met ingang van 2013 werken we toe naar zelfstandige ontmoetingspunten. Hiervoor zijn we een contract aangegaan met de Stichting Welzijn & Dienstverlening, die de vrijwilligers van de beheerscommissies ondersteunt. Elk ontmoetingspunt stelt jaarlijks een werkplan op en geeft daar uitvoering aan.

2. Beëindigen financiering dorpsconciërges.

Een dienstverband bij de gemeente voor dorpsconciërges is financieel onhaalbaar. Sinds mei 2013 financieren we hun werkuren niet meer. Met ondersteuning van de welzijnswerker wordt in 2014 naar nieuwe mogelijkheden en invulling voor de ontmoetingspunten gekeken. De vitaliteitscoördinator biedt waar nodig ondersteuning.

3. Werven seniorenvoorlichters.

Getrainde vrijwilligers bezoeken ouderen aan huis, geven informatie over regelingen en voorzieningen. Ze hebben tevens een signaleringsfunctie. Om alle 75-plussers in onze gemeente één keer per twee jaar te bezoeken, hebben we meer vrijwilligers nodig. Daarom is werving nodig.

4. Uitvoeren lokaal gezondheidsbeleid.

In mei is in BMW-verband de nota lokaal gezondheidsbeleid "Gezondheid, Welzijn en Welbevinden" inclusief het uitvoeringsprogramma vastgesteld. We geven in 2014 in samenwerking met deze gemeenten uitvoering aan het eerste jaarplan. Speerpunt is een verbeterde leefstijl stimuleren in relatie tot alcoholgebruik, roken en overgewicht. Het lokale gezondheidsbeleid sluit aan bij de uitgangspunten die we die benoemd hebben in ons WMO beleid en het Woon en Leefbaarheidsplan. Voor een integrale aanpak hebben we overleg met andere beleidsterreinen. Naast de GGD, huisartsen, thuiszorg, een zorgverzekeraar, welzijnsorganisaties, scholen, woningbouwcorporaties en bedrijven, willen we ook graag samenwerken met andere partners in de zorg.

Doelstelling 3:

Kwetsbare burgers in staat stellen om zo lang mogelijk zelfstandig in hun eigen omgeving te functioneren en deel te nemen aan het maatschappelijk verkeer.

Activiteiten

1. Mantelzorgers ondersteunen.

Voor mantelzorgondersteuning is de welzijnswerker één ochtend per week in het gemeentehuis tijdens het spreekuur van het Zorgloket. Ook op afspraak, per telefoon of per

e-mail is de welzijnswerker bereikbaar. Wij zetten jaarlijks actief in op een subdoelgroep mantelzorgers die vaak minder in beeld is en gerichte ondersteuning behoeft.

2. Versterken netwerken informele zorg.

Vanwege de op handen zijnde veranderingen in de AWBZ en vanuit het Programma Krimp en Leefbaarheid spannen we ons in om de netwerken voor informele zorg te versterken. We zetten in overleg met de dorpen, de veranderingen in de zorg op de agenda. We dagen inwoners en (vrijwilligers-)organisaties uit (en stimuleren ze) om met voorstellen te komen die naoberschap in de dorpen versterkt. Waar mogelijk brengen we initiatieven daarvoor samen en faciliteren we op maat.

3. Onderzoeken problematiek en zorgvraag van mensen met lage sociaal economische status (SES).

Dit is een van de speerpunten binnen het Woon & Leefbaarheidsplan. Het gaat hier om de vraag hoe mensen met weinig inkomen, opleiding en arbeid, verbinding maken met het dorp waarin ze wonen. We zoeken voor hen naar een passend ondersteuningsaanbod en ook naar hoe de dorpsgemeenschap daaraan kan bijdragen. We zetten in op samenwerking met de Hanzehogeschool en/of Rijksuniversiteit Groningen.

4. Inwoners helpen bij oplossen WMO gerelateerde problemen.

Het zorgloket helpt de inwoners van de gemeente De Marne om oplossingen te vinden voor hun problemen. We bezoeken inwoners met een hulp- c.q. zorgvraag thuis om een goed integraal beeld van de situatie te verkrijgen. Hiermee geven we uitvoering aan de kantelingsgedachte van de WMO: burgers zelf naar oplossingen laten zoeken en als blijkt dat die niet voorhanden zijn de beperkingen compenseren. We houden in de begroting rekening met een groei van 2,5% en stijging van de kosten. De WMO beleidsnota 2011-2014 en de WMO verordening en beleidsregels zijn hierop van toepassing.

5. Uitvoeren kwaliteitsmeting tevredenheid over zorgloket en WMO voorzieningen.

Elke twee jaar voeren we een cliënttevredenheidsonderzoek uit.

6. Afstemming over wonen, welzijn en zorg.

We hebben met maatschappelijke organisatie en zorgpartijen regelmatig overleg over wonen, welzijn en zorg om samenhang in beleid en uitvoering te bereiken en het aanbod af te stemmen op de vraag van de doelgroepen. Tevens maken we met de ouderenraad en de stichting Platform Gehandicapten De Marne nieuwe afspraken.

7. Decentralisatie AWBZ

De invoeringsdatum van decentralisatie is 1 januari 2015. In 2014 bereiden we in BMW-verband en waar nodig met de andere Groninger gemeenten de transitie van de onderdelen AWBZ naar de WMO voor. Waar dat mogelijk is, voeren we overstijgende thema's gezamenlijk uit. Op gemeentelijk niveau versterken we de relatie met lokale ondernemers die uitvoering geven aan AWBZ begeleiding.

Doelstelling 4:

Bieden van een vangnet voor inwoners die tijdelijk niet zelfredzaam zijn en/of zorg mijden

Activiteiten

1. Uitvoeren taken van algemeen maatschappelijk werk.

Maatschappelijk werk biedt ondersteuning en begeleiding aan mensen die tijdelijk niet zelfredzaam zijn in hun sociale omgeving. Daarbij is specifieke aandacht voor dreigende situaties van huisontruiming, huiselijk geweld en OGGz. We blijven prioriteit geven aan

huisontruiming, huiselijk geweld en OGGz. Het maatschappelijk werk voert ook taken bij enkelvoudige problematiek en in netwerkverband uit.

2. Begeleiding zorgwekkende zorgmijders.

De situatie van mensen met meervoudige problemen leggen wij voor aan het netwerk Openbare Geestelijke Gezondheidszorg, OGGz. De deelnemers stemmen binnen dit netwerk de hulpverlening op elkaar af en overleggen hoe er hulp kan worden geboden aan mensen die niet om hulp vragen, maar wel zorg oproepen (bemoeizorg). Samenwerkende partners zijn politie, woningstichting, GGD, maatschappelijk werk, thuiszorg, GKB, ggz, verslavingszorg en andere relevante instellingen. De gemeente financiert de OGGz coördinatie. De BMWG-gemeenten voeren samen een aantal speerpunten uit om de OGGz te versterken.

3. Verder ontwikkelen uitvoeringsplan integrale zorgstructuur.

Binnen BMWG verband ontwikkelen we een integrale zorgstructuur om een sluitende coördinatiemethode te krijgen: één klant (systeem), één plan en één coördinator. Een belangrijk aspect daarvan is het ontzorgen en normaliseren van de problemen die cliënten ervaren, en benutting van de talenten en inzet (eigen kracht) van de hulpvragers. Dit is ook de grondslag van de decentralisaties.

4. Meldpunt Zorg en Overlast.

De afgelopen jaren lag het aantal meldingen gemiddeld op vijf. Het Meldpunt is geïntegreerd in het Zorgloket waardoor de continuïteit is gewaarborgd. In het 1^e kwartaal 2014 zetten we nog acties uit om de bekendheid van het Meldpunt te vergroten.

3.8.4 In welke documenten is relevant beleid vastgelegd?

Wetgeving

- Wet maatschappelijke ondersteuning (WMO);
- Wet Publieke Gezondheid;
- Wet Tijdelijk Huisverbod.

Beleidsdocumenten

- WMO beleidsnota 2011-2014 De Marne;
- WMO verordening 2011 De Marne;
- WMO beleidsregels 2011 De Marne;
- Besluit Individuele Voorzieningen gemeente De Marne;
- Jaarplan OGGZ 2014 BMWG gemeenten;
- Subsidieverordening gemeente De Marne;
- Integraal Beleidskader Krimp en Leefbaarheid;
- Woon- en leefbaarheidsplan De Marne;
- Nota lokaal gezondheidsbeleid "Gezondheid, Welzijn en Welbevinden" 2013-2017;
- Samenwerken aan leefbare dorpen, visie en praktische uitgangspunten voor burgerparticipatie in de gemeente De Marne;
- Visie op het sociale domein, BMWG gemeenten (vaststelling najaar 2013).

3.8.5 Meting

Kengetallen	2012	2013	2014
aantal nieuwe OGGz trajecten	nb	25	30
aantal meldingen Meldpunt zorg en overlast	2	10	2
aantal gesubsidieerde ouderenorganisaties	15	13	15
aantal ontmoetingspunten c.q. steunpunten	5	5	5
opgeleide seniorenvoorlichters	8	5	8
seniorenbezoeken	65	80	100
aanvragen vrijwillige thuishulp	15	20	20
informatie en advies aan mantelzorgers	66	76	76

3.8.6 Wat mag het kosten?

Programma 8 Maatschappelijke ondersteuning en zorg

Product (x € 1000)	Rekening 2012	Begroting 2013	Begroting 2014	Begroting 2015	Begroting 2016	Begroting 2017
Leefbaarheid en participatie	128	156	176	176	176	176
Informatie, advies, clientonderste	1.986	2.160	2.185	2.179	2.178	2.175
Wonen, welzijn en zorg voor kwetsb	100	143	157	157	157	157
Volksgezondheid	409	441	481	481	460	460
Saldo lasten	2.623	2.900	3.000	2.993	2.971	2.967
Leefbaarheid en participatie	0	0	0	0	0	0
Informatie, advies, clientonderste	123	55	56	56	56	56
Wonen, welzijn en zorg voor kwetsb	3	39	39	39	39	39
Volksgezondheid	0	0	0	0	0	0
Saldo baten	126	94	95	95	95	95
Saldo voor reservemutaties	-2.498	-2.806	-2.904	-2.897	-2.876	-2.872
Toevoeging reserves	322	0	0	-27	38	38
Onttrekking reserves	336	0	16	-11	53	53
Saldo na reservemutaties	-2.484	-2.806	-2.888	-2.881	-2.861	-2.857

3.8.7 Verklaring van verschillen

De kosten van de volksgezondheid stijgen door een hogere interne uurdoorbelasting.

3.9 Milieu

3.9.1 Inhoud van het programma

We werken samen met anderen aan een leefomgeving en milieu waarin ook toekomstige generaties kwaliteit van leven hebben en in hun behoeften kunnen voorzien. Dat doen we door duurzaam te investeren in onze fysieke leefomgeving (bodem, water, lucht en natuur), in duurzame energiebronnen en door energiebesparingen. Onze ambities zijn hoog.

3.9.2 Maatschappelijk doel

De Marne is een milieu- en energiebewuste gemeente waarin huidige en toekomstige generaties inwoners, bedrijven en bezoekers een goede kwaliteit van leven, werken en vertoeven ervaren.

3.9.3 Wat willen we bereiken?

De volgende doelstellingen hebben we geformuleerd:

Doelstelling 1:

Een gezond en veilig leven in een aantrekkelijke leefomgeving te midden van een vitale natuur, zonder de mondiale biodiversiteit aan te tasten of natuurlijke hulpbronnen uit te putten.

Activiteiten

1. Beheren en uitdragen van actueel beleid, wet en regelgeving voor water, bodem, geluid, licht, natuur, afval, water, binnenmilieu en energie.

De genoemde milieubeleidsthema's vormen vaak een wettelijk verplicht onderdeel in de besluitvorming bij ruimtelijke procedures, vergunningen en ontwikkelingsplannen. Voor een aantal thema's betreft het vergunningen van derden (Nb wet). De op basis van geformuleerd beleid uitgebrachte adviezen zijn gericht aan de interne organisatie, bestuur en aan derden.

2. Actualiseren van milieubeleid.

De vergunningverlening en handhaving vormen een zelfstandig cyclisch proces. In 2008 is voorgesteld om ter wille van de flexibiliteit en slagkracht de verschillende beleidsthema's sectoraal actueel te houden. De uitvoering van de milieutaken zal met ingang van 1 november 2013 worden ondergebracht in de Omgevingsdienst Groningen.

Doelstelling 2:

Een volledig toereikend en operationeel rioleringsstelsel en toereikende ontwatering van het stedelijk gebied.

Activiteiten

1. Actueel houden van het GRP.

Het (afval)waterbeleidsplan, dat in het najaar van 2013 aan de raad wordt voorgelegd, heeft een looptijd t/m 2018. Nieuw is dat het (afval)water-beleidsplan tot stand is gekomen in BMW-verband en het waterschap Noorderzijlvest. Het beleid hebben we in deze samenwerking gezamenlijk opgesteld. We streven gezamenlijk naar ketenbeheer met centraal het beheer van de (afval)waterketen als systeem, intensieve samenwerking tussen gemeenten onderling en tussen gemeenten en waterschap, en inspelen op maatschappelijke

trends. We laten driejaarlijks een rioleringsbenchmarkonderzoek uitvoeren. In 2014 kijken we naar het beheerpakket riolering. Dat sluit niet aan bij de behoefte om een koppeling te hebben en houden met het Geografisch Informatie Systeem en de Basisregistratie Grootschalige Topografie.

2. Opstellen optimalisatie Afvalwatersysteem Studie (OAS).

We kunnen een forse winst behalen door de rioleringstaak en de zuiveringstaak beter op elkaar af te stemmen. Er loopt een studie naar optimalisatie afvalwatersysteem voor de BMW-gemeenten en het waterschap Noorderzijlvest om te kijken hoe we die afstemming kunnen realiseren. Een intensivering van de samenwerking op operationeel niveau moet leiden tot effectiever en efficiënter werken.

3. Studie naar gezamenlijk databeheer met één softwarepakket in BMW-verband.

We gaan onderzoeken of we door bundeling van data in een gecentraliseerd beheerpakket voor wegen, riolering (en groen), optimalisatie van databeheer kunnen realiseren. We willen met dit onderzoek inzicht verkrijgen in hoe we efficiënt kunnen werken, en kunnen besparen op automatisering- en onderhoudskosten en hoe we kennis van het te beheren areaal kunnen behouden en borgen in de gemeentelijke organisaties.

4. Studie naar gezamenlijk gemalenbeheer en telemetrie in BMW-verband.

We onderzoeken of een optimaal gemalenbeheer in BMW-verband kan worden uitgevoerd. Bij een groter areaal kan de benodigde personele inzet hierop worden afgestemd. Specialisatie en schaalvergroting leveren een kwaliteitsimpuls, een kostenbesparing en verminderde kwetsbaarheid op. Op de telemetrie is winst te halen door één hoofdpst te realiseren voor de 4 gemeenten. Onderzoek naar de exacte invulling hiervan is wel nodig.

5. Uitvoering geven aan het (afval)waterbeleidsplan.

We onderzoeken of we een deel van de dagelijkse beheertaken kunnen uitbesteden of gezamenlijk in samenwerkingsverband met de vier BMW-gemeenten en het waterschap Noorderzijlvest kunnen uitvoeren. Het resultaat bij overdracht moet een doelmatiger en transparanter functionerende waterketen (oppervlaktewater, hemelwater en riolering) en een efficiencyslag met lagere kosten zijn.

We voeren in 2014 de verbetermaatregelen BRP Eenrum, Molenstraat/Havenstraat en BRP Leens, Wilhelminastraat e.o., en het registeren van het in 2011 geïmplementeerde telemetriesysteem overstorten gemengde stelsels uit.

Doelstelling 3:

Het fossiele energiegebruik binnen onze gemeentegrenzen neemt af.

Activiteiten

1. Monitoren van het energiegebruik in onze gemeente en uitvoeren van de Gemeente Interne Milieuzorg (GIM).

Met de in Klimaatbeleidsplan 2013 – 2020, Grenzeloos CO₂ neutraal !! gemaakte keuzes kunnen wij de landelijke doelstellingen voor duurzaam energiegebruik behalen. De slagingskans van projecten is het grootst als we aanhaken bij provinciale en Rijks-initiatieven. Daarvoor zijn cofinanciering, samenwerking met andere partijen uit het bedrijfsleven en andere overheden, en extra inspanning van alle sectoren nodig. We meten maandelijks de meterstanden van de gemeentelijke gebouwen en vergelijken die met de in 2009 uitgevoerde nulmeting. We zoeken naar mogelijkheden van energiebesparing en opwekking van duurzame energie in de eigen gebouwen. We kopen onze energie duurzaam in en 21 gemeentelijke gebouwen zijn voorzien van zonnepanelen, waaronder een aantal

scholen. In samenwerking met het IVN bieden we scholen een lespakket energie aan om leerlingen tot ambassadeurs van zonne-energie te maken.

2. Uitvoeren van projecten uit het uitvoeringsprogramma van het Klimaatbeleidsplan.

Het projectenprogramma SLOK is afgerond. Een aantal projecten loopt door in het uitvoeringsprogramma klimaatbeleid. De kansen in de Marne liggen vooral op het gebied van gemeentelijke gebouwen en installaties, woningbouw en duurzame energie en de agrarische sector en daarvoor lopen projecten. Projecten die nog doorlopen zijn besparingen realiseren op de openbare verlichting conform het beleidsplan “De Marne Duurzaam Verlicht”, onderzoek naar mogelijkheden van duurzame mobiliteit, onderzoek naar mogelijkheden van groen gas en elektrisch vervoer om de CO2 uitstoot te verminderen en onderzoek naar mogelijkheden voor duurzaam aanbesteden van het door ons ingehuurd vervoer. We zetten samen met het bedrijfsleven in op Slim Wonen in de Marne, om een energiebesparing in de bestaande bouw te realiseren, op informeren, op informatiebijeenkomsten en faciliteren. Dit vaak in samenwerking met Samen Duurzaam, een combinatie van de duurzaamheidsplatforms van Winsum en De Marne. Via het gemeentenieuws, een huis-aan-huis klimaatkrant en persberichten brengen we burgers op de hoogte van nieuwe ontwikkelingen en subsidieregelingen. Tenslotte willen we uitvoering geven aan de aanbevelingen uit het haalbaarheidsonderzoek om het gemeentehuis, het zwembad en eventueel de sporthal energiezuiniger te verwarmen. Ekwadraat heeft energiescans uitgevoerd bij melkveehouders. Bij voldoende belangstelling krijgt dit een vervolg.

3. Ondersteunen Lokale Agenda 21.

Het door de gemeente ingestelde platform Lokale Agenda 21 (“De Marne Duurzaam”) richt zich op concrete duurzaamheidsprojecten, duurzame landbouw, duurzame energie en lokale economie. Door op te treden als coördinator faciliteren wij deze groep vrijwilligers. Het platform kiest haar eigen projecten en draagt bij aan de uitvoering van de projecten uit het Klimaatbeleidsplan. Het platform organiseert en ondersteunt verschillende informatiebijeenkomsten en ook o.a. de Nacht van de Nacht.

Doelstelling 4: Een doelmatige inzameling en verwerking van huisvuil.

Activiteiten

1. Beheren van het afvalstoffenplan.

Het afvalstoffenplan 2012- 2016 is aan uw raad aangeboden. In het plan staan vijf aandachtspunten voor deze periode: reductie van de hoeveelheid restafval, optimaliseren afvalscheiding, voorlichting en communicatie, verlagen van de kosten en versterken van de regiefunctie van de gemeente met betrekking tot de afvalinzameling.

2. Inzamelen van huishoudelijk afval.

De inzameling van het huishoudelijk afval is uitbesteed aan de Milieudienst Groningen. Deze dienst verzorgt ook de administratie en de communicatie. Wij beheren de regeling, die nog loopt t/m juni 2014, en die verantwoordelijk is voor de heffing. Voor de taak van inzameling van Huishoudelijk afval voert de gemeente de regie. Het beleid wordt vastgesteld en ook de manier waarop het werk moet worden uitgevoerd. Tevens wordt aan het eind van het jaar bekeken of aan de gestelde regels is voldaan.

3. Deelnemen aan het Vuilverwerkingsbedrijf Noord-Groningen.

Afvalbeheer Noord-Groningen verwerkt het ingezamelde huisvuil. Wij participeren in deze BV via de oorspronkelijke Gemeenschappelijke regeling Vuilverwerkingsbedrijf Noord-Groningen. Die heeft in 2009 haar taken grotendeels heeft overgedragen aan de BV. Er vindt regelmatig overleg plaats tussen de vier aangesloten gemeenten om de bedrijfsvoering van de GR en de doelmatigheid van de afvalinzameling en verwerking te optimaliseren.

4. Inzamelen van glas en klein gevaarlijk afval (kg), papier en textiel.

Wij hebben de inzameling en verwerking van deze afvalstromen uitbesteed aan Afvalbeheer Noord-Groningen. Zij verzorgt ook het contractbeheer. Scholen en verenigingen verzamelen papier in volgens een haal- of brengsysteem. De organisatie en administratie daarvan is in 2012 overgenomen door Afvalbeheer Noord-Groningen. Samen met onze samenwerkingspartners Winsum, Loppersum en Eemsmond hebben we een contract afgesloten tot 1 januari 2016. Er is een minimum bedrag per kilo voor oud papier ingesteld.

5. Inzamelen van afval aan de milieustraat in Leens.

Op de gemeentelijke werkplaats kunnen inwoners van de gemeente grof afval inleveren. Dat slaan we gescheiden op. We voeren het gescheiden af. De afvoer valt binnen het contract met Afvalbeheer Noord-Groningen. In 2012 is een proef gestart met het openstellen van de milieustraat op zaterdag. Onlangs heeft de raad besloten om de milieustraat op zaterdag te sluiten.

6. Monitoren van de afvalstromen.

We zijn alert op een doelmatig beheer en financiële verantwoording van de afvalstromen. We monitoren de afvalstromen en vergelijken de uitkomsten daarvan met de gegevens van de andere bij het Afvalbeheer Noord-Groningen aangesloten gemeenten.

7. Inzamelen van kunststof.

Vanaf 2010 zijn we verplicht kunststof gescheiden in te zamelen of te scheiden na inzameling. Wij doen via de installatie van OMRIN aan nascheiding, maar laten de mogelijkheid van voorscheiding open. De Raamovereenkomst voor kunststoffen heeft een looptijd van 2010-2013. Eind 2017 moet het stortlichaam in Usquert zijn voorzien van een eindafwerking. Door de werkzaamheden die de verplichte gescheiden kunststofinzameling met zich meebrengt, hebben we niet meer de capaciteit om vanaf medio 2014 overslagactiviteiten uit te voeren in Usquert. Daarom hebben de deelnemende gemeenten Winsum, Loppersum, Eemsmond en De Marne een BV opgericht die door middel van afzetcontainers, het huisvuil verzamelt om het na een basisverwerking, naar Oudehaske en Almelo te brengen. We moeten nu de gft-hal slopen en een nieuwe milieustraat realiseren. We voeren dat begin 2014 uit.

Doelstelling 5:

De burger de mogelijkheid bieden om een begraafplaats dan wel een plek voor urnenbijzetting te kopen binnen de gemeente.

Activiteiten

1. Verkopen van graven, urnengraven of urnen nissen.

In de gemeente zijn 11 openbare begraafplaatsen. Op een aantal begraafplaatsen waaronder die in Zoutkamp, werken we door een andere indeling aan meer begraafruimte. Dit omdat er op middellange termijn onvoldoende ruimte is om te begraven.

2. Verlenen van vergunningen voor het aanbrengen van gedenktekens en grafkelders.

3. Actualiseren ruimte om te begraven op bestaande begraafplaatsen.

We maken begin 2014 voor alle begraafplaatsen een overzicht van de nog aanwezige begraafplaatsen en van hoe we ruimte kunnen creëren door de herinrichting van begraafplaatsen.

4. Voorstellen doen op welke manier begraven in de gemeente kostendekkend kan worden gemaakt.

In het jaar 2012 heeft Deloitte in een notitie inzichtelijk gemaakt welke kosten direct en indirect kunnen worden toegerekend aan het product Lijkbezorging. De gemeentelijke organisatie zal kijken naar mogelijkheden om de opbrengsten te verhogen. Een optie is om het eeuwig grafrecht op te heffen. We kunnen onderzoeken of we deze termijn kunnen verkorten tot 40 of 25 jaar.

3.9.4 In welke documenten is relevant beleid vastgelegd?

Wetten

- Wet Bodembescherming;
- Wet Verontreiniging Oppervlaktewateren;
- Wet geluidhinder;
- Natuurbeschermingswet;
- nog ca. 20 andere wetten.

Beleidsdocumenten

- Milieuplan 2006 (milieubeleidsplan 2006- 2009);
- Waterplan De Marne;
- Klimaatbeleidsplan 2013-2020;
- Bodembeleidsplan;
- Geluidskwaliteitskaart;
- Notitie Lichtbeleid;
- Afvalstoffenplan;
- Evaluatie Diftar 2008;
- Gemeentelijk RioleringsPlan.

3.9.5 Meting

Effect-indicatoren	streefwaarde 2012	streefwaarde 2013	streefwaarde 2014
Zoveel mogelijk hemelwater afkoppelen van de riolering. Dit in combinatie met vervanging riolering/aanpak infrastructuur; aanleg aantal meters regenwaterriool:			
• winkelconcentratie Leens;	1.000	1.000	1.000
• Wehe-den Hoorn en Leensterweg-Schapenweg Ulrum.	2.000	2.000	2.000
Prestatie-indicatoren	streefwaarde 2012	streefwaarde 2013	streefwaarde 2014
Inzamelingshoeveelheden afval (per ton)	6.200	6.000	5.700
Scheidingspercentage afval	70%	71%	72%

Kengetallen	resultaat 2012	resultaat 2013	streefwaarde 2014
Aantal inrichtingen Wet milieubeheer waarvan vergunningplichtig	652 33	652 33	652 33
GRP			
Vrijvervalsysteem			
• (verbeterd) gemengde riolering *	67 km	67 km	66 km
• gescheiden riolering (dwa) *	11,4 km	11,4 km	12,4 km
• gescheiden riolering (rwa) *	16,6 km	16,6 km	17,6 km
Mechanische riolering			
• drukleiding	28 km	28 km	28 km
• vrijvervalleiding	6,6 km	6,6 km	6,6 km
• persleiding	4,1 km	4,1 km	4,1 km
Individuele Behandelingsinstallaties (IBA systemen): IBA klasse II	67	67	67
Overstorten	47	47	47
Bergbezinkvoorzieningen	3	3	3
Rioolgemalen	19	19	19
Pomp-units RP	111	111	111

3.9.6 Wat mag het kosten?

Programma 9 Milieu

Product (x € 1000)	Rekening 2012	Begroting 2013	Begroting 2014	Begroting 2015	Begroting 2016	Begroting 2017
Begraven	339	346	383	381	382	379
Milieu	27	66	84	84	83	83
Vuilverwerking	1.160	1.130	1.186	1.184	1.183	1.180
Riolering	1.936	1.890	2.063	1.662	1.674	1.685
Saldo lasten	3.463	3.432	3.716	3.310	3.322	3.327
Begraven	157	140	140	140	140	140
Milieu	0	0	0	0	0	0
Vuilverwerking	1.388	1.407	1.397	1.396	1.395	1.393
Riolering	1.663	1.767	1.702	1.771	1.771	1.771
Saldo baten	3.208	3.314	3.239	3.307	3.306	3.304
Saldo voor reservemutaties	-255	-118	-477	-3	-16	-23
Toevoeging reserves	15	0	0	109	97	86
Onttrekking reserves	550	131	392	30	29	28
Saldo na reservemutaties	280	13	-85	-82	-84	-81

3.9.7 Toelichting van verschillen.

Het product rioleringen geeft in 2014 een stijging van de lasten te zien. De stijging wordt veroorzaakt doordat de uurlonen (hoeveelheden en prijzen) zijn gestegen en omdat op grond van het vigerende investeringsplan (GRP 2009-2013) in 2014 aanzienlijke investeringen zullen gaan plaatsvinden. De investeringen die in de jaren 1980-1984 hebben plaatsgevonden zullen in 2014 volledig zijn afgeschreven. Dit betekent in het jaar 2015 een besparing van € 413.000 op jaarbasis. De vrijval is reeds bij de vaststelling van het GRP in 2009 meegenomen voor de financiering van dat plan en heeft om die reden geen invloed op het tarief van het rioolrecht.

3.10 Leefomgeving

3.10.1 Inhoud van het programma

De gemeente levert een belangrijke bijdrage aan de fysieke inrichting van de leefomgeving. We nemen daarbij steeds meer een faciliterende en regisserende rol in en laten meer over aan de gemeenschap. Versterken van de economische structuur, behoud van landschappelijke waarden en dorpsstructuren, en een goede bereikbaarheid hebben een positieve invloed op welvaart en welzijn. Krimp, vergrijzing en ontgroening, en de gevolgen daarvan zijn voor ons belangrijke aandachtspunten en vragen niet alleen onze inzet, maar ook die van de inwoners, andere overheden, maatschappelijke instellingen en bedrijven. In de Krimpparagraaf 4.8 van deze begroting gaan we uitvoeriger in op de demografische ontwikkelingen en de gevolgen daarvan. In 2012 zijn belangrijke stappen genomen voor de ontwikkeling van Lauwersoog. Die ontwikkeling vraagt van ons een lange periode van inspanning.

3.10.2 Maatschappelijk doel

We zijn een levendige gemeente met dorpen die hun authenticiteit uitstralen. De bestaande dorpsstructuur vormt uitgangspunt voor ontwikkeling. We hebben een buitengebied waar rust en ruimte de boventoon voert en de landschappelijke waarde ons uitgangspunt is voor het ontwikkelen van ruimtelijk beleid.

3.10.3 Wat willen we bereiken?

De volgende doelstellingen hebben we geformuleerd:

Doelstelling 1:
Beschermen van de bestaande landschappelijke waarden en dorpsstructuren van De Marne, oftewel de authentieke kenmerken van rust en ruimte.

Activiteiten

1. Krimpbeleid uitvoeren en bewaken.

We spelen met beleid actief in op de bevolkingskrimp. We zullen de maatregelen en acties, die voortvloeien uit de beleidsuitgangspunten van het Integraal Beleidskader Krimp en Leefbaarheid, die zijn opgenomen in het Woon- en leefbaarheidsplan, de komen jaren uitvoeren conform het programma Krimp en Leefbaarheid 2012-2020. Meer informatie over krimp kunt u vinden in 4.8 Krimpparagraaf van deze begroting.

2. Vernieuwen Structuurvisie.

De Wet Ruimtelijke Ordening schrijft voor dat een gemeente beschikt over een structuurvisie. De huidige structuurvisie van De Marne heeft een looptijd van 2000 tot 2010. Die moeten we dus nodig vernieuwen. Naast de wettelijke verplichting is er ook inhoudelijk veel te zeggen voor een nieuwe structuurvisie, omdat de geldende visie nog geen rekening houdt met krimp. We zijn al een eind gevorderd. We verwachten dat de nieuwe structuurvisie nog in 2013 kan worden vastgesteld.

3. Actualisering bestemmingsplannen.

We hebben de wettelijke plicht te beschikken over actuele bestemmingsplannen. Een bestemmingsplan mag niet ouder zijn dan tien jaar.

Een aantal van onze bestemmingsplannen voldoet niet aan dat criterium. De komende jaren moeten we de bestemmingsplannen actualiseren. Onlangs is het nieuwe bestemmingsplan voor de bebouwde gebieden in het Lauwersmeergebied vastgesteld. We werken verder aan de beheersverordening voor de Marnewaard, het Lauwersmeer, de Waddenzee en de kleine kernen. Eind 2014 beginnen we met de voorbereidingen voor een nieuw bestemmingsplan voor alle dorpen en het buitengebied.

4. Ontwikkelen Postzegelplannen.

Voortdurend zijn er voor concrete ontwikkelingen kleine bestemmingsplannen (zogenoemde postzegelplannen) in procedure. Deze postzegelplannen stellen we op bij initiatieven die weliswaar in strijd zijn met de geldende bestemming, maar waaraan het college wenst mee te werken. Zo leveren we maatwerk voor concrete ontwikkelingen en hoeven initiatiefnemers niet te wachten op de volgende reguliere actualisering van het bestemmingsplan. Meewerken aan dergelijke plannen past ook in de visie van het Woon en Leefbaarheidsplan. Daar waar we in het verleden de stelregel “nee, mits” toepasten, werken we nu veel meer volgens het principe “ja, tenzij.”

Doelstelling 2:

Uitvoeren van adequate vergunningverlening, waarbij waarden als snelheid, duidelijkheid en rechtsgelijkheid leidend zijn.

Activiteiten

1. Participeren in Omgevingsdienst Groningen (voorheen RUD).

Het aantal omgevingsvergunningen is in de eerste helft van 2013 ten opzichte van dezelfde periode in 2012 gestegen; voor het onderdeel bouw gaat het om een stijging van 25 %. Maart 2013 heeft het college besloten om alle vergunning- en handhavingtaken onder te brengen bij de Omgevingsdienst Groningen. In de gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst Groningen werken we met de 23 andere gemeenten en de provincie samen. De vorming van de Omgevingsdienst Groningen is enigszins vertraagd. Uitgangspunt was 1 april 2013 als startdatum. De uiteindelijke startdatum is 1 november 2013 geworden. In totaal gaan zeven medewerkers (5,9 fte) over naar de Omgevingsdienst. De plaatsingsprocedure hiervoor is in september 2013 afgerond. Om als gemeente de regie te houden op de uitbestede werkzaamheden hebben we de functie van opdrachtgever/regisseur VTH-taken ingevuld. Daarnaast geven wij, mede vanwege de gewijzigde situatie, in het KCC vorm aan het vergunningenloket. De gemeente blijft eerste aanspreekpunt voor burgers en bedrijven als het om vergunning- en handhavingzaken gaat.

2. Handhaving Drank- en Horecawet.

De nieuwe Drank- en Horecawet is sinds 1 januari 2013 in werking getreden. Dit betekent dat wij sindsdien zijn belast met het toezicht op de Drank- en Horecawet. Wij hebben in 2013 alle horecainrichtingen binnen de gemeente gecontroleerd om de mate van naleving van de huidige regels te inventariseren en om de ondernemers te wijzen op eventuele tekortkomingen. Op basis van de bevindingen zullen wij toezichtsbeleid formuleren.

3. Introductie Omgevingswet.

Het omgevingsrecht dat nu verspreid is over 40 sectorale wetten, 117 Algemene Maatregelen van Bestuur (AMvB's) en honderden ministeriële regelingen, wordt gebundeld in één nieuwe Omgevingswet. Dit betekent een megaoperatie waar iedereen mee te maken krijgt: overheid, bedrijfsleven én burgers. De ministerraad heeft ingestemd met het wetsvoorstel Omgevingswet.

De nieuwe Omgevingswet houdt vanwege ontschotting tussen wetten en ordening van regels een modernisering en vereenvoudiging van het omgevingsrecht in. Het aanvragen van vergunningen wordt eenvoudiger. Voor burgers en bedrijven komt er één aanvraag, één loket en één besluit. De doorlooptijd van vergunningenprocedures wordt korter, het gebruikersgemak neemt toe en de kosten nemen af. Een integrale afweging van belangen aan het begin van het proces leidt tot een snellere besluitvorming en een snellere uitvoering. Het is nog niet bekend wanneer de Omgevingswet in werking zal treden.

4. Afspraken maken over werkzaamheden Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving.

Vanaf 1 november 2013 voert de Omgevingsdienst Groningen de vergunningverlening, het toezicht en de handhaving van de meeste vergunningen en wetten uit. De loketfunctie en de regiefunctie op de uit te voeren werkzaamheden blijven bij ons. We maken jaarlijks afspraken met de Omgevingsdienst over het uit te voeren takenpakket. Die afspraken leggen we vast in een Uitvoeringsprogramma VTH en in een Dienstverleningsovereenkomst. De raad ontvangt jaarlijks het uitvoeringsprogramma ter informatie. Voor 2014 is het uitvoeringsprogramma 2012-2013 richtinggevend.

5. Afhandelen van klachten.

De afhandeling van klachten die verband houden met de leefomgeving heeft een hoge prioriteit. Als er sprake is van mogelijke veiligheidsrisico's, gezondheidsrisico's of onomkeerbare gevolgen voor de leefomgeving, ondernemen we direct actie om de gevolgen ongedaan te maken. De Omgevingsdienst Groningen handelt per 1 november 2013 deels ook klachten af.

Doelstelling 3:

De gemeente beschikt over een passend woningaanbod voor alle doelgroepen.

Activiteiten

1. Herstructurering woningvoorraad.

De huidige woningvoorraad van De Marne voldoet niet aan de verwachte toekomstige bevolkingsopbouw: er zijn teveel woningen en de kwaliteit van de woningvoorraad is niet afgestemd op de behoefte in de toekomst. In het Woon-en leefbaarheidsplan staan ook afspraken over hoe we de woningvoorraad gaan aanpassen. Voor de sociale woningvoorraad heeft Wierden en Borgen in 2013 binnen haar Strategisch Voorraadbeheer (SVB) toekomstplannen gemaakt. Voor 2014 zijn daarvoor doelstellingen geformuleerd. Op het thema volkshuisvesting is geen ambtelijke formatie beschikbaar, hetgeen een knelpunt vormt voor de vereiste actieve regierol. De transitie in de particuliere woningvoorraad wordt opgepakt binnen het project Particuliere woningverbetering (deelproject Programma Krimp en Leefbaarheid) en het project Deel&Ulrum (deelproject van de inzet in Ulrum in het kader van Actieprogramma Werk, leefbaarheid en Energie (WLE)). In beide projecten worden particulieren gestimuleerd om hun woning in de pas te laten lopen met de toekomst. De gemeente pakt hierin haar regierol op.

Doelstelling 4:

Inzetten op gebiedsgerichte ruimtelijke ontwikkeling.

Activiteiten

1. Verder gestalte geven aan gebiedsontwikkeling Lauwersoog/Lauwersmeer (PROloog).

De gebiedsontwikkeling rond Lauwersoog kent twee ontwikkelingspijlers die elkaar onderling versterken. Enerzijds de visserijsector, anderzijds de toeristische sector. Deze pijlers hebben we verder uitgewerkt in een aantal concrete projecten: Recreatieve Poort

Lauwersoog, Inrichtingsplan Haven Lauwersoog (kadeverlenging, garnalencentrum en verkeersontsluiting), Ontwikkeling Nordshrimplocatie, Museum Eb en Vloed, Ontwikkeling Meerzijde, Vaarcircuit om de Noord en het Rondje Lauwersmeer. Het project Recreatieve Poort Lauwersoog is inmiddels in uitvoering. Zo is als onderdeel hiervan het Haven Informatie Paviljoen (HIP) gerealiseerd. Vanaf mei 2014 starten we met de realisatie van de kadeverlenging en de bouw van het garnalencentrum. We werken daarnaast hard aan de andere projecten om ze uitgevoerd te krijgen. Samen met betrokken (markt)partijen werken we deze plannen verder uit. Mede dankzij de extra inzet vanuit het Actieprogramma Werk, Leefbaarheid en Energie kan PROLoog nu rekenen op € 18.500.000 aan cofinancieringsmiddelen. Naar verwachting kan op deze manier een bedrag van ca. €35.000.000 worden geïnvesteerd vanuit het publieksprogramma.

2. Verder uitvoeren Project N 361.

In 2013 is door Provinciale Staten besloten voor de N 361 het traject Abelstok-Ranum uit te voeren, met daarbij het fietspad Eenrum-Baflo. Dit besluit werd genomen nadat in 2011 het project gedeeltelijk werd afgeblazen doordat de gemeente Winsum geen bijdrage wilde verlenen. De uitvoering van genoemde trajecten is afhankelijk van nog te voeren procedures. Naar verwachting kan in 2014 gestart worden met de voorbereiding. Met de Provincie wordt nader overleg gevoerd over het tracé Abelstok-Menneweer. Het is nog niet duidelijk wanneer dit tot uitvoering komt.

Omschrijving	Investering (bedragen x 1.000 euro)		Label
	provincie	gemeente	
Fietspad Mensingeweer-Baflo	500	250	Infrastructuur
Tracé Ranum-Mensingeweer	11.000	310	Infrastructuur
Tracé Mensingeweer-Zoutkamp	5.000	140	Infrastructuur
Totaal	16.500	700	

3. Plattelandsontwikkeling/ gebiedsontwikkeling/ Leader.

Het bruist van initiatieven op het gebied van leefbaarheid en plattelandsontwikkeling in De Marne. En in samenwerking kunnen we nog veel kansen benutten. Wij nemen daarom deel aan regionale samenwerkingsverbanden op het gebied van plattelandsontwikkeling- gebiedsontwikkeling. In 2014 continueren we deze participatie. Zo zorgen we ervoor dat Europese en provinciale cofinanciering voor projecten geborgd worden. Met ingang van 2014 zijn er geen middelen meer beschikbaar vanuit Leader. Onder leiding van de Provincie werken aan en lobbyen we vooral om een vervolg. Door nationale en Europese ontwikkelingen komt er pas eind 2014 zicht op een vervolg.

Per 2014 zijn de gemeentelijke middelen voor cofinanciering voor gebiedsontwikkeling fors naar beneden gebracht. Dit is ongewenst gezien de nieuwe rol die wij onszelf toebedelen als faciliterende en regisserende gemeente. In de periode 2008-2013 hebben wij aan diverse projecten bedragen toegekend.

Met betrekkelijk weinig gemeentelijke middelen kon veel bereikt worden met aanvullende gelden uit Leader Hoogeland en het Waddenfonds. In de komende jaren blijven fondsen beschikbaar voor aanvragen. Uit het Waddenfonds kan nog jaren worden geput. Voor Leader Hoogeland werken we aan een waardige opvolger. Gemeentelijke cofinanciering van projecten blijft vereist. Er zijn binnen de gemeente de volgende mogelijkheden:

- Per 2014 kunnen voor projecten tot € 5000 aanvragen voor cofinanciering uit het Vitaliteitbudget worden gedaan. De focus ligt op cofinanciering van kleine projecten die een directe link hebben met krimp, leefbaarheid of nieuw burgerschap.

- Verder hebben wij geld apart gezet voor de cofinanciering van de iets grotere krimp- c.q. leefbaarheidsprojecten. De Reserve Leefbaarheid Krimpgebieden ('Krimpfonds') van de Provincie honoreert aanvragen voor financiële ondersteuning van deze projecten. Het budget daarvoor bedraagt €100.000. De looptijd van de Reserve Leefbaarheid Krimpgebieden ('Krimpfonds') is t/m 2020. Het beschikbare gemeentelijke budget dient toereikend te zijn tot die datum. De focus ligt op cofinanciering van projecten die een directe link hebben met krimp en leefbaarheid.

Budget voor cofinanciering van projecten is beschikbaar. Dit sluit aan bij onze nieuwe rol van regisseur c.q. facilitator om vanuit die rol ontwikkelingen te stimuleren. Gemeentelijke cofinanciering is echter niet voor elk type project beschikbaar. Voor projecten met een meer *indirect* effect op leefbaarheid zijn onvoldoende directe gemeentelijke cofinancieringsmiddelen voorhanden om een aanvraag bij een primair fonds te financieren. Hierdoor missen we kansen om impulsen aan de economie te geven en te profiteren van het multiplier effect. Het gaat dan bijvoorbeeld om projecten op het gebied van plattelandsontwikkeling, recreatie-en toerisme, economische ontwikkeling. Dit zijn projecten waarvoor vaak binnen fondsen als het Waddenfonds wel subsidie beschikbaar is.

We bevelen aan om:

- de komende tien jaar budget beschikbaar te stellen voor cofinanciering van projecten bij primaire fondsen als het Waddenfonds en de opvolger van Leader Hoogeland. De ervaring leert dat een jaarlijks bedrag van € 50.000 een bescheiden begin kan zijn;
- onze doelstellingen aan te laten sluiten op die van grotere primaire fondsen als het Waddenfonds om kansen te benutten. We moeten voorkomen dat wij het verkeerslicht op rood zetten als het Waddenfonds het licht op groen heeft staan. Dus kansen benutten ook als wij een andere prioriteitsvolgorde van gebiedsontwikkeling voor ogen hebben.

3.10.4 In welke documenten is relevant beleid vastgelegd?

Wetgeving

- Wro en WABO;
- Woningwet/bouwbesluit;
- Monumentenwet;
- Wet Bodembescherming en Wet Geluidhinder;
- WVO en APV;
- Monumentenwet;
- Grondexploitatiewet.

Beleidsdocumenten

- POP III en Structuurplannen;
- Waterplan De Marne;
- Integraal beleidskader Krimp en Leefbaarheid 'De Marne blijvend de moeite waard';
- Woon- en leefbaarheidsplan De Marne;
- Nota Grondbeleid 2011-2014;
- Landschapsontwikkelingsplan;
- Dorpsvisies;
- Handhavingsprogramma 2009.

3.10.6 Wat mag het kosten?

Programma 10 Leefomgeving

Product <i>(x € 1000)</i>	Rekening 2012	Begroting 2013	Begroting 2014	Begroting 2015	Begroting 2016	Begroting 2017
Omgevingsvergunning	861	876	768	767	764	762
Handhaving	17	23	5	5	5	5
Omgevingsbeleid	343	553	648	587	586	583
Woonomgeving	1.272	765	731	760	701	641
Grondexploitatie	915	410	367	367	366	365
Saldo lasten	3.408	2.627	2.519	2.486	2.422	2.357
Omgevingsvergunning	345	318	339	339	339	339
Handhaving	1	0	0	0	0	0
Omgevingsbeleid	27	0	0	0	0	0
Woonomgeving	489	166	155	151	146	142
Grondexploitatie	745	279	175	175	175	175
Saldo baten	1.607	763	669	665	661	656
Saldo voor reserve mutaties	-1.801	-1.864	-1.850	-1.821	-1.761	-1.701
Toevoeging reserves	280	505	-75	-60	0	0
Onttrekking reserves	482	656	26	-34	11	11
Saldo na reserve mutaties	-1.599	-1.713	-1.749	-1.795	-1.750	-1.690

3.10.7 Verklaring van verschillen

Door de overgang naar de Omgevings Dienst Groningen vindt er bij de vier eerst genoemde producten een verschuiving plaats van de kosten.

3.11 Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien

Algemene dekkingsmiddelen zijn inkomsten zonder vooraf bepaald bestedingsdoel die de gemeente vrij kan besteden. Het gaat behalve om de uitkering uit het Gemeentefonds, om gemeentebelastingen, deelnemingen/dividend, erfpacht, rente en de verzamelpost overige dekkingsmiddelen. Ze zijn bedoeld voor de uitvoering van de programma's waarin het beleid tot uitvoering wordt gebracht dat de gemeenteraad heeft vastgesteld. De niet vrij aanwendbare heffingen, zoals het rioolrecht en afvalstoffenheffing, en de ontvangsten van specifieke uitkeringen zijn als baten opgenomen in de betreffende programma's.

In de onderstaande tabel worden de algemene dekkingsmiddelen in detail weergegeven.

Programma Algemene dekkingsmiddelen

Product (x € 1000)	Rekening 2012	Begroting 2013	Begroting 2014	Begroting 2015	Begroting 2016	Begroting 2017
Algemene uitkering	11	0	14	14	14	13
Onroerende zaak belastingen	34	259	30	30	30	30
Toeristenbelasting	34	0	6	6	6	6
Forensenbelasting	4	0	3	3	3	3
Dividenduitkering	98	94	112	112	111	111
Saldo financieringsfunctie	0	20	0	0	0	0
Onvoorzien	0	25	25	25	25	25
Lasten ivm alg. dekkingsmiddelen	132	0	256	247	247	246
Saldo lasten	312	398	445	435	435	433
Algemene uitkering	13.252	12.715	12.683	11.921	11.582	11.449
Onroerende zaak belastingen	1.814	2.017	2.241	2.444	2.544	2.544
Toeristenbelasting	261	342	381	385	387	387
Forensenbelasting	143	174	174	174	174	174
Dividenduitkering	196	153	161	161	161	161
Saldo financieringsfunctie	664	475	553	580	659	571
Onvoorzien	0	0	0	0	0	0
Lasten ivm alg. dekkingsmiddelen	40	0	0	0	0	0
Saldo baten	16.369	15.876	16.194	15.665	15.507	15.287
Saldo voor reserve mutaties	16.057	15.478	15.749	15.229	15.073	14.854
Toevoeging reserves	1.009	2.148	1.361	1.422	1.532	1.522
Onttrekking reserves	1.169	2.924	1.448	1.889	2.361	2.319
Saldo na reserve mutaties	16.217	16.254	15.836	15.696	15.902	15.651

Algemene uitkering

Gemeenten krijgen hun geld voor een belangrijk deel van de Rijksoverheid. Een groot deel van de inkomsten komt uit het Gemeentefonds. De algemene uitkering is bijgesteld als gevolg van de mei-circulaire van 2013. De uitkomsten hiervan zijn reeds verwerkt in de 1^e Berap van 2013 en in de Voorjaarsbrief. De algemene uitkering geeft een beeld van dalende inkomsten lopende van € 12,6 miljoen in 2014 naar € 11,4 miljoen in 2017. De septembercirculaire 2014 levert per saldo geen grote wijzigingen op ten opzichte van de eerdere ramingen.

Belastingen

Gemeenten hebben ook eigen inkomsten onder meer uit belastingheffing. De voornaamste belastingopbrengsten komen uit de onroerendezaakbelasting, toeristenbelasting en forensenbelasting. In de paragraaf Lokale heffingen (5.1) worden ook belastingheffingen opgenomen die geen algemene dekkingsmiddelen zijn, zoals afvalstoffenheffing en rioolrechten. De opbrengsten hiervan worden direct verantwoord in diverse programma's. De lasten van deze algemene belastingen bestaan uit personeelskosten.

Diverse uitkeringen

Verbonden partijen zijn organisaties waarin de gemeente een bestuurlijk en financieel belang heeft; daaronder vallen ook deelnemingen. Deelnemingen zijn die verbonden partijen waarbij de gemeente kapitaal heeft verstrekt (meestal via de storting op aandelen) aan een NV of in een BV. De deelnemingen leveren dividend op; de kosten bestaan uit doorberekende rentelasten aan de investering.

Saldo financieringsfunctie

De financieringsfunctie houdt in het zorgen voor de langlopende en kortlopende financiering van de gemeentelijke taken waarbij afhankelijk van de marktsituatie en de behoefte, middelen worden aangetrokken tegen zo gunstig mogelijke voorwaarden. Rentevoordeel ontstaat als gevolg van het toerekenen van rente aan het eigen vermogen.

Onvoorzien

In de begroting is een structureel bedrag van € 25.000,- voor onvoorzien opgenomen.

4 Paragrafen

4.1 Lokale heffingen

4.1.1 Inleiding

De eigen inkomsten van de gemeente worden onderscheiden in een publiekrechtelijk en privaatrechtelijk deel. Het publiekrechtelijk bestaat uit:

- belastingen: hieronder vallen de onroerende zaakbelasting, toeristenbelasting en forensenbelasting. Deze opbrengsten zijn vrij besteedbaar en er geldt geen kostendekkendheidscriterium;
- rechten en heffingen: hieronder vallen de afvalstoffenheffing, rioolheffing, lijkbezorgingsrechten, bouwleges en leges burgerzaken. De opbrengsten zijn niet vrij besteedbaar en er geldt een wettelijke norm van maximaal 100% kostendekkendheid.

Privaatrechtelijke heffingen zijn de heffingen die niet zijn vastgelegd in een leges- of belastingverordening.

Binnen de gemeente De Marne bestaan de volgende lokale heffingen:

- Onroerendezaakbelasting;
- Toeristenbelasting;
- Forensenbelasting;
- Afvalstoffenheffing en reinigingsrecht;
- Rioolheffing;
- Leges omgevingsvergunning;
- Lijkbezorgingsrechten;
- Leges burgerzaken (o.a. rijbewijzen, reisdocumenten);
- Overige heffingen als marktgelden en brandweerrechten.

Wij maken geen gebruik van de mogelijkheid om roerende-zaakbelasting, hondenbelasting en precariorecht te heffen.

4.1.2 Onroerendezaakbelasting (OZB)

De inkomsten uit de OZB zijn niet specifiek gekoppeld aan bepaalde tegenprestaties en mogen dus algemeen worden ingezet. Uw raad heeft de bevoegdheid om de OZB-percentages vast te stellen en daarmee meer of minder OZB-inkomsten te genereren. De hoogte van de belasting voor de burgers is afhankelijk van de WOZ-waarde en de door uw raad vastgestelde tarieven. OZB wordt opgelegd aan eigenaren van woningen en niet-woningen, alsmede aan gebruikers van niet-woningen.

Om ongebreidelde verhoging van de OZB te voorkomen hebben de VNG en het Rijk afgesproken dat de OZB-opbrengst in 2014 voor alle gemeenten gemiddeld de zogenaamde macronorm niet mag overschrijden. Als de stijging van de tarieven van alle gemeenten gezamenlijk boven de norm uitkomt, kan het Rijk korten op de algemene uitkering. De mogelijke effecten worden pas bekend als duidelijk is wat de gemiddelde stijging is. Overigens worden dan alle gemeenten gekort, ook gemeenten waar de stijging binnen de gestelde norm blijft.

In het Bestuurlijk Overleg Financiële Verhoudingen (BOFV) van 22 mei 2013 heeft de VNG met de minister van BZK (Binnenlandse Zaken) afgesproken samen op zoek te gaan naar een nieuwe indicator voor het vervangen van de huidige macronorm OZB. Er wordt gestreefd naar vervanging met ingang van 2014. Op het moment van opstellen van de begrotingstekst was hierover nog niets bekend. De OZB opbrengsten stijgen t/m 2015 steeds met 5%, exclusief de inflatiecorrectie. In de Kadernota 2013-2016 is voorgesteld de opbrengsten aanvullend met 4% te laten stijgen. De inflatiecorrectie voor 2014 is 1,75%. De geraamde opbrengst is € 2,24 miljoen. Als we de OZB-opbrengsten naast de bovenstaande stijgingen met 1 % zouden verhogen, genereren we € 22.411 aan extra opbrengsten.

4.1.3 Toeristenbelasting en forensenbelasting

Toeristenbelasting

Op basis van de notitie “Balans in de toeristische sector” die in uw raad is behandeld op 16 oktober 2012 bleek dat de volledige taakstelling op de toeristenbelasting niet haalbaar was. Een deel van de taakstelling is officieel geschrapt en het restant van de taakstelling is vastgesteld op € 100.000,-. Sinds 1 januari 2013 werken we met gedifferentieerde tarieven voor de toeristenbelasting. Voor hotels, huisjes en “B&B’s” wordt een tarief gehanteerd van € 1,50 en voor de overige accommodaties een tarief van € 1,15. De tarieven gelden ook voor 2014. Controle vindt steekproefsgewijs plaats. Er is een beleidsregel vastgesteld die het mogelijk maakt om in september 2013 voorlopige aanslagen voor de toeristenbelasting op te leggen. Zowel de gemeente alsook de ondernemers hebben aangegeven te geloven in groei. Ingezet wordt op een groei van 10% per jaar. Inmiddels is er een beleidsplan recreatie en toerisme opgesteld waarin dit tot uitdrukking komt.

Forensenbelasting

Forensenbelasting wordt geheven van natuurlijke personen die gedurende een belastingjaar meer dan negentig dagen voor zichzelf of hun gezin een gemeubileerde woning beschikbaar houden zonder dat zij in onze gemeente hun hoofdverblijf hebben. De gemeente ontvangt voor deze mensen geen bijdrage uit het Gemeentefonds, maar deze mensen maken wel gebruik van gemeentelijke voorzieningen. De opbouw van het tarief 2014 is als volgt berekend: opbrengst 2013 (€ 172.000) + jaarlijkse inflatiecorrectie (1,75%) gedeeld door het aantal belastingplichtigen (203) = € 862,00 per aanslag.

4.1.4 Rioolheffing

De rioolheffing is een heffing waarmee de gemeente de kosten dekt die zij maakt voor de inzameling, afvoer en zuivering van het huishoudelijk afvalwater en het bedrijfsafvalwater, en voor de inzameling en afvoer van het hemelwater. De rioolheffing wordt geheven van de eigenaar of zakelijk gerechtigde van een object dat direct of indirect is aangesloten op het gemeentelijke rioleringsstelsel. We brengen onafhankelijk van de hoeveelheid geloosd afvalwater een vast bedrag aan rioolheffing in rekening. De opbrengst van de rioolheffing mogen we alleen benutten voor aanleg en onderhoud van het gemeentelijke rioleringsstelsel. Uitgangspunt is dat de tarieven (meerjarig) kostendekkend zijn.

In uw raadsvergadering van 14 december 2010 heeft u de tarieven van de GRP III voor de jaren 2011 t/m 2017 vastgesteld. Ook heeft uw raad aangegeven de rioolheffing niet verder te willen verhogen, behoudens de reguliere inflatie-index. Gevolg daarvan is dat de meerjarige dekking van het GRP wegvalt, tenzij de investeringen worden geschrapt of vertraagd worden uitgevoerd. Het GRP III is een plan dat zich uitstrekt over een periode van 5 jaren. Elk jaar stellen wij het plan qua uitvoering en financiën bij door middel van vaststelling van een operationeel plan.

De gemiddelde rioolheffing voor een meerpersoonshuishouden ligt in de gemeente De Marne hoger dan het landelijk gemiddelde. Dit komt onder andere door de landelijke structuur van de gemeente. In de volgende tabellen is een overzicht gegeven van de begrote kosten voor de riolering met daarbij een voorlopige dekking voor de kosten van 2013 en daarna.

	Realisatie	Begroting				
	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Baten en lasten rioleringen (bedragen x € 1.000)						
Toerekening bedrijfskosten (personeel, energie enz)	1.935	1.890	2.063	1.662	1.674	1.685
Opbrengsten	-1.663	-1.767	-1.702	-1.771	-1.771	-1.771
Verschil (+=onttrekking uit reserve; -=storting in reserve)	272	123	361	-109	-97	-86
Aantal aansluitingen	4.931	4.935	4.945	4.947	4.947	4.947
Dekkingspercentage	86,0	93,0	83,0	107,0	106,0	105,0
Tarief rioolheffing per aansluiting (conform GRP) Na 2014 is nog geen inflatiecorrectie berekend. De tarieven 2015-2017 zijn gelijk aan het nominale tarief van 2013.	311	358	358	358	358	358

Voor 2014 wordt het tarief € 358 + inflatiecorrectie (1,75%) = € 364. In 2014 zullen we onderzoek doen naar een differentiatie in de tarieven voor de rioolheffing.

4.1.5 Afvalstoffenheffing en reinigingsrechten

Uit de afvalstoffenheffing betalen we de kosten van het ophalen en verwerken van huisvuil. Afvalstoffenheffing wordt geheven bij alle huishoudens. De gemeente heeft daar de afvalinzamelingplicht. Het maakt daarbij niet uit of belastingplichtigen wel of geen afval aanbieden: ieder huishouden is verplicht te betalen. *Reinigingsrechten* heffen we voor de afvoer van afval bij niet-huishoudens en in geval de belanghebbende ervoor kiest om de afvalstoffen te laten inzamelen door de gemeente. Hier bestaat dus geen verplichting. De werkwijze en tarieven zijn gelijk. Milieudienst Groningen draagt zorg voor de inzameling. Het aantal aanleveringen wordt geregistreerd. Het verschil tussen afvalstoffenheffing en reinigingsrechten is dat bij de laatste BTW wordt geheven over de verleende dienst; bij afvalstoffenheffing is dat niet het geval.

De dekkingspercentages zijn voor de jaren 2014 t/m 2016 berekend op 100 %. Dit betekent dat we de tarieven voor 2014 vooralsnog niet hoeven te verhogen (alleen inflatiecorrectie wordt doorberekend; 1,75%). Het tarief van het vastrecht wordt € 163,20. Ook voor het variabel deel geldt de inflatiecorrectie van 1,75%. Zie onderstaand tabel.

Omschrijving	Formaat	2013	2014
Container grijs	Groot (240 ltr.)	€ 5,53	€ 5,63
	Klein (140 ltr.)	€ 3,56	€ 3,62
Container groen (GFT)	Groot (240 ltr.)	€ 4,40	€ 4,48
	Klein (140 ltr.)	€ 2,80	€ 2,85
Een inworp in de ondergrondse container		€ 1,25	€ 1,27

De Marne kent al jaren (invoering 2007) een gedifferentieerd tariefsysteem op basis van volume en frequentie. De tarieven worden vastgesteld op basis van de afvalstoffenkostenbegroting van het begrotingsjaar. Er is sprake van een vast en een variabel tariefdeel. Het variabele tariefdeel is afhankelijk van de werkelijke aanbiedfrequentie. Het tarief is zo berekend dat bij een gemiddeld aanlevergedrag ongeveer 60% van het verschuldigd bedrag tot het vaste tariefdeel behoort en ongeveer 40% tot het variabele tariefdeel. Op 24 januari 2012 is in uw raad het afvalbeleidsplan 2011-2016 vastgesteld. Naar aanleiding van dat plan is besloten om ruimere openingstijden van de milieustraat te gaan invoeren. Per 1 september 2012 wordt naast de vrijdagmiddag (wekelijks) op de eerste zaterdag van de maand de milieustraat opengesteld. Door particulieren kan tussen 9.00 – 11.30 uur tegen betaling grof huisvuil worden gebracht. Er wordt echter weinig gebruik van deze mogelijkheid gemaakt. De openstelling op zaterdag zal in 2014 geen vervolg krijgen. In 2016 zullen we het Afvalbeleidsplan 2011 – 2016 evalueren.

4.1.6 Kwijtschelding (van toepassing op afvalstoffenheffing)

We hanteren een kwijtscheldingsbeleid voor bewoners met een laag inkomen die bovendien geen vermogen hebben. De kwijtscheldingsregeling is gebonden aan landelijke normen. Op basis van de betalingscapaciteit van bewoners (de betalingscapaciteit wordt bepaald aan de hand van onder andere het vermogen en het inkomen) berekenen we of bewoners in aanmerking komen voor de kwijtscheldingsregeling. Op basis van de (technische) berekening verlenen we wel of geen kwijtschelding. De gemeente werkt bij de kwijtschelding samen met het waterschap via het “Hefpunt voor belastingen van waterschappen en gemeenten”.

Als er een kwijtschelding voor de gemeentelijke belastingen wordt aangevraagd, wordt dit ook gedaan voor de waterschapsheffingen. De burger hoeft dus maar één formulier in te vullen dat geldt voor twee instanties. Sinds 2011 maakt de gemeente gebruik van een geautomatiseerde kwijtscheldingstoets via het Inlichtingenbureau. Dit instituut functioneert onder de paraplu van de VNG. Het instituut heeft toegang tot gegevens van de Rijksbelastingdienst, de Rijks Dienst Wegverkeer, uitkeringsinstanties, etc. Dit betekent dat iemand die recht heeft op kwijtschelding dat mogelijk ook heeft in een volgend belastingjaar. Niet ieder jaar hoeft dan opnieuw een aanvraagformulier te worden ingevuld. Het Inlichtingenbureau mag alleen geautomatiseerd controleren als de burger in 2013 recht had op (gedeeltelijke) kwijtschelding. Natuurlijk kan er als er geen geautomatiseerde kwijtscheldingsverzoek is verleend altijd een kwijtscheldingsverzoek worden ingediend. Kwijtschelding is in de gemeente De Marne alleen mogelijk voor de afvalstoffenheffing (vast- en variabel recht). Het variabel recht wordt voor maximaal € 123,68 (tarief 2013) kwijtschelding. De overige gemeentelijke belastingen en/of heffingen komen niet voor kwijtschelding in aanmerking. In 2013 waren er eind augustus 150 toekenningen van kwijtscheldingsverzoeken. Burgers kunnen nog verzoeken indienen. Van de 150 verzoeken zijn er 120 via het Inlichtingenbureau (geautomatiseerde toets) toegekend; 30 belastingplichtigen deden een aanvraag; hiervan kregen 4 belastingplichtigen een gedeeltelijke toekenning van de kwijtschelding.

Baten en lasten afvalstoffenheffing en reinigingsrechten (bedragen x € 1.000)	Realisatie	Begroting				
	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Toerekening bedrijfskosten (personeel, energie enz)	1.160	1.130	1.186	1.184	1.183	1.180
BTW-toerekening (kosten)	180	197	197	197	197	196
Kwijtschelding	47	40	40	40	40	40
Totaal kosten	1.387	1.367	1.423	1.421	1.420	1.416
Opbrengsten	-1.388	-1.407	-1.397	-1.396	-1.395	-1.393
Verschil (+=onttrekking uit reserve; -=storting in reserve)	-1	-40	26	25	25	23
Dekkingspercentage	100,1	102,9	98,2	98,2	98,2	98,4

4.1.7 Leges omgevingsvergunning

Voor het in behandeling nemen van een omgevingsvergunning worden leges geheven. Het grootste deel omvat leges voor bouwactiviteiten. Daarnaast heffen we leges voor aanlegactiviteiten, planologisch strijdig gebruik en capaciteiten. Vanwege gewijzigde regelgeving mogen we sinds april 2012 geen leges meer heffen op slooptactiviteiten. De vergunningplicht hiervoor is afgeschaft en omgezet naar een meldingsplicht. De legesopbrengst wordt sterk bepaald door het aantal bouwwerken dat wordt gerealiseerd en de grootte van deze bouwwerken. Voor 2014 voorzien wij geen veranderingen in de huidige markt; de verwachting voor 2014 is een vergelijkbaar aantal aanvragen ten opzichte van 2013 vanwege bouwactiviteiten, aanlegactiviteiten, planologisch strijdig gebruiksactiviteiten en kapactiviteiten. Vanwege de inflatiecorrectie verhogen we de tarieven leges omgevingsvergunning met 1,75%. De begrote bedragen zoals deze nu zijn opgenomen, zullen niet worden gehaald.

In uw raadsvergadering van 26 juni 2012 is het rapport “Eindrapportage kostendekking en kostenverdeling lokale heffingen” (rapport Deloitte) vastgesteld. Hierin is een dekkingspercentage aangegeven (52%). Wellicht dat er een onderzoek kan worden gedaan op welke manier de legespercentages extra kunnen stijgen naast de inflatiecorrectie.

4.1.8 Leges burgerzaken

De tarieven verhogen we in 2014 met 1,75 % met uitzondering van de tarieven die door het Rijk worden vastgesteld. De tarieven voor paspoorten, verklaringen omtrent het gedrag en rijbewijzen worden vastgesteld op basis van de door het Rijk berekende bedragen, omdat er in deze gevallen afdracht aan respectievelijk het Ministerie van Binnenlandse Zaken, Ministerie van Veiligheid en Justitie en de Rijksdienst voor het Wegverkeer plaatsvindt.

4.1.9 Lijkbezorgingsrechten

We verhogen de tarieven met de inflatiecorrectie van 1,75% en verwijzen daarbij opnieuw naar het in uw raadsvergadering van 26 juni 2012 vastgestelde rapport “Eindrapportage kostendekking en kostenverdeling lokale heffingen”. Het uitgangspunt is dat we zoveel mogelijk de adviezen van Deloitte (o.a. transparantie) verwerken in deze begroting.

4.1.10 Overige heffingen

Brandweerrechten

De tarieven verhogen we met de inflatiecorrectie van 1,75%.

Marktgelden

We verhogen de tarieven met de inflatiecorrectie van 1,75%.

4.1.11 Vergelijking lokale heffingen buurgemeenten

Om de lokale lastendruk van de Marne te vergelijken met die in omliggende gemeenten maken we gebruik van de COELO-atlas 2013. In het volgende overzicht presenteren we de woonlasten (2013) uitgaande van een woning met een gemiddelde waarde volgens de waarderingkamer en van een meerpersoonshuishouden. Er is van uitgegaan dat de OZB tarieven stijgen met 10,75%. De uiteindelijke OZB tarieven worden vastgesteld op basis van de totale WOZ-waarde en de verwachte OZB opbrengst. In de verordeningen 2014 stelt uw raad de definitieve tarieven vast. De tarieven 2014 genoemd in de volgende tabel, zijn dus nog niet definitief. Aangezien de tarieven 2014 van de buurgemeenten ook nog niet bekend zijn, vergelijken we de tarieven met die van 2013.

Ten opzichte van de buurgemeenten kent De Marne een gemiddeld OZB tarief en het hoogste tarief voor de rioolheffing.

Woonlasten per (meerpersoons) huishouden	De Marne 2014	De Marne 2013	Winsum 2013	Bedum 2013
tarief OZB woningen	0,1524	0,1376	0,1678	0,1260
tarief OZB niet-woningen	0,4435	0,4004	0,3702	0,3828
gemiddelde woningwaarde	147.000	153.000	180.000	190.000
OZB woning (gemiddelde waarde)	224	210	302	239
Rioolheffing	364	358	210	211
Afvalstoffenheffing	289	283	?	250
Totaal woonlasten	877	851	?	700

Er is geen goede vergelijking van de kosten voor afvalstoffenheffing met Winsum mogelijk. Naast het vastrecht en een tarief voor het aanbieden van containers, brengt Winsum namelijk ook een tarief per aangeboden kilogram in rekening.

4.2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

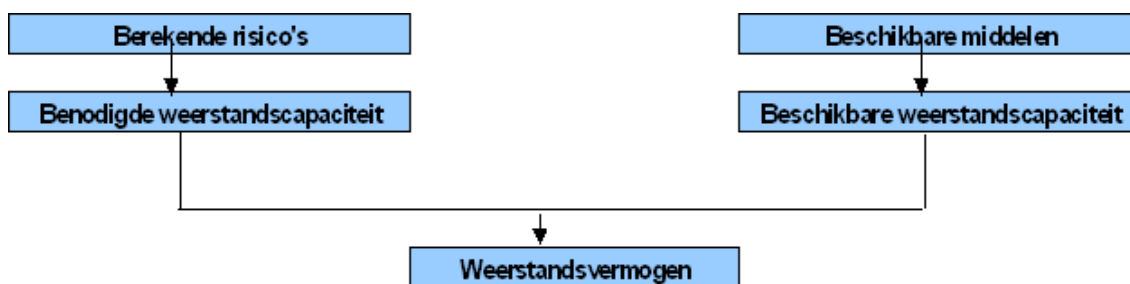
4.2.1 Inleiding

Bij de uitvoering van de gemeentelijke taken lopen wij risico's. Om de mogelijke financiële effecten van deze risico's op te kunnen vangen, is het noodzakelijk over voldoende weerstandsvermogen te beschikken. Deze paragraaf geeft de begrote stand van het weerstandsvermogen en de risico's van de gemeente De Marne weer, zoals bekend bij het opmaken van deze begroting.

Het weerstandsvermogen bestaat uit de relatie tussen:

- de weerstandscapaciteit, zijnde middelen en mogelijkheden waarover de gemeente beschikt om niet begrote kosten te dekken;
- alle risico's waarvoor geen maatregelen zijn getroffen en die van materiele betekenis zijn in relatie tot de financiële positie.

Schematisch:

Relatie tussen begroting, voorziening en weerstandsvermogen

Afhankelijk van het risicoprofiel, op basis van omvang en waarschijnlijkheid, dient een kostenpost naar afnemende waarschijnlijkheid te worden opgenomen in de begroting, of er dient daarvoor een voorziening te worden getroffen of de post dient in het weerstandsvermogen te worden opgenomen.

4.2.2. Berekening weerstandsvermogen

De ratio weerstandsvermogen is als volgt gedefinieerd:

$$\frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{Benodigde weerstandscapaciteit}}$$

Om het weerstandsvermogen te kunnen beoordelen, wordt gebruik gemaakt van de onderstaande waarderingstabel.

Waardering	Ratio weerstandsvermogen	Betekenis
A	$>2,0$	Uitstekend
B	$1,4 < x < 2,0$	Ruim voldoende
C	$1,0 < x < 1,4$	Voldoende
D	$0,8 < x < 1,0$	Matig
E	$0,6 < x < 0,8$	Onvoldoende
F	$< 0,6$	Ruim onvoldoende

Weerstandvermogen (x 1.000 euro)		Rekening 2012	Begroting 2013	Begroting 2014
Benodigde weerstandscapaciteit	a	2.288	4.152	2.160
Beschikbare weerstandscapaciteit	b	9.363	6.685	2.906
Ratio weerstandsvermogen	b/a	4,09	1,61	1,35

De omvang van de beschikbare weerstandscapaciteit is voldoende om de geïdentificeerde risico's op te vangen. In de volgende hoofdstukken gaan we in op de berekening van zowel de benodigde als de beschikbare weerstandscapaciteit.

4.2.3. Benodigde weerstandscapaciteit

De benodigde weerstandscapaciteit wordt bepaald door:

- de verwachte impact van de aanwezige risico's;
- de gewenste mate van zekerheid dat de risico's kunnen worden opgevangen;
- de mate waarin de risico's al op andere wijze zijn afgedekt.

Een risico is een onzekere toekomstige gebeurtenis die het realiseren van doelstellingen (negatief) beïnvloedt. (risico=kans van optreden x impact/schade).

De risico's zijn geïnventariseerd en vervolgens is een schatting gemaakt van de omvang en kans van optreden. De weging van het risico met de kans van optreden leidt tot het geschatte risicobedrag. Risico's met structurele effecten worden dubbel geteld. Dat betekent dat bij voldoende middelen de structurele risico's gedurende twee jaar kunnen worden opgevangen. De kans dat alle risico's zich tegelijkertijd daadwerkelijk voordoen is klein. Daarom wordt het totaal gecorrigeerd met een waarschijnlijkheidsfactor van 90%.

Risico's die meegenomen worden in de berekening betreffen incidentele gebeurtenissen die niet of zeer moeilijk zijn te beïnvloeden met beleid. Indien sprake is van Rijksbezuinigingen dient dit te leiden tot beleidsaanpassingen en niet tot beslaglegging via de weerstandscapaciteit.

Benodigde weerstandscapaciteit (risico's)						
(bedragen x 1.000 euro)	jaarrekening 2012		begroting 2013		begroting 2014	
	gewogen schatting incidentele	gewogen schatting structurele	gewogen schatting incidentele	gewogen schatting structurele	gewogen schatting incidentele	gewogen schatting structurele
	risico's	risico's	risico's	risico's	risico's	risico's
Algemene uitkering gemeentefonds	250	0	0	750	250	0
BTW compensatiefonds	115	15	115	15	115	15
Lening Essent	130	0	650	0	0	0
Renterisico	0	50	0	50	0	50
Reorganisatie/regisserende gemeente	99	0	0	0	278	0
Kwetsbaarheid personeelsformatie	99	0	150	0	99	0
Beperkt zicht op samenw./uitbesteding	25	0	50	0	25	0
Openbare verlichting	33	0	35	0	28	0
Onderhoud bruggen	25	0	25	0	25	0
Onderhoud steigers/beschoeiingen	100	0	100	0	100	0
Onderhoud wegen	136	0	136	0	136	0
Onderhoud wegen - bermen	60	0	60	0	50	0
Speeltuinen	7	0	10	0	10	0
Uitvoering wet BUIG	0	150	0	225	0	150
Uitvoering WSW	0	188	0	350	0	188
WMO uitkeringen	0	150	0	150	0	150
Grondexploitaties	360	0	202	0	180	0
Totaal	1.438	553	1.533	1.540	1.295	553
Structureel maal factor 2		1.105		3.080		1.105
Waarschijnlijkheidsfactor 90%	1.294	995	1.380	2.772	1.165	995
Benodigde weerstandscapaciteit		2.288		4.152		2.160

De risico's worden nader toegelicht in onderdeel 4.2.5 van deze paragraaf.

4.2.4. Beschikbare weerstandscapaciteit

De beschikbare weerstandscapaciteit zijn de middelen en mogelijkheden waarover de gemeente beschikt of kan beschikken om niet begrote kosten te dekken. Die beschikbare middelen zijn:

- Algemene Reserve;
- bestemmingsreserve als de bestemming kan worden gewijzigd;
- de post onvoorzien;
- stille reserves;
- onbenutte belastingcapaciteit.

Voorzieningen maken geen deel uit van de beschikbare weerstandscapaciteit, omdat sprake is van al aangegane verplichtingen dan wel van risico's met een hoge mate van waarschijnlijkheid.

De gemeente heeft enkele bezittingen die niet of voor een lagere waarde op de balans staan. Het gaat om gronden en landerijen, gebouwen en aandelenbezit. Bij afstoting van deze bezittingen kan een voordeel ontstaan, doch verkoop is niet altijd mogelijk. Aandelen zijn beperkt verhandelbaar, de meeste gebouwen zijn nodig voor de taakuitoefening en gronden en landerijen zijn uit strategisch oogpunt aangekocht en zijn onderdeel van de grondexploitaties. De stille reserves zijn daarom niet meegenomen in de berekening van de beschikbare weerstandscapaciteit.

De onbenutte belastingcapaciteit hebben we nog als pm-post aangemerkt. Bij de begroting 2011 hebben we de OZB en toeristenbelasting al verhoogd. De forensenbelasting wordt stapsgewijs fors verhoogd en het heffen van de hondenbelasting brengt hoge kosten voor inning en heffing met zich mee.

Beschikbare weerstandscapaciteit <i>(stand per einde begrotingsjaar)</i>			
(bedragen x 1.000 euro)	rekening 2012	begroting 2013	begroting 2014
Algemene reserve (*)	8.595	5.871	1.412
Bestemmingsreserves (**)	718	814	1.444
Totaal reserves	9.313	6.685	2.856
Post onvoorzien 2 x 25.000	50	50	50
Stille reserves	PM	PM	PM
Onbenutte belastingcapaciteit	PM	PM	PM
Beschikbare weerstandscapaciteit	9.363	6.735	2.906

* - incl. begroot resultaat

** - excl. bestemde reserve afvalstoffenheffing

4.2.5. Risico's

Hieronder worden de risico's weergegeven en toegelicht.

Naam	Algemene uitkering uit het Gemeentefonds
Programma	Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien.
Omschrijving	De gemeente is financieel sterk afhankelijk van de Rijksbijdrage uit het Gemeentefonds. De omvang is gekoppeld aan de groei van de Rijksbegroting. Financiële afwijkingen zijn daarom mogelijk.
Risico	Maximaal € 500.000.
Kans	50%
Jaar van signalering	nb
Beheersing	De raming van de Algemene uitkering dient realistisch te zijn en is gebaseerd op de circulaire en bijbehorende rekenmodellen die het Rijk verstrekt.

Naam	BTW compensatiefonds
Programma	Overig.
Omschrijving	De gemeente kan voor een groot aantal activiteiten de BTW terugkrijgen uit het BTW-Compensatiefonds (BCF), mits wordt voldaan aan de daarvoor gestelde eisen. Zo zijn investeringen in de gemeentelijke openbare ruimte in principe BTW compensabel. In enkele gevallen pleegt de gemeente samen met andere (overheids)organisaties investeringen in de openbare ruimte die niet onder BCF vallen. Het risico bestaat dat daarmee mogelijk niet (geheel) wordt voldaan aan de voorwaarden om in aanmerking te komen voor BTW-compensatie.
Risico	Elk jaar wordt ca. € 1,5 miljoen gedeclareerd bij het BCF. Het risico van gedeclareerde, maar niet compensabele BTW wordt ingeschat op 2%, € 30.000,- per jaar. Het incidentele risico op projecten en ontwikkelingen wordt ingeschat op € 230.000.
Kans	50%
Jaar van signalering	2010
Beheersing	Geen.

Naam	Renterisico
Programma	Overig.
Omschrijving	De gecalculeerde rente is gebaseerd op de verwachte renteontwikkelingen. De werkelijke rente kan hoger of lager uitvallen.
Risico	1% afwijking betekent een afwijking van € 200.000.
Kans	25%
Jaar van signalering	2010
Beheersing	Geen.

Naam	Kwetsbaarheid personeelsformatie
Programma	Overig.
Omschrijving	De beperkte omvang van de ambtelijke organisatie noopt tot inzetbaarheid van medewerkers over soms meer taakvelden. Eventueel benodigde specialistische kennis en een adequate achtervang zijn dan moeilijk in de organisatie te borgen. Bij ziekte of vertrek kunnen daardoor werkzaamheden stagneren.
Risico	De noodzaak tot het uitvoeren van werkzaamheden, bijvoorbeeld in verband met wettelijke termijnen, kan in voorkomende gevallen leiden tot extra inzet van personeel of de (tijdelijke) inzet van meer specialistisch personeel. Het risico wordt geschat op € 300.000.
Kans	33%
Jaar van signalering	2012
Beheersing	Een attent uitgevoerd personeelsbeleid bevordert tijdige signalering van knelpunten, die kunnen worden afgedekt met o.a. samenwerkingsverbanden.

Naam	Beperkt zicht op uitvoering in samenwerking en uitbesteding
Programma	Overig.
Omschrijving	Meer taken zijn uitbesteed aan samenwerkingsverbanden of aan derden. Ofschoon de competentieontwikkeling van de medewerkers daarbij moet aansluiten, ontbreekt het mogelijk aan capaciteit en kwaliteit om hier goed sturing aan te geven en te controleren op de gemaakte afspraken.
Risico	Bij het maken van afspraken in samenwerkingsverbanden en bij uitbesteding is nadrukkelijk aandacht voor een goede beschrijving van de te behalen resultaten en de borging van sturing en controle op de realisatie daarvan. Het risico wordt geschat op € 100.000.
Kans	25%
Jaar van signalering	2012
Beheersing	Kwartaalrapportage in de P&C-cyclus.

Naam	Openbare Verlichting Uitbestede onderhoudswerkzaamheden
Programma	Verkeer en vervoer.
Omschrijving	In 2009 is begonnen met een inhaalslag voor vervanging van technisch versleten lichtmasten. Per peildatum 31-12-2013 zijn er nog ca. 250 technisch versleten lichtmasten. De vervanging hiervan is noodzakelijk. Risico's op electrocutie (gaten in mast) en omvallen van lichtmasten zijn hierdoor aanwezig. Vooral in Kloosterburen zijn nog veel technisch versleten lichtmasten. Het kan voorkomen dat lichtmasten tijdelijk (of geheel) buiten gebruik worden gesteld.
Risico (in €)	Vervanging van lichtmasten € 275.000 (geschat).
Kans	10% (geschat)
Jaar van signalering	2010
Beheersing	Gevaarlijke lichtmasten vervangen en situatie monitoren. Op termijn deze vervanging op basis van een aanbesteding OV met 31 (noordelijke) gemeenten; het inderdieneffect gebruiken voor inlopen achterstallig onderhoud.

Naam	Planmatig onderhoud bruggen (621008)
Programma	Verkeer en vervoer.
Omschrijving	Er zijn 59 bruggen. Het budget voor het onderhoud is met de Voorjaarsbrief 2013 gehalveerd. De corrosie van stalen brugleuningen, c.q. aantasting van fundamenteën en betonnen en houten delen met verzakkingen en uitspoeling van taluds blijft een continuïteit. Hierdoor neemt de kans op bezwijken meer en meer toe.
Risico (in €)	Een eventuele herstelinvestering bedraagt € 100.000 (geschat).
Kans	25% (geschat)
Jaar van signalering	2011
Beheersing	Op basis van het beleidsplan bruggen 2014-2023 is onderbouwd weergegeven welke benodigde middelen nodig zijn. In 2013 worden de risico's nader bepaald.

Naam	Planmatig onderhoud beschoeiingen kademuren en steigers
Programma	Verkeer en vervoer.
Omschrijving	Er is in onze gemeente 8728 m. aan beschoeiing, 3275 m. kademuren en er zijn 19 steigers. Het budget voor onderhoud is gehalveerd met de Voorjaarsbrief 2013. Veel beschoeiingen en steigers zijn aangetast, de horizontale verankering en het metselwerk van kademuren voldoen niet meer aan de eisen. Hierdoor neemt de kans op bezwijken meer en meer toe. Indien er een instorting of afschuiving plaatsvindt zijn de financiële gevolgen zeer groot.
Risico (in €)	Een eventuele herstel investering bedraagt € 665.000.
Kans	15%
Jaar van signalering	2010
Beheersing	In 2012 is er een beleidsplan opgesteld waarin wordt verwoord welke maatregelen moeten worden uitgevoerd.

Naam	Wegen Onderhoud (621013)
Programma	Verkeer en Vervoer.
Omschrijving	Werkzaamheden voor afvoer van een teerhoudend product en herstel van een zwakke constructie zijn geen regulier onderhoud en ze vallen daarom buiten het bestek wegen. Het vergt extra investeringen om bovengenoemde op te lossen.
Risico (in €)	De totale investering bedraagt € 905.000 (geschat).
Kans	15 % (ingeschat)
Jaar van signalering	2011
Beheersing	Elk jaar vindt er een evaluatie plaats van het wegenonderhoud. Het inzichtelijk maken van de risico's en omvang van de problematiek gebeurt in een nader advies. Indien de middelen beschikbaar worden gesteld, kan er een inhaalslag worden gemaakt en ernstiger schade worden voorkomen. Daarnaast zijn we in gesprek met de Provincie en belangengroeperingen om knelpunten in het gebruik van het wegennet op te lossen en hiervoor externe middelen te verwerven.

Naam	Wegen Onderhoud 621013
Programma	Verkeer en Vervoer.
Omschrijving	Veel bermen in onze gemeente liggen te laag of te hoog. Hierdoor is de afwatering onvoldoende. Daarnaast wordt door brede voertuigen veel door de berm gereden, waardoor kuilen ontstaan. Het vergt extra investeringen om dit op te lossen.
Risico (in €)	De investering bedraagt € 500.000 (geschat)
Kans	10%
Jaar van signalering	2011
Beheersing	Elk jaar vindt er een evaluatie plaats van het wegenonderhoud. Door de kwaliteit van de wegen in middelen uit te wisselen voor middelen voor bermen vindt in 2014 bermherstel plaats. In 2013 en 2014 wordt totaal € 120.000,- aan bermherstel uitgevoerd.

Naam	Speeltuinen; 658008
Programma	Leefomgeving.
Omschrijving	In de gemeente staan speeltoestellen in speeltuinen en bij scholen. De gemeente zorgt voor de ondergrond en laat de toestellen elk jaar keuren. Het beheer is in handen van verenigingen en stichtingen. In het vastgesteld beleid van de gemeente staat onder andere dat indien er een toestel wordt afgekeurd, de gemeente 50% van de kosten van aanschaf aan de vereniging c.q. stichting vergoedt. Voorheen was dit 33%. Het budget dat hiervoor in de begroting staat, is onvoldoende en de bijbehorende reserve is vrijwel uitgeput.
Risico (in €)	€ 20.000.
Kans	50%
Jaar van signalering	2010
Beheersing	Een nieuw beleidsstuk Speeltoestellen wordt binnenkort vastgesteld. Het gesubsidieerde bedrag wordt teruggebracht naar 33% in combinatie met een gelimiteerd budget.

Naam	Grondexploitaties
Programma	Paragraaf Grondexploitaties.
Omschrijving	Ondanks de afwaardering van een aantal grondexploitaties en het verkleinen van de voorraad bouw kavels moeten er nog steeds investeringen gepleegd worden en bouw kavels worden verkocht. Het risicoprofiel is iets lager geworden ten opzichte van vorig jaar.
Risico (in €)	€ 360.000.
Kans	50%
Jaar van signalering	2012
Beheersing	Jaarlijkse actualisatie van de grondexploitatie en tussentijdse toetsing van de stand van zaken.

Naam	Wmo
Programma	Maatschappelijke ondersteuning en zorg.
Omschrijving	De WMO-gelden binnen de algemene uitkering zijn op dit moment niet geoormerkt. Het is toegestaan een deel van dit budget te benutten voor andere doeleinden. Met het oog op het Regeerakkoord en de daarin voorgestelde bezuinigingen bestaat er een kans dat de WMO middelen voor huishoudelijke hulp in de toekomst geoormerkt zijn.
Risico	€ 300.000.
Kans	50%
Jaar van signalering	2010
Beheersing	Nvt

Naam	Uitvoering wet BUIG
Programma	Sociale Zaken en werk.
Omschrijving	Voor de betaalde uitkeringen WWB, WIJ, IOAW, IOAZ en deels BBZ ontvangt de gemeente jaarlijks een budgetfinanciering van het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. In het kader van de overheidsbezuinigingen zal de budgetfinanciering niet gunstiger uitvallen ten opzichte van het jaar 2013. Gelet op de ontwikkelingen op de arbeidsmarkt is anderzijds de verwachting dat de uitgaven in het kader van de wet BUIG niet naar beneden kunnen worden bijgesteld.
Risico	€ 200.000.
Kans	75%
Jaar van signalering	2010
Beheersing	Ook in 2013 is de samenwerking op het Werkplein Noord-West Groningen met Ability zodanig afgestemd dat de toeloop van het aantal uitkeringsgerechtigden tot een minimum is beperkt. Daarnaast is in 2013 de zogeheten hoogwaardige handhaving geïmplementeerd, waardoor een instrument in handen wordt gegeven om de instroom van het aantal uitkeringsgerechtigden te beperken.

Naam	WSW
Programma	Sociale Zaken en werk.
Omschrijving	Voor de kosten die gemaakt worden in het kader van de WSW is een budgetfinanciering van het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid van toepassing. Het Bestuursakkoord van de regering impliceert dat vanaf 2011 minder gelden ter beschikking zullen worden gesteld voor de uitvoering van re-integratieactiviteiten. De gelden van het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid worden doorbetaald aan de WSW- partner (Ability). Gelet op de afname van de budgetfinanciering zullen daardoor ook tekorten ontstaan bij Ability. Deze tekorten dienen door de participerende gemeenten te worden gedragen.
Risico	€ 250.000.
Kans	75%
Jaar van signalering	2011
Beheersing	Er vindt een continue afstemming met Ability plaats om de tekorten waarin de gemeente participeert terug te dringen.

Naam	AWBZ (extramurale) begeleiding
Programma	Maatschappelijke ondersteuning en zorg.
Omschrijving	Gemeenten worden vanaf een nader door het Rijk te bepalen datum verantwoordelijk voor die mensen die voor het eerst of opnieuw een beroep doen op begeleiding.
Risico	Omdat nog niet bekend is hoeveel middelen er voor deze taak beschikbaar worden gesteld aan gemeenten is het risico niet in geld uit te drukken.
Kans	100%
Jaar van signalering	2011
Beheersing	We zullen de ontwikkelingen nauwlettend volgen.

Naam	Jeugdzorg
Programma	Jeugd.
Omschrijving	De decentralisatie van de jeugdzorgtaken (provinciale jeugdzorg, gesloten jeugdzorg, jeugdbescherming (voogdij en gezinsvoogdij), jeugdreclassering, jeugd-geestelijke gezondheidszorg (jeugd-ggz) en Jeugd-licht verstandelijk gehandicapten hulp (jeugd-lvg) brengt financiële risico's met zich mee.
Risico	Gemeenten zijn vanaf 2015 verantwoordelijk voor alle vormen van ondersteuning, hulp en zorg aan jongeren. In 2014 wordt definitief bepaald hoeveel geld gemeenten krijgen voor deze taken. Gemeenten krijgen echter 15% minder budget dan het huidige budget. Op welke onderdelen exact bezuinigd kan worden, is op dit moment nog niet bekend. Of de bezuiniging gerealiseerd kan worden, zal in belangrijke mate afhangen van het succes van de transformatie.
Kans	100%
Jaar van signalering	2011
Beheersing	In 2013 en 2014 werken we lokaal, regionaal en provinciaal aan het ontwerp van de toekomstige inrichting van de jeugdzorg.

Naam	Reorganisatie
Programma	Overig
Omschrijving	De kosten van het op te stellen en uit te voeren reorganisatieplan kunnen hoger zijn dan begroot.
Risico	Hoewel de kosten van de reorganisatie realistisch, dus vrij stevig, zijn begroot, kunnen er zich omstandigheden en/of situaties voordoen die op dit moment nog niet zijn voorzien. Vooralsnog gaan we uit van een bedrag € 925.000, zijnde een derde deel van de omvang van de reorganisatievoorziening.
Kans	30%
Jaar van signalering	2013
Beheersing	Geen

4.3 Onderhoud kapitaalgoederen

Deze paragraaf gaat over het onderhoudsbeleid, de onderhoudstoestand en de gerealiseerde onderhoudskosten van wegen, civieltechnische kunstwerken (zoals bruggen en kades), openbaar groen, riolering en gebouwen. Een groot deel van de gemeentelijke uitgaven wordt aan onderhoud besteed. Een overzicht van de onderhoud situatie is daarom van belang.

4.3.1 Inleiding

Een belangrijk deel van de begroting heeft betrekking op onderhoud van kapitaalgoederen zoals wegen, openbaar groen, riolering en gebouwen. De onderhoudslasten zijn verspreid over diverse programma's en gebaseerd op de door uw raad gemaakte keuzes. We voeren de werkzaamheden uit op basis van onderhoudsplannen afkomstig uit de beheerpakketten. We stemmen de werkzaamheden daarbij zoveel mogelijk op elkaar af.

Deze paragraaf gaat in op de omvang van de te beheren onderdelen, de staat van onderhoud, het beleidskader/activiteiten 2014 en de onderhoudslasten van de kapitaalgoederen.

In de volgende tabel geven we aan wat de omvang is van het te onderhouden areaal.

Onderwerp	Karakteristiek	Onderhoud
Openbare ruimte	oppervlakte totaal	24.031 ha.
Wegen	oppervlakte wegen	122 ha.
	openbare verlichting (masten)	2.469 st.
	ANWB-bewegwijzering (incl. paddenstoelen)	149 st.
Riolering	vrijvervalstelsel	95,7 km.
	overstorten	48 st.
	kolken	5.110 st.
	rioolgemalen	37 st.
	pomp-units	110 st.
	bergbezinkvoorzieningen	3 st.
	persleidingen	33 km
	individuele behandelingsinstallaties (IBA's)	67 st.
Groen	oppervlakte groen	132 ha.
	bermen te maaien	500 km
	taluds te maaien	420 km
	sloten te schonen	206 km
	bomen (binnen en buiten de bebouwde kom)	19.700 st.
	speeltoestellen	345 st.
Kunstwerken /beschoeiingen	verkeersbruggen	21 st.
	fietsbruggen (recreatief)	23 st.
	kademuren/keerwanden	5.000 m2
Gebouwen	diverse objecten	49 st

4.3.2 Wegen

Tot het kapitaalgoed "wegen" behoren niet alleen verhardingen zoals straten, pleinen en fietspaden, maar ook openbare verlichting en verkeersbeleid. Het beheer en onderhoud volgt uit het gemeentelijk verkeers- en vervoerplan (GVVP). Het GVVP is september 2009 in uw raad vastgesteld. Het kwaliteitsniveau van de wegen, verlichting en bebording is erg wisselend. De oorzaken zijn de ouderdom van de voorzieningen en de gewijzigde functionaliteit.

Zo is de onderhoudstoestand van de recent aangelegde wegen, bebording en verlichting goed, maar is het percentage slechte wegen hoger dan bij het gemiddeld onderhoudsniveau van een wegennet

hoort. Ook de onderhoudstoestand van de verlichting, de kabels en leidingen behorend tot de ondergrondse infrastructuur voor de openbare verlichting, is onvoldoende. Daarnaast zijn veel ANWB- en verkeersborden beschadigd. Ook de onderhoudstoestand is niet inzichtelijk. We hebben het beheer- en uitvoeringsplan verlichting 2011-2019 opgesteld en aan uw raad aangeboden. September 2009 heeft uw raad het beleidsplan voor de verlichting vastgesteld. Het beheerplan van de bebording/ANWB-bewegwijzering heeft uw raad in 2012 ontvangen. We hebben in de beheerplannen geïnventariseerd welke inhaalslagen in wegen, lichtmasten en bebording moeten worden gemaakt.

In 2011 hebben we het onderhoud van de wegen aanbesteed. Dit gold voor de jaren 2011- 2014. In 2010 is een eenmalige investering gedaan van € 1.500.000 om het achterstallig onderhoud zoveel mogelijk weg te werken.

Het onderhoudsbudget in 2014 voor de verlichting bedraagt € 98.600. Dit is exclusief de kosten voor vervanging van technisch versleten lichtmasten en armaturen. In 2011 werd een eenmalige investering gedaan van € 450.000 om ongeveer de helft van het achterstallig onderhoud weg te werken. Het onderhoudsbudget in 2014 voor de ANWB/Bebording bedraagt € 22.000. Dit is exclusief de kosten voor vervanging van technisch versleten bebording. In BMW-verband onderzoeken we of het mogelijk is voordeel te behalen bij een gezamenlijke aanbesteding.

4.3.3 Rioleringen

Het rioleringsbeleid is vastgelegd in het (afval)waterbeleidsplan BMWE/NZV 2014-2018 (AWBP). Dit beleidsplan is in november 2013 in uw raad vastgesteld en loopt tot eind 2018. In het AWBP gaat de aandacht nadrukkelijk uit naar:

- ketenbeheer; hierbij staat het beheer van de (afval)waterketen als systeem centraal;
- samen sterker, intensieve samenwerking tussen gemeenten onderling, en tussen gemeenten en waterschap is nodig om een stap te maken in de ontwikkeling van de keten;
- maatschappelijke trends; de samenwerking moet toekomstgericht zijn en daarom rekening houden met trends.

In de komende jaren werken we aan efficiënt beheer van de (afval)waterketen en intensivering van de samenwerking met de BMWE-gemeenten en het waterschap Noorderzijlvest, en ook met de Samenwerking Waterketen Groningen – Drenthe. Ons doel is doelmatiger en transparanter functioneren om de kosten en de individuele kwetsbaarheid te verminderen, en de kwaliteit van de dienstverlening te verbeteren.

In het algemeen is het onderhoudsniveau van de riolering voldoende. Het gemalenbeheer is op orde en het beheer van het vrijvalstelsel is voldoende. De komende jaren werken we aan optimalisering van het beheersysteem. En we gaan verder met klimaatbestendig ontwerpen. Daarbij wordt zoveel mogelijk hemelwater direct afgevoerd naar het oppervlaktewater.

4.3.4 Openbare groenvoorziening

Het groenbeleid hebben we vastgelegd in het groenstructuurplan. In de beheerplannen wordt aangegeven welk eindbeeld gewenst is. In het handboek Kwaliteit Openbare Ruimte staat zowel in woord als in beeld welke kwaliteit voor het groen gewenst is. Wanneer de werkplanning (arbeidsbehoefte) wordt omgezet in een personeelsplanning (arbeidscapaciteit) krijgen we een instrument in handen waarmee problemen van tevoren inzichtelijk worden gemaakt, waarmee keuzes kunnen worden gemaakt en prioriteiten gesteld. Verder is de werkplanning een belangrijk middel om de mensen aan te sturen. In 2011 is de inventarisatie geactualiseerd op basis van de koppeling van de data aan het kaartmateriaal. In 2014 gaan we verder met de in het Plan van Aanpak beschreven maatregelen die zijn genomen als gevolg van bezuinigingen en vertrekkend (en niet vervangen) personeel.

Voorgenoemde is beschreven in de in 2012 vastgestelde notitie Toekomstige werkwijze taakveld Beheer:

- zo veel mogelijk uitbesteden van onderhoudswerk aan Ability;

- bezuinigen op manuren bij Sport, recreatie en evenementen;
- arbeidsintensief groen omvormen tot arbeidsextensief groen;
- verkoop van overhoekjes die veel werk met zich meebrengen.

In 2013 is begonnen met het idee: Adoptie van Groen. Dit werken we in 2014 nader uit.

4.3.5 Bruggen en beschoeiingen

In 2012 is het beleidsplan bruggen en beschoeiingen in de raad vastgesteld. Hierin verwoorden we hoe de investeringen en het onderhoud dienen te worden aangepakt om eind 2023 te komen tot een “ normaal eindbeeld”. Conform de Voorjaarsbrief 2013 dienen we de investeringen te temporiseren. Daarbij is het budget gehalveerd. Uit onderzoek komt naar voren dat de halvering van het budget niet het geformuleerde doel oplevert aan het eind van 2033.

4.3.6 Gebouwen

In 2010 is de Accommodatienota als bijlage van de Grondnota vastgesteld. Onderdeel van deze accommodatienota is een meerjarig planmatig onderhoudsplan. Aan de hand van dit onderhoudsplan (beheerprogramma) worden jaarlijks bedragen voor het onderhouden van de gebouwen in de begroting opgenomen. Het onderhoudsniveau van de gemeentelijke gebouwen kan als redelijk tot goed worden gekwalificeerd. Jaarlijks bekijken we in hoeverre de oudere panden de komende jaren (zo mogelijk) kunnen worden gerenoveerd of kunnen worden afgestoten. Het onderhoudsbudget van gebouwen is in diverse programma's opgenomen.

4.3.7 Onderwijsgebouwen

De gemeente is verantwoordelijk voor goed geoutilleerde, toekomstbestendige onderwijshuisvesting waarin ook andere voorzieningen een plek kunnen vinden. In 2013 heeft uw raad het Integraal Huisvestingsplan (IHP) vastgesteld, en hebben we de eerste stappen gezet met de realisatie ervan. Zo worden er stappen gezet om de plannen voor de nieuw te bouwen school in Leens te concretiseren. Daarnaast zijn de schoolbesturen per 2015 verantwoordelijk voor het buitenonderhoud van de scholen. In 2014 gaan we met schoolbesturen in gesprek om de overgang zo soepel mogelijk te laten verlopen. We zijn in 2013 in Wehe-den Hoorn gestart met de uitvoering. In 2014 vervolgen we de uitvoering volgens de vastgestelde planning.

4.4 Financiering

4.4.1 Algemeen

De Wet financiering decentrale overheden (Wet Fido, 2001) stelt regels voor het financieringsgedrag van decentrale overheden. Het gaat zowel om regels voor het aantrekken van geldleningen, voor het uitzetten van geldleningen, als voor het beheer van de geldmiddelen, ('treasury'). Het college heeft op 2 september 2008 het treasuryreglement vastgesteld en ter kennisgeving aan de raad gesteld.

4.4.2 Interne en externe ontwikkelingen

Sinds enkele jaren mogen er geen nieuwe hypotheek meer aan het personeel en politieke ambtsdragers van openbare lichamen worden verstrekt. Bestaande garantie en verstrekte hypotheek kunnen blijven doorlopen zoals overeengekomen. Deze worden geleidelijk afgebouwd.

Financieringsbehoefte

In verband met de geplande investeringen en de jaarlijkse aflossingen is de financieringsbehoefte in het jaar 2014 berekend op ruim € 2,544 miljoen. Dit bedrag is berekend alsof alle voorgenomen investeringen (ongeveer € 3,7 miljoen) in het jaar 2013 zijn gerealiseerd en gefinancierd. De niet gerealiseerde investeringen van 2013 schuiven door naar 2014. In dat geval wordt de financieringsbehoefte verhoogd met het bedrag van de nog niet gerealiseerde investeringen van 2013. Nieuwe investeringen hebben vooral betrekking op werken in de riolering en aan de wegen. De leningen worden pas aangetrokken wanneer de noodzaak aanwezig is.

4.4.3 Renterisicobeheer

De treasuryfunctie dient uitsluitend de publieke taak. Het beheer moet verstandig en bedachtzaam worden uitgevoerd. In de wet Fido zijn normen opgenomen om te voorkomen dat bij herfinanciering van de leningen grote schokken optreden in de hoogte van de rente die de gemeente moet betalen. Doel van de normen is het beperken van de renterisico's. Er wordt onderscheid gemaakt in:

- de limiet voor leningen met een looptijd van maximaal 1 jaar (de korte leningen);
- de renterisiconorm voor leningen met een looptijd vanaf 1 jaar (de lange leningen).

De wettelijke normen vermelden wij hieronder.

4.4.4 Kasgeldlimiet

Het niveau van de aangetrokken korte leningen (minus de beschikbare vlottende middelen) is gelimiteerd tot 8,5% van het begrotingstotaal (€ 27,8 miljoen). De kasgeldlimiet voor 2014 bedraagt ruim € 2,4 miljoen.

Doel van de kasgeldlimiet is het beperken van de renterisico's op de korte schuld. Korte schuld is bedoeld voor het financieren van lopende uitgaven. Daarom is de kasgeldlimiet gekoppeld aan het begrotingstotaal.

Berekening kasgeldlimiet	2014	2015	2016	2017
Begrotingstotaal van de uitgaven	27.835	26.967	26.933	26.694
Percentage van de limiet (ministerieel vastgesteld)	8,50	8,50	8,50	8,50
Rekenrente over het aangetrokken kasgeld	3,70	3,70	3,70	3,70
Maximaal aan te trekken kortgeld	2.366	2.292	2.289	2.269
Maxiaal te ramen rente over kortgeld	88	85	85	84

4.4.5 Renterisiconorm

De renterisiconorm houdt in dat de jaarlijks verplichte aflossing en renteherzieningen niet hoger mogen zijn dan 20% van het begrotingstotaal (€ 27,8 miljoen voor 2014). In 2014 bedraagt de renterisico norm daarmee ruim € 5 miljoen. De reguliere aflossing is voor 2014 geraamd op € 2,544 miljoen. Daarmee blijven we ruim binnen de renterisiconorm.

	Berekening renterisiconorm (bedragen x € 1.000)	2014	2015	2016	2017
1a	Renteherziening op vaste schuld o/g	0	0	0	0
1b	Renteherziening op vaste schuld u/g	0	0	0	0
2	Netto renteherziening op vaste schuld (1a-1b)	0	0	0	0
3a	Nieuw aangetrokken vaste schuld	3.200	3.200	3.700	3.500
3b	Nieuwe verstrekte uitzettingen	0	0	0	0
4	Netto nieuw aangetrokken vaste schuld (3a-3b)	3.200	3.200	3.700	3.500
5	Betaalde aflossingen	2.544	1.906	1.754	1.691
6	Herfinanciering (laagste van 4 en 5)	2.544	1.906	1.754	1.691
7	Renterisico op vaste schuld (2+6)	2.544	1.906	1.754	1.691
	RENTE RISICONORM				
8	Begrotingstotaal	27.835	26.967	26.933	26.694
9	Vastgesteld percentage (ministeriele regeling) in %	20	20	20	20
10	Rente risiconorm	5.567	5.393	5.387	5.339
	TOETS RENTERISICONORM				
10	Rente risiconorm	5.567	5.393	5.387	5.339
7	Renterisico op vaste schuld	2.544	1.906	1.754	1.691
11	Ruimte (+) c.q. Overschrijding (-) (10-7)	3.023	3.487	3.633	3.648

4.4.6 Overzicht aangetrokken en uitgezette geldleningen

De volgende tabel geeft een overzicht van de langlopende geldleningen die de gemeente De Marne per 1 september 2013 heeft aangetrokken.

Bestaande opgenomen lening (specificatie van Model E)	2014	2015	2016	2017
Leningen bij de BNG, ING en SVN	26.373	23.829	21.922	20.168
Verlof schuld ambtenaren	114	114	85	40
af contractueel geregelde aflossingen	2.544	1.906	1.754	1.691
Leningen per 31 december	23.943	22.037	20.253	18.517
Te betalen rente bij de banken	1.143	1.094	955	877

Op grond van de rechtpositieregeling heeft in de jaren 1997-2005 een aantal ambtenaren gespaard voor extra verlof. Dit verlof wordt contractueel opgenomen in de jaren 2015-2021. De verlofschuld zal pas in 2021 van de lijst van schulden van de gemeente verdwijnen (het jaar 2021 is gerelateerd aan de AOW-leeftijdsgrens).

Gezien de berekende financieringsbehoefte voor de komende jaren moeten in de loop van 2014 nieuwe geldleningen worden aangetrokken. Hoeveel is niet alleen afhankelijk van de realisatie van het investeringsprogramma 2014-2017, maar ook van (verkoop)opbrengsten (bijvoorbeeld grondverkoop).

Een deel van de opgenomen geldleningen is aangetrokken ter financiering van uitgezette geldleningen aan derden, waarvan de leningen aan Bouwstichting Borgen en Wierden de grootste zijn. De uitgezette leningen aan de Bouwstichting zijn één op één gekoppeld aan de aangetrokken geldleningen. Het gaat hier dus om een doorgeefconstructie die stamt uit het verleden.

In de volgende tabel staat een overzicht van de verstrekte leningen.

Overzicht financiële activa (leningen derden; deelnemingen; effecten)	2014	2015	2016	2017
Leningen lokale stichtingen	63	63	63	63
Lening SVN	484	484	484	484
Leningen personeel	221	211	201	191
Effecten	129	129	129	129
Leningen woningbouwverenigingen	2.347	2.260	2.169	2.073
Lening Essent CAI	74	74	74	74
Vordering lening Essent	1.259	1.259	1.259	1.259
Totaal financiële activa	4.577	4.480	4.379	4.273

4.4.7 Financiële positie

In de volgende tabel staat een overzicht van de financiële positie per ultimo 2013 en de verwachtingen voor 2014 en verder.

Investerings (model C)	2013	2014	2015	2016	2017
MVA: Gronden en terreinen (code 210)	480	686	643	601	559
MVA: Gronden en terreinen (code 230)	6.907	6.568	6.266	6.013	5.760
MVA: Gronden, weg en waterbouw Ec nut (code 240)	13.006	13.420	16.230	16.137	16.034
MVA: Gronden, weg en waterbouw Maatsch nut (code 241)	9.531	8.905	8.279	7.654	7.061
MVA: Vervoermiddelen (code 250)	904	658	569	547	560
MVA: Machines, apparaten en installaties (code 260)	2.573	1.970	1.576	1.186	1.999
MVA: overige materiele investeringen (code 290)	12	-22	-33	-45	-46
FA: Kapitaalverstrekkingen en deelnemingen (code 310)	129	129	129	129	129
FA: Leningen woningbouw verenigingen (code 320)	2.430	2.347	2.260	2.169	2.073
FA: Overige langlopende leningen (code 321)	2.584	2.574	2.564	2.554	2.544
VA: voorraden (bestemmingsplannen niet in explo) (code 502)	1.226	1.226	1.226	1.226	1.226
VA: voorraden (bestemmingsplannen in exploitatie) (code 505)	1.477	1.475	1.473	1.472	1.470
Totaal van de investeringen (model C)	41.258	39.938	41.184	39.644	39.370
Eigen vermogen Model D					
Reserves en voorzieningen		8.305	7.834	7.873	7.628
Vreemd vermogen (Model E)					
Aangetrokken leningen		23.830	21.923	20.168	18.475
Financieringsstekort					
Aan te trekken in rekening courant		2.500	2.500	2.500	2.500
Te verwachten aan te trekken langlopende leningen		6.623	7.681	10.643	11.041

We dekken onze financieringsbehoefte binnen de mogelijkheden van de Wet FIDO met het aantrekken van kort geld en/of langlopende leningen en met de inzet van ons eigen vermogen. Bij een specifieke en grotere investering kan ervoor worden gekozen een langlopende lening aan te trekken.

4.4.8 Rentetoerekening

Voor de berekening van de rente op het verwachte financieringsstekort hebben we de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- voor aan te trekken korte geldleningen wordt 3,70% geraamd;
- voor aan te trekken langlopende geldleningen met een looptijd van 20 jaar of langer wordt 3,7% aan rente geraamd;
- aan de investeringen en de vaste activa wordt een omslagrente van 4.20% toegerekend;
- over de eigen financieringsmiddelen wordt een rente van 3,7 % gerekend.

De financieringslasten en –baten van zowel de exploitatie als de investeringen worden verzameld in de kostenplaats kapitaallasten. Door middel van een gemiddeld rentepercentage (de zogenaamde renteomslag) worden de rentelasten aan de verschillende investeringsobjecten en daarmee aan de programma's toegerekend. Ook wordt er rente toegerekend aan het onderhanden werk van de grondexploitaties. Bij het opstellen van de begroting wordt de omslagrente vastgesteld. Voor- en/of nadelen op de kostenplaats kapitaallasten komen ten gunste of ten laste van het exploitatieresultaat.

Op dit moment is over langlopende leningen een rente van 3,7% berekend. Wij gaan pas over tot een geldlening indien dat noodzakelijk is. Ook lenen wij zoveel mogelijk rente op de geldmarkt (maximale looptijd van 2 jaar). Hierdoor wordt rente bespaard. Wij gaan ervan uit dat voor het korte geld ongeveer 2.5 % minder rente wordt betaald (elk jaar een voordeel van € 62.500).

Ook zal de rente voor het lange geld ongeveer 0,75% lager liggen, waardoor nog eens een besparing kan worden bereikt (besparing € 42.500 per jaar).

De praktijk toont aan dat de voorgenomen investeringen niet volledig in het planningsjaar zullen plaatsvinden. Later investeren betekent minder snel lenen en dus minder rente betalen.

Wij hebben deze “voordelen” apart tot uitdrukking gebracht in het onderdeel algemene dekkingsmiddelen. Als de rente laag blijft, kunnen we spreken over structurele voordelen. Wij hebben echter gemeend deze voordelen per jaar incidenteel op te nemen. Hieronder volgt een overzicht van deze incidentele voordelen.

Kortingen op rekenrente (incidentele voordelen) (* €1.000)	2014	2015	2016	2017
Kortgeld, langgeld en uitgestelde investeringen	212	278	234	199

4.5 Bedrijfsvoering

4.5.1 Introductie

De paragraaf bedrijfsvoering gaat in op de interne dienstverlening die nodig is om de programma's uit te voeren: inzet van mensen, informatievoorziening, communicatie, de inrichting van onze organisatie en werkprocessen, het beheer van financiële middelen, automatisering, de juridische kwaliteitszorg, de faciliteiten en huisvesting.

4.5.2 Organisatieontwikkeling

Het college heeft geconcludeerd (zie ook collegeprogramma 2010-2014) dat de huidige gemeentelijke organisatie niet meer voldoet aan de eisen die complexe maatschappelijke ontwikkelingen aan een gemeentelijke organisatie stellen. Om een adequaat antwoord te kunnen formuleren, dient de gemeentelijke organisatie compact, wendbaar en toekomstbestendig te zijn ingericht. Maar de organisatie kan de complexe maatschappelijke vraagstukken niet alleen oplossen. Dit kan alleen in samenspel met andere organisaties in de publieke sector, met private partijen en met de inwoners. Onze rol zal daarom veranderen. We zullen steeds meer de rol van regisseur en verbinder in netwerken gaan bekleden. Daarnaast ligt er een forse bezuinigingsopgave. Het college heeft het management de opdracht gegeven om in het najaar van 2013 een begin met de reorganisatie te maken. Die zal ook in 2014 doorlopen en zal geruime tijd in beslag nemen. De reorganisatie omvat namelijk niet alleen een verandering in de organisatiestructuur, maar ook een omslag in de organisatiecultuur. We blijven ons in 2014 focussen op uitvoering van de doelen die in de programmabegroting zijn vastgelegd. Het collegeprogramma 2010-2014 vormt daarvan het fundament.

4.5.3 Personeelsbeleid

Het jaar 2014 gebruiken we om de taakstelling op de personeelskosten en daarmee een reductie in de personeelsformatie te behalen. Wij zullen daarbij de formele procedures respecteren en volgen. Tegelijkertijd investeren we in medewerkers in de vorm van competentieontwikkeling en een andere manier van werken. Dat is voor hun grotere inzetbaarheid en mobiliteit, en voor de kwaliteit van te behalen resultaten nodig. Wij ondersteunen dit met passende HRM-instrumenten. Wij voeren het personeelsbeleid in samenwerking met Bedum en Winsum uit. Binnen deze samenwerking hebben we afgesproken dat we de arbeidsvoorwaarden harmoniseren. Die harmonisatie heeft consequenties voor de individuele arbeidsvoorwaardenregelingen van onze gemeente. We zullen dit in 2013 en 2014 nader uitwerken. Wij zijn in 2013 begonnen met de voorbereidingen voor invoering van HR21. Dit is een nieuw functiewaarderingssysteem van de VNG. Het vormt de gemeenschappelijke meetlat voor functiebeschrijvingen en -waarderingen. Het maakt gemeentelijke organisaties flexibeler en biedt medewerkers mogelijkheden voor optimale loopbaanontwikkeling.

4.5.4 Het Andere Werken

Het andere werken is gericht op effectief en resultaatgericht werken van de gemeentelijke organisatie. We kunnen dat realiseren door nieuwe vormen van interne en externe samenwerking, een andere manier van leiding geven aan onze medewerkers, meer zelfverantwoordelijkheid, eigen creativiteit meer aanboren en door oplossingsgericht en proactief denken. Een belangrijk middel van het andere werken is tijd- en plaatsonafhankelijk werken. In de eerste helft van 2013 hebben enkele medewerkers proef gedraaid met dit concept. Uit de evaluatie van deze pilot kwam aan aantal vragen naar voren, zoals hoe om te gaan met de GBA in een omgeving die niet beveiligd is en hoe wordt de privacy gegarandeerd. We willen in 2014 eerst alles goed op orde hebben, voordat we plaatsonafhankelijk werken organisatiebreed introduceren.

4.5.5 Doorontwikkeling digitalisering/ICT

ICT-faciliteiten ondersteunen in toenemende mate onze dienstverlening. Ook de Rijksoverheid geeft met wet- en regelgeving en het Nationaal Uitvoeringsprogramma een aanzienlijke impuls aan digitale dienstverlening. We zetten daarom in op ICT. De vakafdelingen zijn leidend in hoe we daarin investeren. Dit vergt een omslag in denken. We zullen dit in BMW-verband oppakken. Tot nu toe werd er namelijk meestal vanuit gegaan dat het de ICT-afdeling was die bepaalde wat er aan systemen en applicaties aangeschaft moest worden.

4.5.6 Overige ontwikkelingen

We werken op verschillende onderdelen in de bedrijfsvoering samen met Bedum, Winsum en ook met Eemsmond (SoZa, P&O en I&A). We zetten in op intensivering van die samenwerking. Daarnaast hebben we een samenwerkingsrelatie met de Omgevingsdienst Groningen (ODG) die met ingang van het najaar 2013 operationeel is, en met de Veiligheidsregio.

4.5.7 Rechtmatigheid

In 2012 heeft onze accountant een goedkeurende verklaring afgegeven voor de rechtmatigheid in onze organisatie. Ook voor de komende jaren willen we een goedkeurende accountantsverklaring. We zetten daarom de werkwijze, zoals beschreven in het werkplan Interne Controle 2013 voort. Daar waar eerder onregelmatigheden zijn geconstateerd, wordt een intensieve controle toegepast. Ook in 2014 wordt een doelmatigheidsonderzoek uitgevoerd. Over het onderwerp dient u nog een besluit te nemen.

4.6 Verbonden partijen

4.6.1 Inleiding

In deze paragraaf geven we de belangen in gemeenschappelijke regelingen en privaatrechtelijke instellingen (stichtingen, vennootschappen) aan. Het gaat om partijen die beleid uitvoeren voor de gemeente of waarin de gemeente aandelen c.q. belangen heeft. Het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) schrijft de paragraaf Verbonden partijen verplicht voor. Bij verbonden partijen denken we vooral aan gemeenschappelijke regelingen en deelnemingen in privaatrechtelijke rechtspersonen als vennootschappen, bijvoorbeeld NV Waterbedrijf Groningen en BV EHL (Exploitiemaatschappij Haven Lauwersoog), verenigingen (VNG) en stichtingen (Welstands- en monumentenzorg). Er zijn daarnaast nog veel tussenvormen, die toch als verbonden partij kunnen worden beschouwd. Maar de BBV vraagt geen opgave van die tussenvormen. Die hebben we hier dan ook ter bespreking achterwege gelaten voor de overzichtelijkheid. De tussenvormen zijn wel in de tabel in beeld gebracht voor een volledig zicht op alle verbonden partijen.

4.6.2 Visie en beleid

Een hogere overheidsinstantie legt samenwerking op als de wetgever een taak wel bij de gemeente vindt thuishoren, maar als die overheid de individuele schaal van de (gemiddelde) gemeenten te klein vindt. Soms wijst de wetgever ook samenwerkingsregio's aan. Een voorbeeld is de Veiligheidsregio. Het komt ook voor dat samenwerking nodig is om financiële middelen van het Rijk te verkrijgen. De meeste samenwerking gebeurt op basis van vrijwilligheid en wel op grond van het inzicht dat taken dan effectiever en efficiënter kunnen worden uitgevoerd.

Het BBV vraagt een visie op verbonden partijen in relatie tot de realisering van doelstellingen in de begroting. Daarnaast vraagt het BBV om beleidsvoornemens voor de verbonden partijen. Zeker nu het overzicht fors is uitgebreid, kunnen wij niet aan deze eisen voldoen. We gaan daar stapsgewijs aan werken. Op dit moment is het beleid voor verbonden partijen dat er een aantoonbare noodzaak en/of nut wordt verwacht van de betreffende verbinding.

4.3.6 De gemeentelijke vertegenwoordiging in verbonden partijen

De gemeenteraad gaat over aanwijzing van leden in de besturen van verbonden partijen en regelt dit bij afzonderlijk besluit. Meestal worden er raadsleden in de algemene besturen benoemd en collegeleden in de dagelijkse besturen. Voor de gemeenschappelijke regeling Afvalbeheer Noord-Groningen geldt een uitzondering: daar zijn de DB-leden tevens AB-leden. Overigens zijn wij niet in alle besturen van de verbonden partijen vertegenwoordigd; in die gevallen bestaat de verbinding alleen uit een financiële verplichting of het hebben van een aandeel (Essent, BNG). De tabel op de volgende pagina's biedt een overzicht van de verbonden partijen, de aard van de deelname, het doel van de deelname, de financiële en eventueel andere verplichtingen en de verantwoordelijke portefeuillehouder.

4.6.4 Ontwikkelingen

Vorig jaar hebben wij gemeld dat de deelname aan het samenwerkingsverband Sociale recherche Noord & Oost Groningen (SRNOG) is opgezegd, omdat we willen bekijken of samenwerking op een andere schaal, bijvoorbeeld in BMW-verband (Bedum, De Marne en Winsum) mogelijk is. De besluitvorming daarover is nog niet afgerond. Verder is in onderzoek of de gemeenschappelijke regeling Afvalinzameling moet worden voortgezet. Deze regeling loopt tot 1 juli 2014.

Per 1 januari 2014 is de splitsing van de gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio in een regeling Veiligheid en een regeling Gezondheid een feit. De reden daarvoor is het regionaliseren van de brandweer. Het gehele brandweerpersoneel komt in dienst van de gemeenschappelijke regeling.

4.6.5 Overzicht verbonden partijen

GR = Gemeenschappelijke regeling (publiekrechtelijk);

AB = Aandelenbezit in een vennootschap (NV of BV, privaatrechtelijk);

	Naam verbonden partij/ deelnemers	Aard deel- name	Doel deelname	Vermogen per 31-12-2010		
				Eigen vermogen	Vreemd vermogen	Resultaat 2010
bedragen x € 1.000						
1	Waterbedrijf Groningen	AB	Drinkwatervoorziening.	52.307	106.330	2.489
2	Enexis Holding NV	AB	Distribueren en transporteren van energie exploiteren transportnetten energie, uit- voeren Elektriciteitswet 1988 en Gaswet.	2.963.900	2.947.600	193.700
3	Vordering op Enexis BV	AB	Middelen beschikbaar stellen aan net- werkbeheerder met als gevolg verkrijgen rente.	92	1.822.183	-7
4	CBL Vennootschap BV	AB	Vertegenwoordiging aandeelhouders in fonds dat voorziening aanhoudt ter dek- king van eventuele schadeclaims (gegevens 2009).	22.466	137.540	6
5	Essent Milieu Holding NV m.i.v. 28-01-2010 Attero Holding NV	AB	Deelnemen in vennootschappen op het gebied van afvalverwijdering en -ver- werking.	257.399	582.026	25.690
6	Claim Staat Vennootschap BV	AB	Borgen rechten verkopende aandeel- houders bij mogelijke schadevergoeding door de Staat indien (deel van) split- singswetgeving onverbindend is.	87	10	-13
7	Publiek Belang Elektriciteitsproductie BV	AB	Borgen publieke belangen elektriciteits- productie omdat NV Elektriciteits Pro- ductiemaatschappij Zuid-Nederland niet aan RWE verkocht mocht worden.	184.761	20.097	27.886
8	Verkoop Vennootschap BV	AB	Overname garanties van verkopende aandeelhouders aan RWE en apart houden middelen ter verzekering betaling schadeclaims (gegevens 2009).	800.402	417	-99
9	Exploitatiemaatschappij Haven Lauwersoog BV (De Marne, Dongeradeel)	AB	Exploitatie haven Lauwersoog.	146	1.146	-14
10	Bank Nederlandse Gemeenten NV	AB	Bankrelatie.			257.000
11	Afvalbeheer Noord-Groningen <u>Uithuizen</u> (De Marne, Eemsum, Loppersum & Winsum)	GR	Afvalstoffenverwerking.	?	?	?
12	Afvalinzameling De Marne Groningen	GR	Inzameling huishoudelijke afvalstoffen.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.

	Naam verbonden partij/ deelnemers	Aard deel- name	Doel deelname	Vermogen per 31-12-2010		
				Eigen vermogen	Vreemd vermogen	Resultaat 2010
	(De Marne, Groningen)					
13	Gemeenschappelijke regeling aanleg, instandhouding, beheer en onderhoud van IBA's (De Marne, waterschap Noorderzijlvest)	GR	Aanleg, instandhouding, beheer en onderhoud van in de gemeente De Marne aangelegde systemen van Individuele Behandeling van Afvalwater.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
14	GR Veiligheids- en Gezondheidsregio Groningen	GR	Organisatie en coördinatie brandweezorg, geneeskundige hulpverlening bij rampen en ongevallen; rampenbestrijding & crisisbeheersing; bescherming en bevoor- dering volksgezondheid; bevolkingszorg; melding, alarmering & coördinatie ambu- lancezorg en brandweer.	?	?	?
15	Ability (Bedum, De Marne, Eemsum, Winsum), Pb 18, 9980 AA Uithuizen	GR	Bevorderen of uitvoeren van activiteiten tot creëren, bevorderen of instandhouden van werkgelegenheid van personen die afstand hebben tot de arbeidsmarkt: uitvoering WSW, evt. andere regelingen inzake gesubsidieerde arbeid, eigen bedrijfsactiviteiten.	-284	496	4
16	Gemeenschappelijk orgaan Openbaar Primair Onderwijs Uithuizen (Winsum, Eemsum, De Marne)	GR	Bundeling toezichthoudende taken als bedoeld in art. 48 Wet op het Primair Onderwijs i.v.m. regionale stichting openbaar onderwijs.	15.392	4.431	-281
17	Bestuursacademie Noord- Nederland Garantievoorziening (overheidslichamen prov. Groningen, Drenthe & Friesland) p/a BAN PD, Pb.803, 9400 AV Assen	GR	Vangnetvoorziening voor financiële aanspraken (wachtgeld, fpu, pensioen, IZA) na privatisering van de Bestuursacademie.	?	?	?
18	Samenwerking sociale zaken De Marne <u>Winsum</u>	GR (Licht), geen jaarreke- ning	Uitvoering Wwb, loaw, loaz, Bbz.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
19	Vereniging van Waddenzee- gemeenten, p/a Pb. 2000, 9930 PA Delfzijl	lidmaats- chap	Horizontale coördinatie tussen 13 Waddengemeenten.	35	108	-3
20	Samenwerking sociale recherche (Stadskanaal, Veendam, Vlagtwedde, Delfzijl, Appingedam, ISGD Oldambt, Bellingwedde, De Marne, Menterwolde, Pekela en Winsum)	samenw- erkings- overeen- komst	Opsporing misbruik sociale voorzieningen waarvan de uitvoering aan gemeenten is opgedragen.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.

	Naam verbonden partij/ deelnemers	Aard deel- name	Doel deelname	Vermogen per 31-12-2010		
				bedragen x € 1.000		
				Eigen vermogen	Vreemd vermogen	Resultaat 2010
21	St. Libau welstands- en monumentenzorg (Groninger gemeenten excl. gem. Groningen)	stichting	Welstandsadvisering bouwplannen e.d. en advisering monumentenvergunningen.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.

4.7 Grondbeleid

4.7.1. Inleiding

In de paragraaf grondbeleid bij de begroting en jaarstukken gaan we in op de uitvoering van de belangrijkste financiële ontwikkelingen zoals verlies- en winstverwachtingen, de verwerving van gronden en de relaties van het grondbeleid met de programma's.

Het grondbeleid van de gemeente De Marne heeft een grote invloed op en samenhang met de realisatie van diverse programma's. Het grondbeleid dient dienstbaar te zijn aan de gemeentelijke doelstellingen. Dat wil zeggen dat het grondbeleid dient te worden ingezet om doelstellingen van de diverse beleidssectoren van onze gemeente mogelijk te maken. Daarbij kan onder meer worden gedacht aan ruimtelijke ordening en volkshuisvesting, verkeer en vervoer, sport en recreatie. Daarnaast kan het gevoerde grondbeleid een grote financiële impact hebben op de gemeentelijke begroting.

Het grondbeleid en de uitvoering van het grondbeleid van onze gemeente is vastgelegd in de Nota Grondbeleid 2011-2014. Vaststelling van deze nota door uw raad vindt ieder jaar opnieuw plaats, samen met de herziening van de lopende grondexploitaties. Voor een nadere onderbouwing van de in deze paragraaf vermelde uitgangspunten verwijzen wij dan ook naar de Grondnota die is vastgesteld in uw raadsvergadering van 28 mei 2013.

De gemeente hanteert een faciliterend grondbedrijf. Alle nieuwe ontwikkelingen leggen we hierbij aan het college van Burgemeester en Wethouders voor om per plan een afweging te maken over welke instrumenten worden ingezet. De keuze voor een faciliterend grondbedrijf past ook prima in het licht van maatschappelijke ontwikkelingen als burgerparticipatie, collectief opdrachtgeverschap en een vraaggestuurde woningmarkt. Meer zaken aan de markt overlaten en alleen sturen op die onderwerpen die echt belangrijk zijn. Kortom het voeren van regie is iets dat bij uitstek past binnen het faciliterend grondbedrijf.

De nieuwe koers die is uitgezet met het Woon- en Leefbaarheidsplan leidt ook tot een verschuiving in aandacht binnen het Grondbedrijf. Zo zal de vraag naar nieuwe woningbouwkwavels verder afnemen. De huidige crisis op de woningmarkt versterkt het effect. Tegelijkertijd zal de begeleiding van de herstructureringsopgave in zowel de huursector als in de koopsector steeds meer onze aandacht vragen. Met name de afstemming van de planontwikkeling tussen Wierden en Borgen en de gemeente wordt in de toekomst steeds belangrijker, mede in relatie tot de noodzakelijke aanpassingen in de openbare ruimte.

De gemeente heeft relatief veel gronden in haar bezit. In het verleden zijn deze verworven met het oog op de ontwikkeling van (woning)bouwlocaties. Deze toekomstige ontwikkeling zit er voor veel locaties niet meer in, mede op grond van onze visie verwoord in het Woon- en Leefbaarheidsplan. De grondpositie van de gemeente De Marne zal dan ook in de toekomst gefaseerd afgebouwd kunnen worden. Inmiddels zetten we hiervoor de eerste stappen.

4.7.2. Financieel beleid grondexploitaties

Het grondbedrijf is een integraal onderdeel van de gemeentelijke organisatie. We houden geen aparte reserves voor het grondbedrijf (wel voorzieningen). Winsten en verliezen van grondexploitaties worden verrekend met de Algemene Reserve. De systematiek van het nemen van winsten en verliezen houdt in dat deze moeten worden genomen op het moment dat deze gerealiseerd dan wel bekend zijn. Een eenvoudige benadering van de winstneming is om winsten te nemen op basis van het verschil tussen de boekwaarde en nog te maken kosten voor het complex. Wanneer de boekwaarde groter is dan de nog te maken kosten nemen we het verschil als winst.

4.7.3. Prognoses financiële resultaten

In onderstaande tabel geven we een overzicht van de geactualiseerde eindwaarden van alle exploitaties. Het totaal van alle eindwaarden is ten opzichte van vorig jaar gedaald met € 178.244,92 naar een positieve waarde van € 493.463,85. De ramingen zijn gebaseerd op de berekening uit de Grondnota van mei 2013; ze sluiten aan bij de jaarrekening 2012.

Exploitatie	eindwaarde herziening 2012	eindwaarde herziening 2013	noodzakelijke voorziening 2013	verschil
t Hoogje - Wehe den Hoorn	11.795,04	14.295,04	0,00	0,00
Tuinbouwbedrijventerrein Groene Wierde - Kruisweg	18.259,16	11.789,08	0,00	0,00
Brugweg - Ulrum	10.809,96	6.174,76	0,00	0,00
Trekweg - Ulrum	54.910,17	55.871,21	0,00	0,00
Doornbos - Zoutkamp	143.429,90	143.648,42	0,00	0,00
Kanaaloever Zuid - Zoutkamp	1.776,51	236,60	0,00	0,00
Bedrijvenpark De Marne - Ulrum	345.033,27	408.226,93	0,00	0,00
Winkelconcentratie - Leens	85.694,76	-146.778,19	-146.778,19	146.778,19
TOTAAL	671.708,77	493.463,85	-146.778,19	146.778,19

4.7.4. Risico / weerstandsvermogen

In de grondnota gaan we ook nader in op de risicoanalyse. Voor een aantal parameters (verkoopsnelheid, rente en grondprijs) hebben we het effect op de exploitaties berekend indien zich hierin veranderingen voordoen. Het totale risico is daarmee berekend op € 360.000.

In vergelijking met de contante waarde van alle grondexploitaties van € 327.956 is dit acceptabel te noemen. Ten opzichte van vorig jaar is het risicoprofiel met een bedrag van € 44.000 lager geworden. □

4.8 Krimp

4.8.1. Voorbereiding op demografische veranderingen

De bevolking van De Marne daalt en ook in de toekomst zal de daling van de bevolkingsaantallen zich blijven doorzetten. Naast een afname van inwoners en huishoudens zal ook een toenemende vergrijzing en ontgroening optreden. Deze ontwikkelingen zijn niet zonder gevolgen en vragen om een heel duidelijk antwoord van onze gemeente als eerstverantwoordelijke overheid. Wij pakken hierin onze rol als regisseur dan ook duidelijk op. De Marne heeft zich in de afgelopen jaren gedegen voorbereid op de genoemde ontwikkelingen. Het door de raad in 2011 vastgestelde 'Integraal Beleidskader Krimp en Leefbaarheid, ook wel 'Krimpnota' genoemd, geeft de kaders en beleidsuitgangspunten voor het beleid van De Marne in de komende jaren weer. Deze beleidsuitgangspunten hebben we in het Woon-en leefbaarheidsplan vertaald in concrete acties; binnen het Programma Krimp en Leefbaarheid tenslotte (zie 4.8.3) geven we de komende jaren uitvoering aan die acties. In de hiervoor genoemde documenten gaan we uitgebreid in op de demografische ontwikkelingen en de gevolgen die ze hebben voor onze gemeente. We noemen in deze paragraaf wat we in 2014 gaan doen om gestalte te geven aan het krimpbeleid van de gemeente.

4.8.2. Inspelen op de eigen kracht van inwoners in De Marne

De aanwezigheid van fysieke elementen zoals woningen en voorzieningen bepalen niet in de eerste plaats de leefbaarheid van onze gemeente. Bepalend is de dynamiek tussen inwoners onderling. En daarmee onderscheidt De Marne zich positief van andere gebieden.

Willen we ervoor zorgen dat ook in de toekomst in De Marne deze dynamiek voelbaar en zichtbaar blijft, dan zullen we daar slim in moeten investeren. Wij stellen de energie en kennis die er bij de inwoners aanwezig zijn centraal, zowel bij beleidsvorming als bij uitvoering van beleid.

4.8.3. Programma Krimp en Leefbaarheid 2012-2020

De Marne heeft in 2011 met de ontwikkeling van de Krimpnota en het Woon-en leefbaarheidsplan belangrijke stappen gezet. In 2012 hebben wij het Programma Krimp en Leefbaarheid opgesteld. In het programma zijn de maatregelen uit het Woon-en leefbaarheidsplan in de tijd uitzet. Het programma dient tevens om de ontwikkelingen te monitoren en te agenderen. Met het Programma willen we vooral samenhang en afstemming tussen de verschillende beleidsterreinen bewerkstelligen en bewaken.

In 2012 zijn de maatregelen van het Woon-en leefbaarheidsplan uitgezet in het Programma Krimp en Leefbaarheid. Destijds zijn we reeds gestart met maatregelen en projecten die budgetneutraal uitgevoerd konden worden, danwel waarvoor reeds gemeentelijke budgetten beschikbaar waren en waarvoor geen externe subsidies nodig was. In september 2013 heeft De Marne de beschikking voor de gecombineerde aanvraag Krimpfonds/ISV ontvangen en dat heeft ze het startsein gegeven voor een groot aantal projecten waarvoor externe financiering nodig was.

Verder heeft het college van Gedeputeerde Staten van de Provincie Groningen begin juni 2013 besloten om € 5.000.000 aan De Marne toe te kennen in het kader van het Actieprogramma Werk, Leefbaarheid en Energie; € 1.500.000 daarvan is toegekend aan het dorp Ulrum. Toezicht op de besteding van deze middelen is bestuurlijk ondergebracht bij de Stuurgroep die ook toeziet op de uitvoering van het Programma Krimp & Leefbaarheid.

In 2014 ligt de focus van de uitvoering binnen het Programma Krimp & Leefbaarheid en de Impuls Ulrum op:

Naam	Maatregelnr.	Uitleg (zie ook WLP)
Sloop, sloop- nieuwbouw en aanpassing sociale woningvoorraad.	Maatregel 1 t/m 3.	Acties om woningvoorraad in de pas te laten lopen met de toekomstige behoeften. De acties hierbinnen hebben een looptijd tot 2021; in 2014 ligt de nadruk op de acties die voor dat jaar gepland staan.
Inventarisatie niet/wel te verkopen woningen in gezamenlijkheid met Wierden en Borgen.	Maatregel 5.	Bij het opstellen van de prestatieafspraken brengen Wierden en Borgen en de gemeente samen in beeld welke woningen wel en niet verkocht mogen worden. Hiermee wordt voorkomen dat potentiële probleemwoningen op de markt worden gebracht.
Handhaven kwaliteit koopsector viertrapsraket in combinatie met Voorlichting Leeftijd bestendig bouwen.	Maatregel 7 en 29.	De gemeente neemt actief de regie om kwaliteit en uitstraling in de koopsector in stand te houden. Om de koopsector een impuls te kunnen geven, handhaaft de gemeente actiever en is er budget beschikbaar voor particuliere woningverbetering. Bij dit laatste hoort ook de voorlichting over leeftijdbestendig bouwen.
Onderzoek kansen ruilverkaveling.	Maatregel 10.	De totale woningvoorraad moet naar beneden. De gemeente heeft alleen invloed op de sociale woningvoorraad in samenwerking met de woningbouwcorporatie die eigenaar is. In sommige gevallen is de getalsmatig te slopen sociale woningvoorraad in een kwalitatief betere staat dan de woningvoorraad die in particulier bezit is. Als onderdeel van het project Deel&Ulrum nemen we de ruilverkaveling ter hand (uitruil van slechte particuliere woningen tegen goede woningen uit de sociale woningvoorraad).
Herinrichting bestemmingsplannen met betrekking tot vrijkomende bebouwing. Afbouwen overtollige bestemmingsplancapaciteit en Herinrichting bestemmingsplannen monumenten.	Maatregelen 8, 11 en 16.	De aanstaande Actualisering Bestemmingsplannen grijpen we aan om de bestemmingsplannen krimpproof te maken.
Ondersteuning en facilitering eigenaren leegstaande panden.	Maatregelen 9, 17 en 44.	De gemeente neemt de regie in geval van leegstaande (winkel)panden. Er is tevens budget beschikbaar om eigenaren te helpen om te zoeken naar een nieuwe bestemming.
Versterking Informele zorg.	Maatregel 23.	De gemeente gaat netwerken van informele zorg ondersteunen.

Onderzoek Lage SES.	Maatregel 30.	De gemeente onderzoekt de problematiek en zorgvraag van mensen met een lage Sociaal Economische Standaard (SES).
Implementatie en uitvoering Woon-en leefbaarheidsmonitor.	Aanvullende maatregel 5 (AV5).	De gemeente gaat in samenwerking met inwoners en andere partners ontwikkelingen op het gebied van wonen en leefbaarheid monitoren. Tevens is hier een bescheiden stimuleringsbudget aan gekoppeld.
Integrale aanpak Ulrum: "Ulrum het dorp van de toekomst".	- -	De Provincie heeft middelen beschikbaar gesteld voor een Integrale aanpak Ulrum in het kader van het Actieprogramma Werk Leefbaarheid Energie (WLE). Binnen deze aanpak worden reeds ontwikkelde plannen en opgaven in twee jaar tijd uitgevoerd. De gemeente ondersteunt het dorp met de uitvoering waar mogelijk met mankracht en middelen.

1.8.5. Financiële middelen

De totale opgave voortkomend uit het Woon-en leefbaarheidsplan (WLP) is in 2011 geraamd op € 42.186.250 waarvan € 10.183.750 ongedekt was.

In 2013 is op basis daarvan door de Provincie een beschikking afgegeven voor een subsidie uit het Krimpfonds en het ISV ter hoogte van resp. € 2.893.490,- en € 1.000.000. Daarnaast is de investering in het Integraal Huisvestings Plan (IHP) minder ambitieus dan we destijds bij het opstellen van het WLP hadden ingeschat, te weten € 6.700.000 in plaats van € 11.000.000. Daardoor is het resterende financieringsstekort een stuk lager dan we hadden voorzien. Dit brengt het financiële tekort nu op € 1.991.260.

Let wel: het gaat hier om de financiering van maatregelen die in eerste instantie tijdens het opstellen van het WLP voorzien waren; in de loop der jaren kunnen hier additionele kosten bij komen. Met name voor herstructurering openbare ruimte bij herstructureringsprojecten is na 2016 geen budget meer beschikbaar.

5 Financieel perspectief

5.1 Toelichting financiële meerjarenraming

De basis van de begroting 2014 en de meerjarenraming 2015 t/m 2017 is de stand die is vastgelegd medio juli 2013.

In de onderstaande tabel worden in de bovenste helft de saldi genoemd van eerder genomen raads- c.q. collegebesluiten. In de onderste helft staan de effecten vermeld die verband houden met de meerjarenbegroting 2014.

Overzicht ontwikkeling financieel meerjarenbeeld				
(x € 1.000) (- = tekort)	2014	2015	2016	2017
Beginsaldo financieel meerjarenbeeld 2013	251	301	326	563
mutaties Bestuursrapportage 2013-1	-68	-68	-53	-53
mutaties Voorjaarsbrief	-477	-507	-709	-890
mutaties meicirculaire	41	-96	-83	-35
aanpassing ivm presentatievoorschriften obv fin. regelgeving	-274	151	131	136
saldo overige reguliere begrotingsmutaties	-15	178	54	52
Huidig saldo financieel meerjarenbeeld	-542	-41	-334	-227
mutaties begrotingsronde 2014	-798	-835	-807	-807
effecten rente doorrekening	-107	-167	-32	-117
Saldo actuele meerjarenraming	-1.447	-1.043	-1.173	-1.151

Toelichting op de tabel

Het beginsaldo financieel meerjarenbeeld 2013 is conform de begroting 2013. Daar zijn de (financiële) ontwikkelingen als gevolg van beleidskeuzes aan toegevoegd, te weten begrotingsmutaties op grond van de besluitvorming over de Bestuursrapportage 2013-I; de Voorjaarsbrief 2014, en de Meicirculaire 2013 en de overige reguliere begrotingsmutaties.

De aanpassing in verband met presentatievoorschriften betreffen de voorschriften die vervat zijn in het Besluit Begroting en Verantwoording (BVV). Dit besluit eist dat alle kosten en opbrengsten die in een bepaald jaar plaatsvinden, worden gerekend tot het begrotingssaldo ongeacht of deze al dan niet door raadsbesluiten gedekt worden met veranderingen in de reserves. Wij voeren deze aanpassing door in het nieuwe begrotingsjaar. De effecten hiervan zijn in de tabel opgenomen. De overige begrotingsmutaties zijn mutaties op grond van incidentele, separate besluitvorming door de raad en het college.

Vervolgens zijn in het tweede deel van de tabel de begrotingsmutaties uit de begrotingsronde 2014 verwerkt. Met als vertrekpunt de begroting van 2013 hebben alle budgethouders, in afstemming met de portefeuillehouders, aangegeven op welke punten de begroting 2013 tot aanpassing zou moeten leiden. De mutaties staan eerst gespecificeerd in het overzicht mutaties begrotingsronde 2014 en vervolgens worden die nog apart toegelicht.

Zoals uit de tabel blijkt, is de actuele meerjarenraming beduidend negatiever dan vermeld in de Voorjaarsbrief. Het zijn vooral de mutaties uit de begrotingsronde 2014 en de effecten van de rente doorrekening die fors bijdragen aan het oplopen van het financiële tekort in meerjarenperspectief. De oplopende kosten van de rentedoorrekening worden veroorzaakt doordat de gemeente inteert op haar eigen vermogen en daardoor minder bespaarde rente heeft.

De mutatiespecificatie naar aanleiding van de voorstellen in de begrotingsronde 2014:

Overzicht mutaties begrotingsronde 2014						
Programma		Kosten plaats	2014	2015	2016	2017
Programma 0 (overhead)						
1	personeelskosten	502301	-31	-31	-31	-31
2	correctie nog niet uitgewerkte pers. bezuinigingen	502301	-156	-271	-271	-271
3	ICT applicaties		17	-13	-43	-43
Programma 1 Burger en bestuur						
4	applicatie verordeningen	600202	-4	-4	-4	-4
5	BAG beheer	683070	-23	-23	-23	-23
6	verkiezingen	600305	-42	0	0	0
7	meer bezwaar-/beroepsprocedures	600201	-8	-8	-8	-8
8	inverdieneffect KCC	600616	-40	-40	-40	-40
9	investering huisvesting KCC	600620	-2	-2	-2	-2
10-13	einde project KCC	600611	0	0	48	48
Programma 2 Veiligheid						
14	onderhoud brandweerkazerne	612007	-2	-2	-2	-2
15	inhuur vacature rampenbestrijding	612002	-16	-16	-16	-16
Programma 3 Verkeer en vervoer						
16	correctie bezuiniging groen onderhoud	656003	-100	-100	-100	-100
17	grasmaaien Ability	656006	-4	-4	-4	-4
18	Watersportvoorziening L'meer	622109	-2	-2	-2	-2
19	verhoging waterschapsbelasting wegen	621002	-20	-20	-20	-20
Programma 4 Economische zaken, landbouw en visserij, recreatie en toerisme						
20	recreatieve voorzieningen	658007	-5	-5	-5	-5
Programma 5 Jeugd						
21	onderhoud/beheer speeltoestellen	658010	-8	-8	-8	-8
Programma 6 Sport, kunst en cultuur						
22	einde co-financiering RCP	654001	3	3	3	3
Programma 7 Sociale zaken en werk						
23	BMW samenwerkingskosten	661112	75	35	35	35
24	inkomensdeel bijstand	661005	-203	-189	-182	-182
25	participatiebudget re-integratie	662301	-164	-143	-143	-143
26	bijdrage werkvoorzieningschappen	661106	36	107	110	110
27	uitvoering schuldhulpverlening	661402	-9	-9	-9	-9
28	uitkering bijzondere bestaanskosten	661403	-32	-32	-32	-32
Programma 8 Maatschappelijke ondersteuning en zorg						
29	indexering huisvestingskosten consultatiebureaus	671505	-7	-7	-7	-7
Programma 9 Milieu						
Programma 10 Leefomgeving						
30	nieuw toezichtstaak drank/horeca wet	614072	-10	-10	-10	-10
31	correctie budget co-financiering	681006	-40	-40	-40	-40
32	beeindigen contributies	682209	2	2	2	2
33	actualisatie huurbestand	682004	-2	-2	-2	-2
34	stijging waterschapsleges	683001	-1	-1	-1	-1
Algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien						
35	conform voorstel bij de mei circulaire		PM	PM	PM	PM
36	effecten september circulaire		PM	PM	PM	PM
TOTAAL VAN DE MUTATIES			-798	-835	-807	-807

Toelichting op de voorgestelde mutaties n.a.v. de begrotingsronde 2014**1. Personeelskosten**

- a) In de personeelsbegroting is een loonstijging van 1% van de brutosalarissen meegenomen (€ 50.000).
- b) De opbrengsten voor uitgeleend personeel zijn sterk verlaagd (€ 128.000) doordat rekening is gehouden met het beëindigen van een aantal detacheringen.
- c) Er is rekening gehouden met medewerkers die waarschijnlijk vanuit HR21 functie-indeling in salarisschaal omhoog zullen gaan. Mogelijke nabetalingen voor 2013 en voorgaande jaren zijn echter niet opgenomen.
- d) Er is rekening gehouden met de invulling van een aantal vacatures.
- e) Het in de begroting 2013 opgenomen budget voor teamleiders is niet meer opgenomen.

2. Taakstelling personele kosten

De aanstaande personele reorganisatie maakt het noodzakelijk om de nog onverdeelde taakstelling personele kosten (2014 - € 156.000, 2015 en de volgende jaren – € 271.000) te verwijderen (die zijn meegenomen in de scenario's).

3. ICT

Het gaat om een aantal noodzakelijke uitgaven voor bijvoorbeeld DigiD-audits, modernisering GBA en opleidingskosten voor gebruikers van applicaties die niet eerder zijn opgenomen.

4. Applicatie verordeningen

Per 1 januari 2014 zijn gemeenten op grond van de Wet elektronische bekendmaking verplicht om hun algemeen verbindende voorschriften (verordeningen e.d.) elektronisch bekend te maken via een digitaal gemeenteblad. Voor gebruik van de daarvoor beschikbare applicatie (ontwikkeld door de VNG in opdracht van het ministerie BZK) is een licentievergoeding verschuldigd van € 4.000.

5. BAG beheer

Voor het BAG beheer, die niet wordt uitgevoerd door de RUD, zijn structureel extra middelen nodig.

6. Verkiezingen

In 2014 zijn er zowel gemeenteraadsverkiezingen als verkiezingen ten behoeve van het Europese Parlement. De kosten van de tweede verkiezing zijn opgenomen.

7. Meer bezwaar- en beroepsprocedures

In WOZ-zaken wordt in bezwaar- en beroepsprocedures in toenemende mate gebruik gemaakt van professionele rechtsbijstand. Daardoor komt het vaker voor dat bij gegrondverklaring van de bezwaren of de beroepen, de proceskosten en griffierechten moeten worden vergoed. De toename van het beroep op professionele rechtsbijstand is niet voorzien.

8. Inverdieneffect KCC

Bij de start van het KCC is gesteld dat het een besparing moet kunnen opleveren van € 40.000. Dit blijkt niet realistisch te zijn.

9. Investering huisvesting KCC

Voor het KCC blijkt, naast de al begrote en doorgerekende investering in automatisering, ook een investering in huisvesting noodzakelijk te zijn van € 25.000. Opgenomen zijn de hierbij behorende rente en afschrijvingslasten.

10-13 Einde project KCC

De projectkosten KCC zijn ten onrechte structureel in de begroting verwerkt.

14. Onderhoud brandweerkazerne

Correctie van een foutieve korting.

15. Inhuur vacature rampenbestrijding

De vacature zal ingevuld worden middels externe inhuur. Omdat deze werkzaamheden voorheen werden verricht door een eigen medewerker, staan de kosten hiervan gereserveerd bij het personeelsbudget. Omdat het personeelsbudget met dezelfde omvang is verlaagd (zit in het saldo genoemd in de tabel bij punt 1 verwerkt), is er dus sprake van een verschuiving die per saldo niet leidt tot een kostenverhoging.

16. Correctie bezuiniging groen onderhoud

In de afgelopen jaren zijn door natuurlijk verloop een aantal buitendienst medewerkers vertrokken. De hierdoor ontstane vacatures zijn niet weer ingevuld. Deze bezuiniging is gerealiseerd in de personeelskosten maar stond geboekt bij de materiele uitgaven..

17. Grasmaaien Ability

In 2012 is het grasmaaien uitbesteed aan Ability. In de meerjarenraming is geen rekening gehouden met trendmatige verhoging van de kosten.

18. Watersportvoorziening Lauwersmeer

Het budget in verband met het uitbesteed onderhoud steigers Lauwersmeer is onvoldoende.

19. Verhoging waterschapsbelasting wegen

Er wordt een verdubbeling van de waterschapslasten openbare wegen verwacht.

20. Recreatieve voorzieningen

Er is meer aandacht voor het in stand houden van recreatieve voorzieningen. Dit kan door gebrek aan personeel niet door de eigen dienst worden uitgevoerd.

21. Onderhoud/beheer speeltoestellen

Bij de invoering van de primaire begroting 2013 is de bezuiniging ingevoerd. Op grond van wettelijke verplichting is dit bedrag noodzakelijk.

22. Einde cofinanciering RCP

Deze bijdrage was bedoeld voor deelname aan de Regionale Cultuurplannen (RCP) van de Provincie Groningen. Het RCP was een subsidiebudget van 2009-2012 voor de vergroting van de cultuurparticipatie voor amateurkunst. Hiervoor reserveerde De Marne jaarlijks een bijdrage van € 2.940. Het RCP is gestopt met ingang van 1 januari 2013. Er is in de huidige cultuurnota van de Provincie een nieuwe subsidiestructuur ontwikkeld, waarbij aan de gemeenten geen cofinanciering meer wordt gevraagd. De bijdrage aan de provincie kan van de begroting af.

23-28 SOZA

De BMW samenwerkingskosten zijn bijgesteld, omdat ze lager uitvallen dan in eerste instantie was geraamd door SOZA. Op basis van de uitkomsten van de gesprekken met de budgethouders is dit bedrag opgenomen. Een stijging van het aantal bijstandsgerechtigden en een toename in de schuldhelpverlening leiden tot een sterke stijging van de overige benodigd budgetten in dit programma. Daar wordt meer gebruik van gemaakt, terwijl de ontvangen Rijksbijdrage lager wordt.

29. Indexering huisvestingskosten consultatiebureaus

Betreft de kosten van indexering DU CJGJGZ 0-4 en huisvestingskosten consultatiebureaus.

30. Nieuwe toezichtstaak drank/horeca wet

Voor de uitbesteding van een nieuwe toezichtstaak Drank en Horeca zijn extra middelen nodig.

31. Correctie budget cofinanciering

De Marne wil de komende jaren een nieuwe rol spelen: vanuit een regisserende rol ontwikkelingen faciliteren en stimuleren. Het is passend dat, zeker ook gezien afnemende gemeentelijk middelen, inwoners en partners bij financiering van projecten aanspraak kunnen doen op externe fondsen. Gemeentelijke cofinanciering is daarbij echter vaak vereist. Het budget hiervoor was in eerdere bezuinigingsrondes sterk verlaagd.

32. Beëindiging contributies

Budget contributies i.v.m. bouw- en woningtoezicht valt vrij met de vorming van de Omgevingsdienst.

33. Actualisatie huurbestand

Het betreft de verhuur van een gedeelte van het pand aan de Ritzemastraat 11 te Leens aan de Marne Colonne. In verband met veiligheid mag een gedeelte van de bovenverdieping niet meer worden verhuurd voor vergaderingen en bijeenkomsten. De huurovereenkomst is daarom zo aangepast dat alleen opslag van goederen is toegestaan.

34. Stijging waterschapsleges

Verhoging budget in verband met waterschapsleges naar het niveau van de jaarrekening 2012.

35. Meicirculaire

De meicirculaire is opgenomen conform het collegeadvies van 18 juni 2013.

36. Septembecirculaire

De effecten van de september circulaire zijn nog niet bekend en met mogelijke effecten is nog geen rekening gehouden.

5.2 Bezuinigingen

In het licht van de aankomende reorganisatie hebben we naar alle eerder afgesproken taakstellingen gekeken en deze opnieuw beoordeeld op het realiteitsgehalte. In de meerjarenraming behorende bij de begroting 2014 staan de volgende te realiseren bezuinigingen:

5.2.1 Bestuurlijke samenwerking: € 40.000 vanaf 2015.

Deze voorgenomen besparingen zijn in 2011 ingevoerd bij de Kadernota 2012-2015 wegens samenvoegingen van I&A, P&O en SOZA afdelingen van de drie samenwerkende gemeenten Bedum, de Marne en Winsum.

5.2.2 Bibliotheekwerk vanaf 2014.

Een voorgenomen uitzetting van kosten van € 5.000 per jaar als risico is niet nodig. De negatieve besparing (een last dus) kan inmiddels vervallen.

5.2.3 Voorgenomen bezuinigingen conform raadsvergadering van 28 mei 2013

In de openbare vergadering van 28 mei 2013 nummer 8 is een besluit genomen op voorgenomen bezuinigingen in 2014 tot een bedrag van € 249.200. Wij hebben bijna € 130.000 kunnen verdelen over de reguliere budgetten. Er rest nu een bedrag van € 119.511 om nog te realiseren. Van dit bedrag is een bedrag van € 100.000 aangewezen om te besparen op de kosten van het zwembad. De kosten van het zwembad kunnen, op grond van een rapport van de Grontmij, met maximaal € 70.000 worden teruggedrongen. Wanneer gekozen wordt voor de oplossingen die worden aangedragen in het rapport, hoeft het zwembad voorlopig niet gesloten te worden. Wij stellen u voor om de resterende € 30.000 besparingen op het zwembad te schrappen. De overige € 19.511 van de € 119.511 kunnen we niet meer korten op de reguliere budgetten. Wij stellen u voor het restantbedrag uit de begroting te halen.

5.2.4 Onderwijshuisvesting-Jeugdsozen.

Voor dit onderdeel hebben wij met ingang van 2014 een besparing van € 50.000 ingecalculeerd. Dit kon worden bekostigd uit het onderdeel onderwijshuisvesting van de algemene uitkering. Op grond van een regeringsmaatregel gaan de onderwijsvergoedingen in 2014 rechtstreeks naar de schoolbesturen, waardoor de gemeente niet meer de mogelijkheid heeft te kunnen sturen op de bestedingen van dit onderdeel. Wij stellen u voor deze stelpost te schrappen uit de begroting.

5.2.5 Calamiteiten sport.

Het gaat om een begrote uitzetting van kosten van € 45.000 per jaar om tegenvallende bezuinigingen te kunnen compenseren. Omdat de taakstelling op sport vervalt, kan ook deze post vervallen. Wij stellen u voor de post calamiteiten sport en de bezuinigingen op de sport te schrappen. Klopt het

Taakstellingen	2014	2015	2016	2017
Oude ramingen in 2014-2017				
* 600501 Bestuurlijke samenwerking		-40.000	-40.000	-40.000
* 651001 Bibliotheekwerk			-5.000	-5.000
* 651003 Beh./ond.bibl.geb.	5.000		10.000	10.000
* 656011 Openluchtbad de Marne	-100.000	-100.000	-100.000	-100.000
* 656020 Besparingen overige voorz	-19.511	-19.511	-19.511	-19.511
* 663002 Planm. jeugdsoosgeb.	-50.000	-50.000	-50.000	-50.000
* 653016 Calamiteiten sport	45.000	45.000	45.000	45.000
Totaal oude ramingen 2014-2017	-119.511	-164.511	-159.511	-159.511
Vernieuwde besparingen				
* 600501 Bestuurlijke samenwerking		-40.000	-40.000	-40.000
* 651001 Bibliotheekwerk				
* 651003 Beh./ond.bibl.geb.				
* 656011 Openluchtbad de Marne	-70.000	-70.000	-70.000	-70.000
* 656020 Besparingen overige voorz				
* 663002 Planm. jeugdsoosgeb.				
* 653016 Calamiteiten sport				
Totaal vernieuwde besparingen	-70.000	-110.000	-110.000	-110.000
Last voor de begrotingen				
	-49.511	-54.511	-49.511	-49.511

5.2.6 Taakstellingen OZB, forensenbelasting en toeristenbelasting

We hebben de taakstellingen op de OZB, forensenbelasting en toeristenbelasting opgenomen door de begrote inkomsten stelselmatig te verhogen. Deze berekende opbrengsten zijn weer te vinden bij de algemene dekkingsmiddelen.

De ramingen van de OZB en de forensenbelasting zijn doorgevoerd. De opgenomen verhogingen zijn in de belastingverordeningen verwerkt en moeten door de belastingplichtigen worden opgebracht.

Voor de toeristenbelasting geldt hetzelfde met dien verstande dat de opbrengsten daaruit afhankelijk zijn van het aantal overnachtingen. Die kunnen van jaar tot jaar veranderen.

5.3 Overzicht van baten en lasten

Programma (x € 1000)		Rekening 2012	Begroting 2013	Begroting 2014	Begroting 2015	Begroting 2016	Begroting 2017
Programma 1 Burger en bestuur	Lasten	2.762	2.231	2.690	2.528	2.446	2.438
	Baten	479	141	147	141	141	141
	Saldo	-2.283	-2.090	-2.543	-2.386	-2.305	-2.296
Programma 2 Veiligheid	Lasten	1.209	1.157	970	997	1.006	990
	Baten	40	7	10	10	10	10
	Saldo	-1.168	-1.150	-960	-987	-996	-980
Programma 3 Verkeer en Vervoer	Lasten	3.668	4.634	4.069	3.723	3.821	3.759
	Baten	45	15	15	15	15	15
	Saldo	-3.622	-4.619	-4.054	-3.708	-3.806	-3.744
Programma 4 Economische zaken, landbouw en visserij, recreatie en toerisme	Lasten	353	360	350	347	348	345
	Baten	11	7	7	7	7	7
	Saldo	-342	-353	-342	-340	-340	-338
Programma 5 Jeugd	Lasten	1.969	1.717	1.705	1.839	1.849	1.768
	Baten	174	110	110	97	97	97
	Saldo	-1.795	-1.607	-1.595	-1.742	-1.752	-1.671
Programma 6 Sport, Kunst en Cultuur	Lasten	1.358	1.258	1.221	1.160	1.166	1.160
	Baten	89	156	77	77	77	77
	Saldo	-1.269	-1.102	-1.145	-1.083	-1.089	-1.084
Programma 7 Sociale zaken en Werk	Lasten	7.604	6.916	7.151	7.149	7.149	7.149
	Baten	6.306	5.731	5.826	5.845	5.845	5.854
	Saldo	-1.299	-1.185	-1.325	-1.304	-1.304	-1.295
Programma 8 Maatschappelijke ondersteuning en zorg	Lasten	2.623	2.900	3.000	2.993	2.971	2.967
	Baten	126	94	95	95	95	95
	Saldo	-2.498	-2.806	-2.904	-2.897	-2.876	-2.872
Programma 9 Milieu	Lasten	3.463	3.432	3.716	3.310	3.322	3.327
	Baten	3.208	3.314	3.239	3.307	3.306	3.304
	Saldo	-255	-118	-477	-3	-16	-23
Programma 10 Leefomgeving	Lasten	3.408	2.627	2.519	2.486	2.422	2.357
	Baten	1.607	763	669	665	661	656
	Saldo	-1.801	-1.864	-1.850	-1.821	-1.761	-1.701
Programma Algemene dekkingsmiddelen	Lasten	312	398	445	435	435	433
	Baten	16.369	15.876	16.194	15.665	15.507	15.287
	Saldo	16.057	15.478	15.749	15.229	15.073	14.854
Saldo exploitatie voor reservemutaties	Lasten	28.728	27.630	27.836	26.967	26.934	26.694
	Baten	28.454	26.694	26.389	25.924	25.762	25.544
	Saldo	-274	-936	-1.447	-1.043	-1.172	-1.150

Saldo mutaties in reserves: (negatief-storting, positief-onttrekking)	Rekening 2012	Begroting 2013	Begroting 2014	Begroting 2015	Begroting 2016	Begroting 2017
programma 1	0	0	232	127	82	82
programma 2	0	0	0	0	0	0
programma 3	-5	555	526	349	163	163
programma 4	28	28	31	31	31	31
programma 5	19	0	65	38	38	38
programma 6	58	0	15	15	15	15
programma 7	-42	-72	-18	53	56	56
programma 8	14	0	16	16	15	15
programma 9	535	131	392	-79	-68	-58
programma 10	202	151	101	26	11	11
algemene dekkingsmiddelen	160	143	87	467	829	797
Saldo mutatie reserves	969	936	1.447	1.043	1.172	1.150
Saldo na reservemutaties	695	0	0	0	0	0

5.4 Investerings

Bij het opstellen van de begroting en meerjarenraming 2014-2017 is het investeringsprogramma geactualiseerd. Alle kredieten die t/m het jaar 2012 zijn vastgesteld doch nog niet volledig zijn uitgevoerd, zijn bij de vaststelling van de jaarrekening 2012 opnieuw onderzocht en zo nodig meegenomen naar het volgende dienstjaar. Deze niet verbruikte kredieten zijn opgenomen in het investeringsschema 2013-2017.

De investeringen die we doen in de jaren 2014-2017, op grond van het vigerende Gemeentelijk Riolerings Plan 2009-2013, zijn als toekomstige investeringen opgenomen. Per 1 januari 2014 zal een nieuw GRP van kracht worden. In dit plan worden nieuwe investeringen als gevolg van gewijzigde wetgeving opgevoerd. Zoals het zich nu laat aanzien zullen de investeringen in geld gezien niet noemenswaardig afwijken van de oorspronkelijke financiële planning.

In de samenwerking op het gebied van automatisering met de gemeenten Bedum en Winsum is de gemeente De Marne centrumgemeente. De investeringen voor dit samenwerkingsverband worden beschouwd als een investering door onze gemeente. In 2017 zijn de reeds gedane investeringen van 2012 volledig afgeschreven. Hoewel er nog geen officieel besluit is genomen om te gaan vervangen zijn deze investeringen opgenomen, zodat de kapitaallasten niet te veel fluctueren. Uiteraard wordt in 2017 beoordeeld of de noodzaak tot vervanging aanwezig is. De gemeenten Bedum en Winsum dragen gezamenlijk tweederde deel van de kosten.

Investering	2013	2014	2015	2016	2017
Automatisering BMW	124	0	0	0	1.223
Automatisering gemeente	50	133	0	0	0
Bestemmingsplan	18	0	0	0	0
Brandweer	51	0	0	0	0
Gebouwen	0	115	0	0	0
GRP2009-2013	1.541	738	464	464	464
Jeugd	520	0	2.895	0	0
Mileu/energie	222	0	0	0	0
Overige	54	0	0	0	0
Sport	113	0	0	0	0
Voertuigen/tractie	552	117	34	65	109
Wegen	513	534	0	0	0
Totaal	3.757	1.637	3.392	529	1.796

5.5 Overzicht van incidentele baten en lasten

In het volgende overzicht is aangegeven welke budgetten in de begroting incidenteel zijn geraamd. Opgemerkt moet worden dat er binnen de reguliere, structurele budgetten soms ook nog incidentele componenten zitten. In de meerjarenbegroting is rekening gehouden met de verwachte veranderingen. Een voorbeeld hiervan is de uitkering uit het Gemeentefonds. In de berekening van het Gemeentefonds hebben sommige onderdelen slechts effect op een of enkele jaren.

Incidentele lasten (bedragen x € 1.000)	2014
Actualisatie bestemmingsplannen	60
Zaakgericht digitaal werken	90
Totaal	150

Incidentele baten (bedragen x € 1.000)	2014
Rentevoordelen als gevolg van besparingen ten opzichte van de rekenrente (ieder jaar incidenteel)	130
Rentevoordelen als gevolg van uitstel van investeringen (ieder jaar incidenteel)	82
Totaal	212

5.6 Jaarlijks terugkerende arbeidskosten

De BBV schrijft voor dat jaarlijks een beschouwing wordt gegeven over de terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen. Binnen de huidige voorschriften is het niet langer toegestaan een voorziening te treffen indien deze verplichtingen jaarlijks een gelijkblijvend volume hebben. Binnen onze organisatie hebben we tot nu toe ook geen voorziening getroffen voor voormalige bestuurders en personeel. Wel is in de reguliere begroting een budget opgenomen voor voormalig bestuurders en voormalig personeel.

5.6.1 Bedrijfsvoering salarissen en personele inhuur

De kosten voor salarissen en personele inhuur vormen de belangrijkste kostenpost voor onze gemeente. Het is van wezenlijk belang hierop goed te sturen. Daarom hebben we de volgende afspraak geformuleerd:

Afspraak personeelsbudgetten

Om adequaat en flexibel op de budgetten van de bedrijfsvoering te kunnen sturen, is de volgende afspraak van toepassing:

- het managementteam heeft de taak ervoor te zorgen dat de kosten binnen het totaal van de budgetten voor personeel en inhuur blijven. Daarbij is onderlinge verschuiving tussen deelposten toegestaan.

Verhogingen en verlagingen van het budget vinden als volgt plaats:

- het budget kan in principe worden verhoogd, indien er een aanvullende taak met aanvullende dekking (van derden of uit investeringsprojecten) is;
- het budget wordt verlaagd indien een taak en/of de financiële dekking voor die taak vervalt.

Voor een overzicht van de totale budgetten voor bestuur, bestaand en voormalig personeel, inclusief het budget voor inhuur in geval van ziekte en knelpunten verwijzen wij naar bijlage 3.

5.6.2 Diverse regelingen gemeentepersoneel

Werkloosheidwet	De gemeente is als overheidsorgaan eigenrisicodragers voor de WW. Bij ontslag of niet verlengen van een aanstelling kan een medewerker in aanmerking komen voor een WW-uitkering en eventueel een aanvullende regeling volgens de CAR/UWO. Verder heeft de werkgever verplichtingen om substantieel bij te dragen aan re-integratie elders. Hiervoor is een budget uitkeringen voormalig personeel opgenomen.
Senioren- en FPU-regeling	De seniorenregeling en de FPU-regeling zijn in het verleden getroffen in verband met vervroegde uittreding. De lopende kosten van de seniorenregeling en van de FPU-premies zijn in de begroting opgenomen.
Opgebouwde vakantierechten	Vakantiegeld dat in juni t/m december is opgebouwd, wordt pas het volgende jaar in mei uitgekeerd. Het is niet toegestaan hiervoor een aparte voorziening op te nemen. De vakantierechten zijn in de begroting van de salarislasten meegenomen.
Spaarverlof	Een viertal ambtenaren heeft deelgenomen aan de regeling spaarverlof. Voor deze ambtenaren is de aanspraak daarop opgenomen als langlopende schuld. Voor nieuwe gevallen is de regeling inmiddels afgeschaft.
Levensloopregeling	In 2006 is de levensloopregeling in het leven geroepen. Voor medewerkers geboren na 1949 is een bijdrage in de begroting opgenomen.

Bijlagen

Bijlage 1: Kerngegevens

sociale structuur	ultimo 2011	begroting 2012	begroting 2013	per 14-8-2013
aantal inwoners totaal	10.431	10.475	10.373	10.248
aantal inwoners van 0 t/m 3 jaar	411	300	372	352
aantal inwoners van 4 t/m 19 jaar	1.889	2.005	1.880	1.849
aantal inwoners van 20 t/m 64 jaar	6.090	6.310	5.986	5.840
aantal inwoners van 65 t/m 74 jaar	1.168	1.000	1.245	1.313
aantal inwoners 75 en ouder	873	860	890	894
aantal personen met bijstandsuitkering	210	198	210	202
aantal personen met een uitkering	901	887	1566	1550
aantal huishoudens met een laag inkomen	1.670	1.680	1.670	1.730
aantal tewerkgestelden in sociale werkplaatsen	78	76	78	100
aantal eenouderhuishoudens	277	268	277	276
aantal minderheden	85	91	85	85
functionele structuur				
aantal bedrijfsvestigingen	715	743	715	780
aantal leerlingen openbaar basisonderwijs	504	498	504	504
aantal leerlingen bijzonder basisonderwijs	426	406	426	379
aantal leerlingen voortgezet onderwijs	161	161	161	168
fysieke structuur				
aantal bebouwde kernen (volgens de alg.uitk.)	16	16	16	16
aantal kernen met minstens 500 adressen	4	4	4	4
aantal woonruimten	4.784	4.803	4.784	4.828
aantal woonruimten in bijzondere woongebouwen	363	363	363	363
aantal recreatiewoningen	403	424	403	397
oppervlakte gemeente totaal	24.030 ha	24.031 ha	24.033 ha	24032 ha
oppervlakte land	16.867 ha	16.830 ha	16.869 ha	17055 ha
oppervlakte binnenwater	1.491 ha	1.493 ha	1.492 ha	1505 ha
oppervlakte buitenwater	5.672 ha	5.708 ha	5.672 ha	5472 ha

Bijlage 2: Overzicht en toelichting reserves en voorzieningen

Reserves	Saldo 01-01-2014	Toevoeging	Onttrekking	Saldo 31-12-2014	Saldo 31-12-2015	Saldo 31-12-2016	Saldo 31-12-2017
Algemene reserve	4.967	0	1.512	3.454	2.489	1.401	334
benodigd weerstandsvermogen	4.152	nvt.	nvt.	2.000	2.000	2.000	2.000
waarvan vrij besteedbaar	815	nvt.	nvt.	1.454	489	-599	-1.666
Bestemmingsreserves							
GRP vanaf 2006 (bij negatieve stand: onderdeel algemene reserve)	pm	pm	pm	pm	pm	pm	pm
BR Afvaltarief	197	0	26	171	146	122	99
BR Klimaatbeleid	80	0	5	75	70	65	60
BR Herstructurering woonplan	382	0	0	382	382	382	382
BR WI-regeling	38	0	0	38	38	38	38
BR Tennisbaan Kloosterburen	14	0	0	14	14	14	14
BR Tennisbanen Ulrum	35	0	0	35	35	35	35
BR Bestemming algemeen	0	0	0	0	0	0	0
BR Participatie en reïntegratie	114	18	0	132	79	23	-33
BR Afwaardering IHP	174	0	27	147	147	147	147
BR Frictiekosten	226	105	0	331	336	336	336
BR Peuterspeelzaalwerk	83	0	0	83	83	83	83
BR trace Mensingew ZTKP	140	0	0	140	140	140	140
Totaal bestemmingsreserves	1.483	123	58	1.548	1.470	1.385	1.301
Totaal reserves	6.450	123	1.570	5.002	3.959	2.786	1.635
Voorzieningen	Saldo 01-01-2014	Toevoeging	Onttrekking	Saldo 31-12-2014	Saldo 31-12-2015	Saldo 31-12-2016	Saldo 31-12-2017
Onderwijsafrekening	4	0	0	4	4	4	4
Totaal voorzieningen	4	0	0	4	4	4	4

TOELICHTING RESERVES EN VOORZIENINGEN

Algemene reserve	Doel	Saldo ultimo 2014	Toelichting
Benodigd weerstandsvermogen	Reserve voor het opvangen van niet begrote kosten. Is afhankelijk van de geïdentificeerde risico's.	1.999	
Vrij besteedbaar	Het deel van de algemene reserve wat vrij besteedbaar is.	2.883	

Bestemmingsreserve	Doel	Saldo ultimo 2014	Toelichting
Afvalstoffenheffing	Het opvangen van prijsschommelingen (demping, verlaging) in het tarief van de afvalstoffenheffing.	171	Resultaten worden gestort in de reserve en verrekend in toekomstige tarieven.
Klimaatbeleid	De reserve is ingesteld voor de uitvoering van het klimaatbeleid 2004-2008.	75	Het resterend bedrag wordt ingezet voor het klimaatbeleid en voor de Stimulering Lokale Klimaat-initiatieven (SLOK-regeling).
Herstructurering woonplan	De middelen werden gebruikt voor het opwaarderen van de openbare ruimte in herstructurerings-gebieden.	382	De reserve is gevormd door een opslag op elke verkochte m2 bouwgrond in de grondexploitatie. In 2011 is deze koppeling losgelaten. Het restant van deze reserve wordt betrokken bij krimp- en leefbaarheidsvraagstukken.
Wet Inburgering	De reserveregeling Wet Inburgering dateert van voor 2008.	38	De reserve kan worden opgeheven.
Tennisbanen Kloosterburen	In verband met. renovatiesubsidie.	14	Vindt plaats na 2025.
Tennisbanen Ulrum	In verband met renovatiesubsidie.	35	Vindt plaats In 2014.
Participatie & reïntegratie	Betreft het resterend deel van het Participatiefonds.	132	Wordt aangehouden in verband met toekomstige financiële ontwikkelingen Ability.

Bestemmingsreserve	Doel	Saldo ultimo 2014	Toelichting
Afwaardering IHP	In verband met eventuele afwaardering van schoolgebouwen in het kader van het integraal huisvestingsplan (IHP).	147	
Friciekosten	Doel is hieruit incidentele kosten te betalen voor de ontwikkeling van de gemeentelijke organisatie (kerntaken, regiegemeente).	331	Bij het Herstelplan 2010 is deze reserve gevormd.
Peuterspeelzaalwerk	Voorziening ivm. verbouw van de peuterspeelzaal.	83	Een gedeelte van de verkoopopbrengst van de bibliotheek.
Trace Mensingeweer - Zoutkamp	Betreft bijdrage aan de verbetering van de N361.	140	

Voorziening	Doel	Saldo ultimo 2014	Toelichting
Onderwijsafrekening	Voorziening in verband met financiële gelijkstelling openbaar en bijzonder onderwijs.	4	Deze voorziening kan worden opgeheven.

Bijlage 3: Overzicht geplande investeringen

Kostenplaats	Groep	Bron	Omschrijving	Investering 2013	Investering 2014	Investering 2015	Investering 2016	Investering 2017
501.101	Automatisering-BMW	Begr.w 2013	BMW ict F3 inrichting	47	0	0	0	0
501.101	Automatisering-BMW	BMW-ict 2017	BMW_ict_F3_vervanging systeem	0	0	0	0	1.223
501.101	Automatisering-BMW	Jaarr 2012	BMW_ict_F3_hardware	77	0	0	0	0
	Totaal Automatisering-BMW			124	0	0	0	1.223
600.304	Automatisering-gemeente	Begr wij 2013	Modernisering GBA	50	0	0	0	0
600.620	Automatisering-gemeente	Begr.w 2013	Klant Contact Centrum	0	133	0	0	0
	Totaal Automatisering-gemeente			50	133	0	0	0
683.006	Bestemmingsplan	Jaarr 2012	Herziening bestemmingsplan L' oog	18	0	0	0	0
	Totaal Bestemmingsplan			18	0	0	0	0
612.040	Brandweer	vervallen per 1-1--2014	Revisie ademluchtinstallatie (5)	6	0	0	0	0
612.040	Brandweer	vervallen per 1-1--2014	Pers-en Materieelwagen Wehe (10)	43	0	0	0	0
612.040	Brandweer	vervallen per 1-1--2014	Dienstkleding (5)	3	0	0	0	0
	Totaal Brandweer			51	0	0	0	0
653.011	Gebouwen	Begr.w 2013	Gebouwen (water- en douchesystemen)	0	115	0	0	0
	Totaal Gebouwen			0	115	0	0	0
672.201	GRP2009-2013	Bron:grp 2009-2013	GRP 2013	469	0	0	0	0
672.201	GRP2009-2013	Bron:grp 2009-2013	GRP 2014	0	738	0	0	0
672.201	GRP2009-2013	Bron:grp 2009-2013	GRP 2015	0	0	464	0	0
672.201	GRP2009-2013	Bron:grp 2009-2013	GRP 2016	0	0	0	464	0
672.201	GRP2009-2013	Bron:grp 2009-2013	GRP 2017	0	0	0	0	464
672.201	GRP2009-2013	Jaarr 2012	GRP2013	1.072	0	0	0	0
	Totaal GRP2009-2013			1.541	738	464	464	464
642.301	Jeugd	Begr wij 2013	Project IHP Aanbouw Peuter speelzaal	306	0	0	0	0
642.302	Jeugd	Begr wij 2013	IHV 2013 onderhoud Handpalm	64	0	0	0	0
648.021	Jeugd	Begr wij 2013	Project ihp (voormalig MFA)	0	0	2.895	0	0
663.002	Jeugd	Begr wij 2013	Renovatie Jeugdsoos Kloosterburen	20	0	0	0	0
663.002	Jeugd	Begr wij 2013	Renovatie Jeugdsoos Ulrum	35	0	0	0	0
663.002	Jeugd	Jaarr 2012+begr w 2013	Bouw Jeugdsoos Eenrum	96	0	0	0	0
	Totaal Jeugd			520	0	2.895	0	0
672.340	Mileu/energie	Jaarr 2012	Aanbieding Rendo	222	0	0	0	0
	Totaal Mileu/energie			222	0	0	0	0

Programmabegroting 2014

Kostenplaats	Groep	Bron	Omschrijving	Investering 2013	Investering 2014	Investering 2015	Investering 2016	Investering 2017
653.018	Sport	Begr wij 2013	Tennisbanen Ulrum grond	35	0	0	0	0
653.018	Sport	Begr wij 2013	Tennisbanen Eenrum grond	30	0	0	0	0
653.018	Sport	Begr wij 2013	Tennisbaan Kloosterburen grond	30	0	0	0	0
658.012	Sport	Begr wij 2013	Hekwerk/Bebording	18	0	0	0	0
	Totaal Sport			113	0	0	0	0
500.301	Voertuigen/tractie	Begr wij 2013	Fiat Dobli (combi-bestel)	18	0	0	0	0
500.301	Voertuigen/tractie	Begr wij 2013	Fiat Scudo (dubbele bus)	31	0	0	0	0
500.301	Voertuigen/tractie	Begr wij 2013	VW Transporter (enkele cabine)	34	0	0	0	0
500.301	Voertuigen/tractie	Begr wij 2013	Pick-Up 4x4	50	0	0	0	0
500.301	Voertuigen/tractie	Begr wij 2013	Man Vrachtauto + opbouw	193	0	0	0	0
500.301	Voertuigen/tractie	Begr wij 2013	E-Renault ZOE	21	0	0	0	0
500.301	Voertuigen/tractie	Begr wij 2013	Zonnepanelen tbv E Renault	27	0	0	0	0
500.301	Voertuigen/tractie	Begr wij 2013	Laadpaal tbv E Renault	4	0	0	0	0
500.301	Voertuigen/tractie	Begr wij 2013	Aanschaf E-fiets	2	0	0	0	0
500.301	Voertuigen/tractie	Bron:tractie	Opslagtank	19	0	0	0	0
500.301	Voertuigen/tractie	Bron:tractie	Trilplaat Weber	9	0	0	0	0
500.301	Voertuigen/tractie	Bron:tractie	Sneeuwplough 3	6	0	0	0	0
500.301	Voertuigen/tractie	Bron:tractie	Schovel Schafer	0	52	0	0	0
500.301	Voertuigen/tractie	Bron:tractie	Afkortzaag Hauvena	0	0	4	0	0
500.301	Voertuigen/tractie	Bron:tractie	Afzuiginstallatie Hauvena	0	0	11	0	0
500.301	Voertuigen/tractie	Bron:tractie	Tractor Claes	0	0	0	60	0
500.301	Voertuigen/tractie	Bron:tractie	Trilplaat Weber CR1	0	0	0	5	0
500.301	Voertuigen/tractie	Bron:tractie	Tractor Ant. Car	0	0	0	0	7
500.301	Voertuigen/tractie	Bron:tractie	Zoutstrooier Nido Stratos 1	0	0	0	0	24
500.301	Voertuigen/tractie	Bron:tractie	Zoutstrooier Nido Stratos 2 Grbk:I.10.8064 (10)	0	0	0	0	30
500.301	Voertuigen/tractie	Bron:tractie	Zoutstrooier Nido Stratos 3 Grbk:I.10.8065 (10)	0	0	0	0	42
500.301	Voertuigen/tractie	Bron:tractie	Kipwagen klein Nimos	0	0	0	0	6
500.301	Voertuigen/tractie	Bron:tractie	Wals Vibromax	0	13	0	0	0
500.301	Voertuigen/tractie	Jaarr 2012	Diverse investeringen klein materiaal	17	0	0	0	0
500.301	Voertuigen/tractie	Jaarr 2012	Diverse investeringen	18	0	0	0	0
500.301	Voertuigen/tractie	Jaarr 2012	Rior Rioned	0	12	0	0	0
500.301	Voertuigen/tractie	Jaarr 2012	Tractie Watertank	0	0	18	0	0
500.301	Voertuigen/tractie	Jaarr 2012	Containers afzetsysteem 3 stuks	39	40	0	0	0
501.002	Voertuigen/tractie	Jaarr 2012	Vervanging UNIX server	62	0	0	0	0
	Totaal Voertuigen/tractie			552	117	34	65	109
501.010	Overige	Jaarr 2012	Lias rapportgenerator	40	0	0	0	0
501.010	Overige	Jaarr 2012	Functiewaarderingssysteem	12	0	0	0	0
501.010	Overige	Jaarr 2012	Aanschaf tijdregistratie (TimeTell)	2	0	0	0	0
	Totaal Overige			54	0	0	0	0

Kostenplaats				Investering 2013	Investering 2014	Investering 2015	Investering 2016	Investering 2017
	Groep	Bron	Omschrijving					
621.001	Wegen	Begr wij 2013	Wegen: Mattenesselaann Eenrum	0	213	0	0	0
621.001	Wegen	Begr wij 2013	Wegen: Zuurdijksterweg zuurdijk	0	168	0	0	0
621.001	Wegen	Begr wij 2013	Wegen: Churchillweg Zoutkamp	0	46	0	0	0
621.001	Wegen	Begr wij 2013	Wegen: Electraweg	0	107	0	0	0
621.001	Wegen	Jaarr 2012	Wegenonderhoud 23-06-2009	75	0	0	0	0
621.002	Wegen	Jaarr 2012	Ontsluiting Klaarkampweg	50	0	0	0	0
621.002	Wegen	Jaarr 2012	Wehestertil	100	0	0	0	0
621.002	Wegen	Jaarr 2012	Brug Oude Leenstertil	3	0	0	0	0
621.002	Wegen	Jaarr 2012	De Wierde Leens	265	0	0	0	0
621.003	Wegen	Jaarr 2012	Openb.verlichtingplan 2010-2019	20	0	0	0	0
	Totaal Wegen			513	534	0	0	0
	Eindtotaal			3.757	1.637	3.392	529	1.796

Bijlage 4: Overzicht Personele lasten

STAAT B: OVERZICHT PERSONELE STERKTE EN PERSONEELSLASTEN					
bedragen x € 1000	2013	2014	2015	2016	2017
Totaal personeel in dienst	4.685	4.214	4.254	4.254	4.254
Te realiseren bezuinigingstaakstelling	-50	0	0	0	0
Totaal personeel in dienst, incl. bezuinigingstaakstelling	4.635	4.214	4.254	4.254	4.254
inhuur personeel voor knelpunten en ziekte	324	157	157	157	157
inhuur personeel regulier (BMW en brandweer)	160	45	45	45	45
Totaal personeel van derden	484	202	202	202	202
budget functiewaardering	10	10	10	10	10
flexibele beloning	15	15	15	15	15
cafetariamodel CAR/UWO	9	9	9	9	9
overwerk (o.a. voor gladheid)	41	41	41	41	41
stagevergoedingen	5	5	5	5	5
representatiekosten en verplaatsingskosten	21	21	21	21	21
reis, verblijfskosten organisatie	57	57	57	57	57
Totaal overige personeelskosten	158	158	158	158	158
Opbrengsten voor uitgeleend personeel	-226	-98	-98	-98	-98
FPU-gemeenten	120	120	120	120	120
uitkering voormalig personeel	60	60	60	60	60
Uitkeringen (voormalig personeel en FPU)	180	180	180	180	180
Totaal personele budgetten gemeentelijke organisatie	5.231	4.656	4.696	4.696	4.696
Salarissen/sociale lasten raad/college	385	385	385	385	385
Totaal pensioen/wachtgeld bestuurders	178	178	178	178	178
Totaal raad/college	563	563	563	563	563
Totaal personeel gemeentelijke org. en raad/college	5.794	5.219	5.259	5.259	5.259

PM 1: Vanaf 2013 worden de personele kosten betreffende de BMW samenwerking elders apart verwerkt. (SOZA, ICT, P&O)

PM 2: Daling personele lasten in 2014 in verband met deelname aan de Omgevingsdienst.

Bijlage 5: EMU saldo

		2013	2014	2015
	Omschrijving	x € 1000,-	x € 1000,-	x € 1000,-
		Volgens realisatie tot en met sept. 2013, aangevuld met raming resterende periode	Volgens begroting 2014	Volgens meerjarenraming in begroting 2014
1	Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	-3.018	-1.447	-1.043
2	Afschrijvingen ten laste van de exploitatie	2.990	2.438	2.050
3	Bruto dotaties aan de post voorzieningen ten laste van de exploitatie	560		
4	Investerings in (im)materiële vaste activa die op de balans worden geactiveerd	3.757	1.637	3.392
5	Baten uit bijdragen van andere overheden, de Europese Unie en overigen, die niet op de exploitatie zijn verantwoord en niet al in mindering zijn gebracht bij post 4	0	0	0
6	Desinvesteringen in (im)materiële vaste activa: Baten uit desinvesteringen in (im)materiële vaste activa (tegen verkoopprijs), voor zover niet op exploitatie verantwoord			
7	Aankoop van grond en de uitgaven aan bouw-, woonrijp maken e.d. (alleen transacties met derden die niet op de exploitatie staan)			
8	Baten bouwgrondexploitatie: Baten voorzover transacties niet op exploitatie verantwoord			
9	Lasten op balanspost Voorzieningen voorzover deze transacties met derden betreffen			
10	Lasten i/m transacties met derden, die niet via de onder post 1 genoemde exploitatie lopen, maar rechtstreeks ten laste van de reserves (inclusief fondsen en dergelijke) worden gebracht en die nog niet vallen onder één van bovenstaande posten			
11	Verkoop van effecten:			
a	Gaat u effecten verkopen? (ja/nee)	Nee	Nee	Nee
b	Zo ja wat is bij verkoop de verwachte boekwinst op de exploitatie?			
	Berekend EMU-saldo	-3.225	-646	-2.385